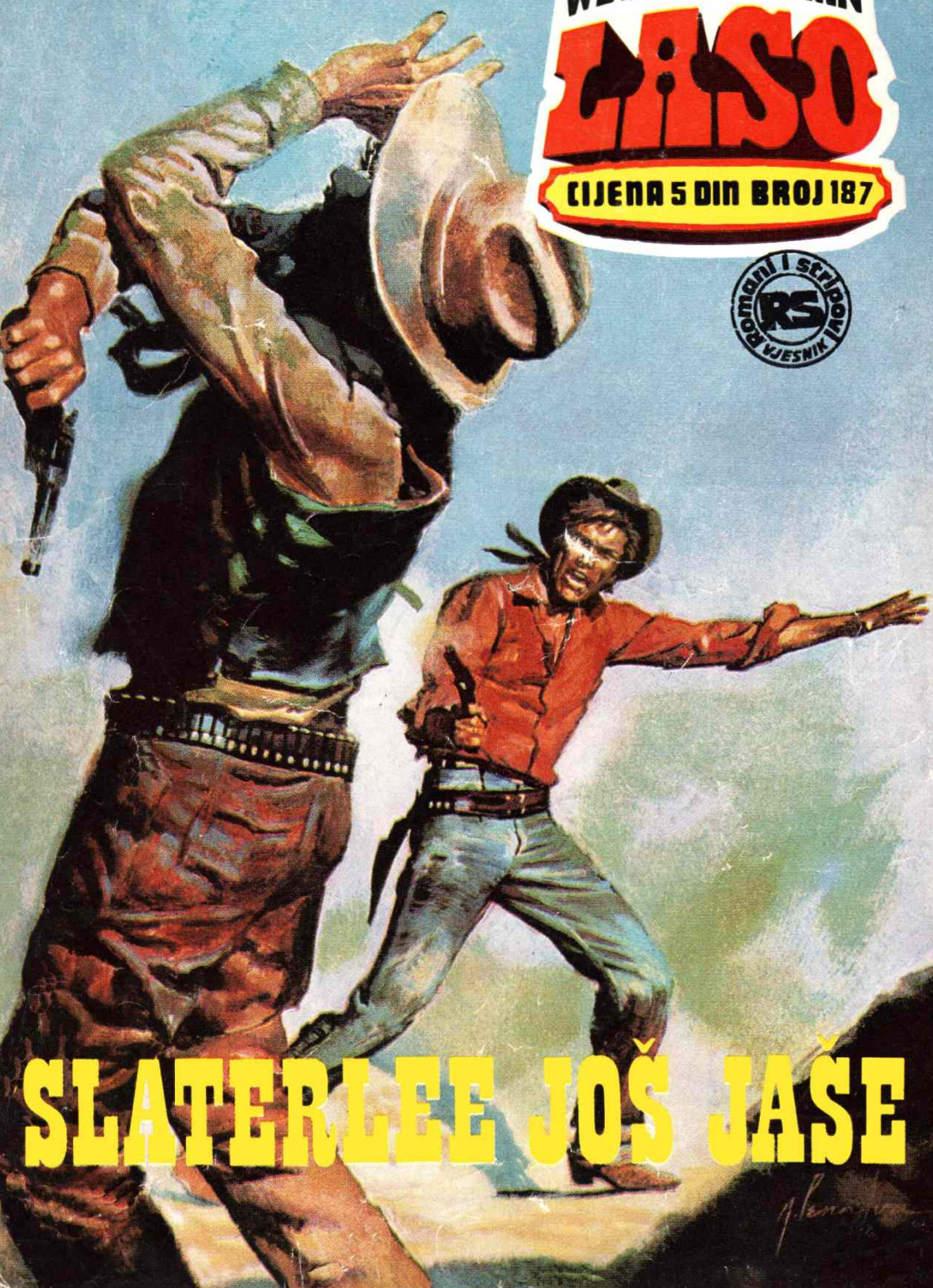

WESTERN ROMAN
LASO
CIJENA 5 DIN BROJ 187

SLATERLEE JOŠ JAŠE

F. G. UNGER

SLATERLEE JOŠ JAŠE

»Laso« Nova serija 1977.

F. G. Unger: SLATERLEE JOŠ JAŠE

Naslov originala: SLATERLEE REITET NOCH

(Copyright: Bastei-Verlag, Gustav H. Lübbe, Bergisch Gladbach)

Recenzija: Višnja Ogrizović, profesorica

Prijevod: Jasna Manolić

Urednik: Marcel Čukli

»Laso« — Izdavač OOUR Informativno-revijalna izdanja
NISP »Vjesnik« Zagreb, Ljubice Gerovac 1 — Glavni i
odgovorni urednik Borivoj Jurković — Tisak OOUR
Novinsko-revijalna štamparija i OOUR TMG »Vjesnik«
Zagreb, Ljubice Gerovac 1 — Zagreb 1977.

Copyright (sva prava za Jugoslaviju) VJESNIKOVA
PRESS AGENCIJA Zagreb

Cijene za inozemstvo: DM 1.80, ASCH 10.00, SFRS 2.00, HFL 2.00

Cijene inozemne pretplate za 6 mjeseci: DM 36,00, SKR 63,00, ASCH
250,00, FF 74,00, SFRS 36,00, HFL 37,00, US\$ 15,00. Uplate na devizni
račun: 30101-620-37-32000-256 — Privredna banka Zagreb (za »Vjesnik«)

Oslobodeno plaćanja poreza na promet mišljenjem Republičkog sekretarijata
za prosvjetu, kulturu i fizičku kulturu SRH broj 3935/7 — 1973 od 28. XI 1973.

I

Zacijelo nisam ono što jednostavni ljudi nazivaju šepRTLjom, oh ne, dosad sam se umio sasvim dobro brinuti o sebi.

Jasno, i ja sam jednostavan čovjek, jer se druga vrsta ljudi u toj zemlji ne može ni održati.

Kad sam stigao iz Apaške pustinje u Verde Springs, bila je skoro večer. Uspio sam još stići do prvog izvora — a i to samo zato što nisam odustao, već sam posljednjih stotinu koraka puzio na rukama i nogama poput bolesna psa.

Tada sam mogao piti.

Najprije sam htio iskapiti cijelu Tinju, ali tada mi je posljednji ostatak razuma rekao kako, prije svega, ne bih mogao popiti svu tu vodu, a osim toga bih pri tom pokušaju umro.

Zbog toga sam pio umjereno, otprilike poput Apaša gotovo mrtvog od žeđi; on bi to, svakako, radio vrlo oprezno.

U djetinjstvu i mladosti naučio sam vrlo mnogo o Apašima. Uostalom, zovem se Cas Slaterlee — a Cas je, prirodno, skraćenica od Cassidy, jer se tako zvao prijatelj moga oca, a moj kum.

No što, napokon, znači ime? Postoji mnogo ljudi na svijetu koji su ljudi za zvučnim imenima. Poneki još objese, sa crticom, drugo ime uz prvo.

Maloprije kao da sam bio na pragu smrti. Vjerojatno ne bih više mogao puziti ni stotinu koraka.

I tada se voda pokazala kao čarobni životni napitak. Bilo je to poput čuda.

Bio sam nalik na treperavu svijeću čiji se plamičak gasi zbog nedostatka kisika, ali tada na svježem zraku ponovo zaplamsa.

I mojim je žilama prostrujao novi život.

Kako je život ipak lijep, iako je ovaj svijet tako zao i grub.

Ostao sam još prilično dugo ležati i tu i tamo opet pio. Bio sam poput isušene spužve što se postupno puni vodom.

Osjetivši se malo bolje, umio sam se. To me je još više osvježilo.

Tada sam se otkortljao na leđa i pogledao uvis.

U međuvremenu je nastupila noć.

Iznad mene, na nebu Arizone, bile su zvijezde koje se mogu vidjeti svake noći. Tako sam ih dobro poznavao! Uvijek su mi u ovoj prostranoj zemlji pokazivale smjer, kao i mornaru na oceanskim prostranstvima.

Da, bile su to stare, dobre, a ipak tako daleke i nedokučive zvijezde.

Drugačije su od ljudi. Od zvijezda ništa ne očekujemo jer su nam strane i blistaju hladno i nezemaljski.

Od ljudi ponekad nešto očekujemo.

A to je pogrešno.

Uspravih se i začudih što ponovo mogu donekle uspravno stajati. Tada pogledah u smjeru grada.

Tamo bijahu prijateljska svjetla. Tamo je bilo ljudi u kućama, trgovinama i gostionicama. Sada vjerojatno sjede nakon večere na verandama svojih kuća i nakon dnevnog posla zadovoljno uživaju svježinu noći.

Gdje postoje ljudi, mora biti topline, pomoći i prijateljstva.

Jer, napokon, svi smo mi ljudi, zar ne?

I tako, dakle, krenuh na put.

Prije su Španjolci Verde Springs nazivali Verde Fuente — a kasnije i Meksikanci.

Angloamerikanci su iz toga načinili mješavinu: Verde Springs; dakle, španjolsko-englesko ime. Ali i jezik mještanata bijaše mješavina španjolskog i engleskog.

Bilo mi je svejedno kakve ću ljude sresti, meksičkog ili angloameričkog porijekla. Samo neka mi pomognu.

Kad sam stigao do prvih kuća, iz sjene nekog izbočenog krova iziđe spodoba i zapovjedi:

— Hej, stani, čovječe!

Odmah poslušah, jer sam želio prijateljstvo i pomoć.

Čovjek bijaše visok poput mene, a to nije malo. Na glavi je nosio veliki šešir. Ispod kaputa, na košulji, bila mu je pričvršćena zvijezda. Mogao sam taj komadić lima raspoznati pod zrakom nekog prigušenog svjetla.

Oho, odmah sam naišao na ono pravo, zadovoljno pomislih. Ovo je gradski maršal ili možda šerif.

U međuvremenu čovjek nastavi:

— Pokaži mi tvoja tri dolara, stranče.

Iznenadih se. Povjerovali kako nisam dobro čuo.

Tada čovjek nastavi:

— Ne hini da ne shvaćaš. Zacijelo se već posvuda pročulo kako mi nijednu skitnicu bez novaca ne puštamo u naš lijepi grad. A ti si skitnica, zar ne? Moraš mi, dakle, pokazati tri dolara kako bismo bili sigurni da nećeš prosjačiti ili čak krasti. Dakle,

Sada sam znao.

Ovo je okrutan grad. Bio je sit skitnica i luralica svake vrste koje sada, te prve godine nakon rata idu unaokolo i traže priliku za sebe. Ovaj je grad zacijelo već izgubio perje kao neki »očerupani« kokot.

I sada se brani na svoj način.

Oh, brzo sam to shvatio.

— Ne — rekoh — sa mnom nije tako. Nisam skitnica. Ja sam lovac na divlje konje. Imao sam prijeko, na zemljištu Messa, lijepo krdo u malom klanecu i upravo sam htio krenuti da priviknem konje na jahanje. Tada su stigli Apaši i oteli mi konje. Ja nisam skitnica, maršale.

Nekoliko je trenutaka razmišljao.

Tada je tražio moj kolt što sam ga imao za opasačem. Jer, kad sam morao pobjeći pred Apašima, dospio sam samo ispod pokrivača posegnuti za njim i vinuti se na svog neosedlanog konja. Tako sam pobjegao u noć.

Maršal pregleda mog kolt pod svjetlom zvijezda i omiriše ga.

Tada mi ponovo pruži nenapunjeno cručje.

U njegovu glasu kao da je bilo traga podrugljivu smiješka kad je izgovorio:

— To je lijepa priča. Moram priznati, najbolja od svih što sam ih dosad čuo od skitnica.

Trenutak je šutio.

Tada mu glas postade prijeteci:

— Prijatelju, ne zanima me, dakle, ZAŠTO si postao skitnica. Razumiješ li, čovječe? Skitnica je skitnica. A ja sam ovdje maršal kako bih grad oslobodio svih neprilika. Pokaži mi, dakle, tri dolara ili možeš odjahati. Ako nemaš novaca, moraš ostati vani. Mogao bi jedino spavati na slami ili sijenu u staji za iznajmljivanje konja. Dakle, jesi li shvatio?

Bio je grub, a tako se i doimao. Mogao je biti težak, uz moju visinu, oko devedeset kilograma. Ja sam prošli tjedan izgubio nekoliko kilograma na težini i zacijelo snagu da ga svladam.

Rado bih to bio učinio.

Ipak, odustao sam od toga. Trenutak pogledah prema staji za iznajmljivanje, tamo, nasuprot nama. Jasno se, pod svjetlom zvijezda, mogao raspoznati ulaz. U otvorenoj je staji gorjelo svjetlo. U dvorištu je stajalo nekoliko osedlanih konja, a tu su bila i neka kola.

Da, mogao bih spavati prijeko na sijenu.

— „kako bi, dakle, ujutro bio dovoljno snažan da se izgubiš — nastavi maršal. — Tamo ćeš, dakle, zaista spavati bolje nego u zatvoru.

Ovaj »dakle« zacijelo pripada njegovim osebnostima.

Sjetih se: zapravo bih morao imati još malo sitniša. Savio sam ga u veliki crveni rupčić da ne ispadne iz džepa.

— Moram vidjeti hoću li skupiti tri dolara — promrmljah i izvadih rupčić.

Noć je postala svijetla. Tu i tamo svijetlilo je iza prozora i vrata. Maršal i ja gledali smo sitni kovani novac što sam ga rasprostirao na dlanu.

Sveukupno dva dolara i pedeset penanti, uz to i meksički srebrni pezos.

— No, dakle — reče maršal. — Možete ostati, prijatelju. Ali ako vas sretnem bez novaca u džepu, izbacit ću vas iz grada, osim ako ne nađete posao ili nekog jamca.

Kako ono rekoste da se zovete, gospodine?

Njegovo se ponašanje prema meni malo promijenilo. Očito, sada me ipak nije smatrao skitnicom; zbog onih nekoliko komada kovanog novca.

— Slaterlee — odgovorih. — Cas Slaterlee. A pod kojim imenom smijem ja vas zadržati u vječnom sjećanju?

Da, u momjem je glasu sada bilo malo podrugljive gorčine.

Već je učinio pokret da se ponovo vrati u sjenu izbočenog krova. Opazio sam da je tamo ulaz u njegov ured i zatvor.

Ali se predomislio. Očito, moj mu se podrugljiv način nije svidio.

— Oprezno — upozori me. — Samo me nemoj pokušati razljutiti. Tada ću ti pokazati! Ja sam Henry Patterhan. A sada se gubi!

Bez riječi udoh u grad.

O Henryju Patterhanu sam već čuo. Bio je revolveraš. Ovaj grad ga je najmilio za zaštitu kako bi svi zli ljudi i skitnice ostali daleko od njega.

To što je nosio zvijezdu, nije značilo da je pošten i čestit i da se pridržava zakona. Nije bio istinski šerif nego unajmljeni revolveraš kojemu su građani pričvrstili zvijezdu gradskog maršala.

Išao sam sve dok nisam stigao do neke gostionice.

Kroz prozor sam mogao vidjeti goste za stolovima. Želudac mi je bio napunjen samo vodom koju je moje tijelo usisalo u se poput rupčićastog vrućeg kamena.

Glad me odjednom ugrizla poput vuka.

Ušao sam unutra i našao slobodno mjesto. Konobarica me pogledala i vjerojatno odmah spoznala kako sam silno izgladnio. Bila je to jedra Meksikanka, baš ono pravo za muškarca koji voli uhvatiti nešto čvrsto, a pri tome ipak nije bila predebela.

Donijela mi je juhu i komadić svježeg kruha.

Oh, ljudi, kako je život ipak lijep.

Sam sam prve tri žlice čujno i poljepno posrkao. Tada se ponovo sjetih kako je pokazivanje ovako životinjske gladi znak slabosti.

Počeo sam polagano jesti.

Čovjek koji mi je sjedio nasuprot, klimne mi.

— Oдавno niste jeli? Istina, oprali ste se, ali još je posvuda na vama žuto-crvena prašina Pustinje Apaša. Jeste li tegobno jahali?

Pogledah ga.

Bio je stariji od mene; imao je najmanje dvadeset godina više na leđima. Ali djelovao je kao da bi se još mogao mjeriti s nekim moje vrste i brinuti se sam o sebi. Bio je odjeven u odijelo od prugasta barsuna, a preko prsiju je nosio sat na lancu. Kaput njegova odijela bio je tako dobro sašiven da se držač za revolver ispod njegova pazuha nije mogao lako razaznati. Bilo je potrebno pažljivo pogledati i posjedovati stanovito iskustvo.

Učinio sam ono prvo i posjedovao drugo.

Čovjek je bio zbijena stasa, podsjećao me na bizona. Ali nije bio krut. Iz njega je zračilo mnogo lukavosti i iskustva.

Još je uvijek čekao moj odgovor.

Zvaćući, nasmijeh se.

— Najprije sam jahao vrlo loše. Zadnja dva dana i noći morao sam pješaćiti... Jeste li vi važan čovjek ovdje, gospodine?

Pogledao me i isto se tako nasmijehao.

— Što ako jesam? — zapita i odreže komadić svog prilično krvavog odreska; odreska kakav ću i sam uskoro dobiti. U ustima mi se počeo skupljati slina.

— Oh — odgovorih — jasno, potreban mi je posao. Apaši su mi oteli moje divlje konje. Eto, sada moram ponovo početi sasvim ispočetka. A nemam zaštitnika, pogotovu nemam ovdje prijatelja. Posao mi je zaista potreban.

— Poslovi su u današnje doba rijetkost — odgovori on. — Ali ja ću vam platiti večeru.

— I to je već nešto. Uzmognem li, odužiti ću vam se za to. Zovem se Slaterlee, Cas Slaterlee.

— A ja sam Allan McDowell — predstavi se moj sugovornik. — Odmah mi je postalo jasno da niste skitnica. Zna-te, u mene biste mogli dobiti samo povjerljiv posao. Ali ne poznajem vas. Zao mi je.

Samo sam klimnuo. Onda sam dobio svoj odrezak; bio je još veći od njegovog.

Konobarica se nagnula nad moja ramena kad mi ga je pružila, dotaknuvši me grudima.

— Ako tražite jeftinu sobu — reče ona — tada je možete dobiti. Iznajmljujemo nekoliko soba u dvorišnoj zgradi.

— Da odgovorih i pogledah joj u oči — to bi mi odgovaralo. Ja sam momak koji mora mnogo toga nadoknaditi.

— To sam odmah pomislila. — Konobarica mi klimne i ode.

Moj susjed za stolom, onaj Allan McDowell, pogleda me i nasmiješi se ispod svoje sjede brade.

— Neke žene hoće divljeg vuka u krevetu — reče. — A to možda donosi više i od najboljeg posla.

Odmahnuh glavom.

— Ustanem li oдавде, zacijelo ću uspjeti i u krevetu. Ali tada ću biti tjedan dana mrtav. Razumijete li?

McDowell klimne. Tada smo neko vrijeme šutjeli.

Kad je povečerao, stavi novac za nas obojicu na stol.

II

Vjerovao sam da ću cijeli tjedan, sve noći i dane, spavati poput mrtvača.

Ali nije bilo tako.

Kad sam se probudio, bilo je kasno popodne. Prema tome, spavao sam četrnaest do petnaest sati.

Ipak, to je prilično dugo. Kao da sam bio ukočen i oduzet: naknadno djelovanje dugotrajnog bijega.

Protegnuo sam se u krevetu, zijevnuo i ispružio se.

Tada odjednom ugledah svoju odjeću što sam je sinoć skinuo i nemarno bacio na stolicu. Bila je uredno složena, oprana, izglacana i zacijelo zakrpana.

Sjetih se krepke konobarice iz gostionice, za koju je Allan McDowell tvrdio kako bi mogla osjećati naklonost prema dvonožnim vukovima.

Tako su mi nekako ostale u sjećanju njegove riječi.

Znao sam da takve žene postoje.

I nisam imao ništa protiv njih. Bile su mi drage.

Ustavši, prišao sam ogledalu iznad umivaonika u kutu i neko vrijeme promatrao svoj lik.

Da, ja sam dvonožni vuk. To se moglo vidjeti. Tamnoput poput Komanača, svijetlosivih očiju. Nekoliko ožiljaka, tu i tamo: očiti znaci grubog života u zemlji u kojoj zapravo postoje samo lovci i progonjeni.

Bio sam u dobi od dvadeset osam godina i kao južnjak proveo sam rat na strani Konfederacije, ali ne kao vojnik nego gerilski borac. Napadali smo noćne transporte jenkijske vojske, krali njihovim jedinicama konje i organizirali otpor iza njihovih linija.

Na umivaoniku sam otkrio pribor za brijanje, a i to sam vjerojatno mogao zahvaliti brizi jedre Meksikanke za koju čak nisam znao ni kako se zove.

Nasapunao sam se.

Kad sam brijao desnu polovicu lica ona je ušla.

Zatvorila je vrata i oslonila se o njih.

Imao sam na sebi samo moje staro donje rublje, a i ono je bilo puno rupa.

— Zovem se Marija — reče. — Meni pripada gostionica, a imam dobro oko za muškarce tvoje vrste, stranče.

Nasmiješih se.

— A kakva je to vrsta, Marijo? — blago zapitah.

Ona se nasmiješi. Zubi joj bijahu blistavi, oštri. Njezine su tamne oči sjale. Bila je prava mačka koja točno zna kako će uskoro postati debela i stara. Jer godine brzo prolaze.

Prilazila mi je bliže, došla sasvim blizu i promatrala me blistavih očiju. Zaustavila se tek pola koraka ispred mene. Mogao sam je dohvatiti... da sam htio. Iz nje je mnogo toga zračilo prema meni.

Bila je zrela žena. To je bilo ono. A točno je znala kako mogu osjetiti njezino zračenje.

Ipak mi se nije bacila oko vrata.

Ne, ona je mogla biti gladna lijepih stvari u životu, mogla je i osjećati strah pred predstojećom starošću, ali nije bila primitivna. Inicijativa je morala poteći od mene.

— Koje vrste? — zapita. — Oh, to je jednostavno. Mislim na vrstu pravih muškaraca.

Iskrivio sam lice, podigao slobodnu ruku i prešao kažiprstom preko okrugline njezina obraza sve do brade.

— Marija — izustih. — Marija i kako još?

— Marija Gonzales. Već sam dvije godine udovica. A ti si osamljeni vuk, zar ne? Kako se zoveš?

Rekao sam joj.

Još smo uvijek stajali jedno pred drugim i gledali se.

— Oh, nisam osamljen kao što si to ti, Marija. Ovo ovdje vjerojatno je proklet život za tebe. Silno si voljela svog muža, zar ne? A vrijeme tako brzo prolazi. Bojiš se da bi sve moglo uskoro proći.

Marija klimne.

— Vidiš li — reče ona — već dosta toga znaš o meni. Možeš me čitati poput knjige. Nisi li gladan života? Ne prolazi li i tebi život tako luđački brzo? Ne želiš li i ti ljubavi, topline, bliskosti i neprekidne sigurnosti da te

netko želi? Zar si samo gluhi, nijemi, bezosjećajni osamljeni vuk? Sada idem.

Shvatio sam kako ona više ne može izdržati samoću.

I žalio sam je.

Ali to je bilo posve besmisleno.

Čvrsto sam je promatrao govoreći:

— Možda ću jednom ponovo doći, Marijo. Trenutno sam prosjak. Moram najprije postati muškarac koji može stajati na vlastitim nogama i sam se brinuti o sebi. razumiješ li... inače bih te izrabljivao...

Pozorno me slušala — i nije samo osluškivala moje riječi. Njezin je nagon prodirao u mene. Htjela je spoznati govorim li to samo onako ili pošteno mislim, postoji li zaista pri tome moj ponos.

Odjednom se nasmiješi.

— Da — klimne — mogao bi mnogo toga dobiti od mene, stranče. Za malo ljubavi mogao bi se ovdje igrati paše. Bila sam glupa kad sam i pomislila da bi to mogao učiniti čovjek tvoje vrste. Da, bila sam glupa. Nadam se da se nisi uvrijedio.

Nisam odgovorio.

Odložio sam britvu, uhvatio je za ramena i nježno poljubio u oba oka i usta. Pustila me sasvim mirno da to učinim.

Tada sam obrisao pjenu od sapunice s njenih obraza i rekao:

— Možda ću ponovo doći. Ali nemoj se pouzdavati u to.

Klimnula je.

— Svaka prava skitnica bi me izrabila... zato što sam glupa — rekla je i otišla prema vratima.

— Sa skitnicom koja ništa ne vrijedi ti se ne bi upuštala — odgovorio sam.

Još smo se jednom pogledali. Obradovale su je moje zadnje riječi.

Tada je otišla.

Kad sam kasnije došao u blagovaočnicu, ponovo je posluživala svoje goste. U kuhinji je imala kuhara Kineza, te neku stariju ženu, pomoćnicu. Mogao sam to ustanoviti pogledavši kroz otvorena vrata kuhinje.

Allan McDowell sjedio je za istim stolom kao i jučer.

Znao sam da mogu sebi priuštiti ručak. Stajao je samo šezdeset centi.

Dolari su, naime, neposredno nakon rata bili veliki poput kotača na kolima. Osim toga, sinoć sam jeo badava.

Allan McDowell mi klimne i pokaže prazan stolač.

Seo sam.

Marija mi je donijela juhu. Bila je to dobra kokošja juha.

Nasmiješila mi se.

Kad sam počeo jesti, McDowell me zapita, a da ona nije mogla čuti.

— Je li bilo kako, valja?

Odmahnih glavom.

— Nisam, na žalost, od one vrste ljudi koji uzimaju sve što mogu dobiti besplatno. A ona nije prostitutka, luda za muškarcima. Ne, sve je to drugačije. Ali to se vas ne tiče, gospodine.

Pri svojim sam se zadnjim riječima nasmiješio, tako da me nije mogao pogrešno shvatiti.

Klimnuo je i neko vrijeme žvakao.

Tada promrmlja:

— Razmišljao sam o vama, Cas Slaterlee. Mogli biste za jedan sat zaraditi stotinu dolara. Još uvijek vjerujem da bih vas mogao trebati.

Sada sam se iznenadio.

Marija mi je donijela glavno jelo. Ovaj put to nije bio odrezak kao sinoć, nego janjeći but s rižom i finim umakom. Kinez u kuhinji umio je isto tako dobro kuhati kao i moja majka kod kuće... kad je još živjela usred sretne obitelji. Već sam to po mirisu znao, prije nego sam jelo okusio.

Pri tome sam razmišljao o mogućnosti zarade od stotinu dolara.

Stotinu dolara! To je zaista mnogo novaca. Za to sam morao uloviti pet divljih konja i ukrotiti ih.

— Želite li za stotinu dolara kupiti moj konj?

Zvačući, pogleda me i klimne.

— Ali ne onako kao što vi mislite. Cas Slaterlee. Kao prvo, posao je sasvim u skladu sa zakonom. Kao drugo, već imam jednog tjelohranitelja. Htio bih da mu štitite leđa. Može se dogoditi da to uopće ne bude potrebno. Tada ste lako zaradili stotinu dolara. To je igra na sreću. Jedino, pravo je na našoj strani. Dakle?

Kad je izgovorio »dakle«, sjetio sam se maršala od sinoć. I njemu je taj »dakle« prešao u naviku.

Gdje je mogao biti taj momak? I što bi se moglo ovdje odigravati kad čovjek poput McDowella želi kupiti svoj konj za stotinu dolara?

— Možda biste mi točnije objasnili tu stvar — promrmljah i nastavih jesti.

McDowell klimne.

— Za nepuni sat održat će se ovdje dražba zemlje. Došao sam kako bih i ja sudjelovao u njoj. Ali Frank Lumate je protiv toga jer zna da mogu ponuditi više od njega. On je naručio Reecea Fowleyja da dođe ovamo. Kupio je konj Reecea Fowleyja. Prema tome, moj će mi revolveraš morati pucnjavom prokčiti put. Ipak, mogao bi se naći netko tko bi ga ubio s leđa. To biste morali spriječiti. Jasno?

Klimnuo sam i počeo polagano žvakati.

Tada zapitah:

— A tko je vaš revolveraš?

— Onaj tamo u kutu, plavokosi Teksašanin. Zove se Johnny Duane. Do sad smo se ponašali kao da smo stranci. Ali on će se uplesti netom za to bude vrijeme.

— Oho — rekoh. — Sada će me vjerojatno svi promatrati kako bi saznali jeste li me kupili.

— Oh, smatraju vas skitnicom, sretnim što može uštedjeti novac za jedan ručak. Ne gledaju ovdje svi tako dobro na ljude kao Marija Gonzales i ja. No, kako bi bilo sa stotinu dolara? Napokon, to je pet mjesečnih kaubojskih plaća. Za taj ćete novac dobiti konja, sedlo, opremu i ponovo biti jačač.

— Da, očito, to je tako — suglasio sam se i nastavio jesti. Pri tome sam razmišljao.

— Sada ću otići u trgovinu — promrmljao sam nakon nekog vremena — kako bih kupio ono što mi je potrebno da bih, u slučaju potrebe, pucao. Trebam opasak za revolver i municiju. Vi mi morate dati dvadeset dolara predujma, McDowelle. Tada ću pokušati zaraditi stotinu dolara.

Bez riječi je klimnuo.

Kad je nakon toga stavio na stol novac za svoje i moje jelo, nenapadno mi je gurnuo dvadeset dolara.

Bio je to zlatnik od dvadeset dolara; dakle, najbolji novac.

Uzeo sam ga isto tako nenapadno. Marija Gonzales je došla po tanjure.

— Već si mu drugi put dopustio da ti plati hranu — reče ona. — Od mene to ne bi primio. Što ćeš mu, dakle, za to dati? Pripazi, Cas Slaterlee, pripazi da te ne kupi!

Udaljila se, a govorila je tako tiho da sam samo ja mogao razumjeti njezine riječi.

* * *

Stupivši na ulicu pažljivo sam se ogledao i pitao samoga sebe gdje bi mogao biti gradski maršal Henry Pat-terhan.

Imao sam iskustva s ovakvim gradovima.

Grad je bio mirniji nego inače. To sam znao iako ga prije nisam poznavao a ni proučavao.

Ne, ovdje kao da se očekivalo nešto poput neprilike. Nešto se očekivalo.

Moji su koraci odjekivali na trulom nogostupu. Posvuda su ispred kuća i trgovina postojale prečke za privezivanje konja.

Verde Springs je bio grad goveda.

Bio je siromašan. Goveda nisu mnogo vrijedila.

Gradskom maršalu nije bilo ni traga ni glasa. Zbog toga sam bio sretan. Tako me on nije mogao pitati za porijeklo dvadeset dolara kojima ću kupovati.

Možda još nitko nije sumnjao da me je McDowell kupio za revolverašku borbu?

Posluživao me vlasnik trgovine osobno. Kad sam mu izrekao svoje želje, promrmljao je kako ništa ne može dati na dug.

Ja sam zazveketao kovanin novcem u džepu.

Donio mi je, između ostalog, i već rabljene korice za revolver, u koje je moj revolver dobro pristajao. Tada sam ga odmah i napunio. Trgovac me bez riječi promatrao, kao da je nijem.

Ja sam isto tako bez riječi platio i izišao na suncem obasjanu ulicu.

Grad je još uvijek bio tih, pretih.

Polako sam krenuo. Već duže od tjedan dana nisam nosio mamuze. Prošao sam pokraj neke sedlarije, saluna i hotela.

Prijeko, na drugoj strani, bio je ured poštanskog i prijevoznog društva. Pokraj njega nalazio se ulaz u dvorište za kola. Odmah pokraj njega bijaše staja za iznajmljivanje. Kao što je kazivao natpis, tamo su se konji mogli i kupiti.

Do staje — stolarska radnja. U njoj se moglo kupiti pokućstvo, a i lijesovi. Vlasnik stolarije brinuo se i o pogrebi-ma.

U slijedećoj je zgradi bio drugi salun.

Do vrata, pa gdje će se vršiti ta dražba zemlje?

Pošao sam još dalje, vidio i druge trgovine i obrtničke radionice.

I onda sam napokon ugledao i ono što sam tražio.

Na kući se nalazio slijedeći natpis:

»Društvo stočara za kupoprodaju zemljišta u Verde Springsu.

Licitacija će se održati 16. lipnja u 14. sati.«

Sve sam to uspio pročitati s druge strane ulice jer su mi oči oštre.

Pri tome sam koračao dalje kao da želim razgledati grad.

Stigavši do zadnjih kuća, neko sam vrijeme stajao i promatrao pašnjake.

Bila je to prekrasna zemlja za ispašu, s brežuljcima i uleknućima, djelomice obrasla šumama i grmljem. Posvuda izvori po kojima su već Španjolci, koji su prvi stigli ovamo, nazvali grad.

Vratio sam se.

Sada se na cesti ipak nešto promijenilo.

S druge strane grada stizala su neka laka kola. Dolazila su istim smjerom kojim sam ja stigao jučer, nakon što sam se vani, daleko od grada, do sita napio na nekom izvoru.

Laka kola vukla je zaprega prekrasnih vranaca. Da, razumio sam se u konje i zbog toga sam znao da sada vidim konje kakve možda ni za idućih deset godina više neću vidjeti.

U kolima je sjedio neki čovjek. Pogledao sam ga pognutije, već i zbog prekrasnih konja kojima je nemarno upravljao.

Odmah pomislih na starog orla koji ravnodušno čuđ u visokoj osmatračni-

ci u svom gnijezdu i odozgo ravnodušno promatra svijet kojim vlada.

Pokraj kola — jahač na sivu mišićavom konju. Ugledavši ga, osjetio sam kako mi se naježila koža, a kosa na zatiljku podigla uvis. Vrhovi nosnica su mi zatreperili kao da jahača moram omirisati.

Sve sam ovo već poznavao.

Bili su to znakovi koji upozoravaju na opasnost.

Rođen sam i odrastao u zemlji gdje postoje samo lovci i progonjeni, a vukovi moraju ponekad požderati zmije čegrtuše. Stekao sam poseban nagon za opasnost.

Sjetio sam se onoga što mi je ispričao Allan McDowell, te imena koja je naveo.

Rekao mi je dva imena. Čovjek koji se htio s njime natjecati u dražbi, zvao se Frank Lumate.

On je navodno osigurao sebi pomoć revolveraša Reecea Fowleyja.

Ovo su bila ta dva momka. Odjednom sam to pouzdano znao.

Ja sam, jasno, već čuo za Reecea Fowleyja. Tko nije ovdje na južnom Zapadu? Fowley je uživao zao glas duž granice između Yume i El Pasa, ali i prema sjeveru, sve do Santa Fé.

I sada sam ga vidio na njegovu sivom konju. Nakon što sam ga pet minuta promatrao, i on je osjetio moj pogled. Usprkos udaljenosti sada i on pogleda mene.

Momak je posjedovao jednaki nagon za opasnost kao i ja. Mogao je osjetiti strujanja.

Koraćao sam još uvijek polagano.

Frank Lumate, da, to je zacijelo bio taj stari orao u klima, zaustavi konje i spusti se na nogostup. Još se vrlo dobro kretao, ni nalik starcu. Ali u ovoj zemlji nije rijetkost da se sjedi ljudi mogu kretati poput njihovih sinova.

Frank Lumate se ogleda. Pogled mu se zaustavi na meni.

Ja sam već bio zastao. Naslonio sam se na drveni stup što je podupirao izvučeni kat zgrade. Stojeći donekle u sjeni, mogao sam sve točno promatrati. Do kola nije bilo dalje nego što bih ja mogao dobaciti svoj kolt.

Frank Lumate polako zaveže konje, priđe vratima Društva stočara za ku-

poprodaju zemljišta i htjede ih otvoriti.

Bila su zaključana.

On nekoliko puta tresne raširenom podlanicom po njima.

Bilo je to odlučno ponašanje.

Reece Fowley zaveže svog konja o prečku za vezivanje na mojoj strani ulice, dakle, nasuprot uredu.

Odmakne se od konja i ponovo me pogleda.

III

Shvatio sam kako već vjeruje da je u meni prepoznao čovjeka koji će smetati njemu i njegovu gospodaru.

Uskoro će otkriti kako se prevario.

Uto ugledah Allana McDowella. Izašao je iz saluna i sada bio udaljen više od stotinu koraka. Kretao se nogostupom od dasaka kao da je krenuo u šetnju. Jednom se zaustavio da bi stavio u usta cigaru.

Dosad sam ga vidio samo za stolom. Znatizeljno sam ga promatrao kako hoda. Djelovao je poput bizona koji nezbunjivo ide svojim putem. Čvrsto je koraćao, kao da je sav uzavreo snagom i odlučnošću da napadne.

Neka mi čitatelj oprostí što se uvijek služim usporedbama sa životinjama, što, dakle, Franka Lumatea uspoređujem sa starim orlom, a Allana McDowella s bizonom — a onog Reecea Fowleyja, možda, s vukom.

Zacijelo, to danas ne zvuči pristojno. Ali, mora se uzeti u obzir kako su nekada u našoj zemlji vrijedila druga mjerila. Tada su ljude koji su se isticali posebnim osobinama i sposobnostima uspoređivali samo s ostalim živim bićima u kojih su te osobine bile još izrazitije. Živjeli smo manje-više u divljini i nismo imali drugih uzora. Divili smo se slobodi orla, oštrom pogledu i snazi bizona, te krvoločnosti i lukavosti vuka.

To valja tako tumačiti, dragi čitatelju. Tada je, možda, moguće shvatiti ovakve usporedbe, zar ne? A onaj tko to ne umije, neka radije ne čita priče poput ove.

Ali skrenuo sam s teme, vjerojatno stoga što sam sada, dok ovo pišem već starac.

McDowell se, dakle, približavao. Bio je sâm.

Gdje je plavokosi Teksašanin, onaj Johnny Duane kojemu bih ja morao štiti leđa? Ej, gdje je?

To sam pitao samoga sebe, postajući još svjesniji kako će me Fowley sada zacijelo smatrati svojim protivnikom.

Vrata Društva stočara za kupoprodaju zemljišta još uvijek nisu bila otvorena. Tamo je stajao Frank Lumate i čekao. Motrio je Allana McDowella, a ponekad bi brzo pogledao i prema meni.

Do vrata, gdje je taj Johnny Duane?

Tada ga ugledah.

Dolazio je suprotnom stranom, slijeva. Stizao je na konju iz staje za iznajmljivanje.

Da, sjedio je u sedlu brzog konja.

I skrenuo je konja desno na kolnik i podbo ga. Crno-bijeli konj odmah prijeđe u galop. Tako je to bilo.

Odjurio je iz grada. Uplašio se. Kukavički je pobjegao. Dao se zavrbovati, nekoliko je dana dobro živio, ali sada je jurio najbrže što je mogao.

Njegov je strah nadvladao njegovu hrabrost.

Mogao sam to shvatiti, jer je istupanje protiv Reecea Fowleyja jedva značilo igru na sreću; to je, zapravo, već bilo samoubojstvo, osim ako nisi bio najbolji revolveraš na svijetu.

On je dakle odjurio.

Allan McDowell je bio sa mnom sâm.

Tog Johnnija Duanea zacijelo je kupio za pet stotina ili čak tisuću dolara, a mene samo za stotinu.

Bio sam mu prema tome još manje obavezan, zar ne?

Ta mi misao proleti glavom i na trenutak se ponadah prilici da mogu izići iz igre.

Ako je istupio čovjek od pet stotina ili čak tisuću dolara, onda to očito može učiniti i čovjek od stotinu dolara...

Pogledah prijeko Allana McDowella. On je bio zastao i još je stajao.

Allan McDowell pogleda mene, a onda Reecea Fowleyja.

U tom se trenutku otvore vrata ureda.

Frank Lumate progovori nekoliko riječi s čovjekom koji ih je otvorio i onda nestane u zgradi.

Allan McDowell odjednom krene.

Zar je lud?

Zar se to on pouzda u mene? Možda vjeruje da ću ja za stotinu dolara podići ruku na momka kakav je Fowley?

Hodao je dalje, sve dalje, a kad je bio udaljen još samo deset koraka od ulaza kroz koji je Frank Lumate već bio nestao, Reece Fowley zakorakne naprijed.

Stajao je sada tako da je bio licem u lice s Allanom McDowellom. Mene je mogao promatrati samo krajičkom oka.

Fowley zapovijedi:

— Stanite, McDowell!

Ovaj stane i brzo me pogleda.

Taj pogled nije molio ni zahtijevao, oh ne, bio je to drugačiji pogled, otprilike onakav kakav jedan ortak, ako postane kritično, dobacuje drugome, pun povjerenja. Kao da kaže: »pouzdam se u tebe«. Do vrata!

Osjetih kako sam se počeo znojiti.

Tada McDowell reče Fowleyju:

— Što je?

— Imam jedan stari račun s vama, McDowell — reče Fowley. — Vi ste u Nogalesu varali pri pokeru jednog od mojih dobrih prijatelja i još ste ga na kraju ustrijelili. Već sam vam dugo za petama, McDowell!

— Oh, da — glasno dobaci McDowell.

Sve se to odigravalo pred očima grada čiji se građani nisu pokazivali, ali su ipak virili kroz otvorene prozore i vrata.

Nije smjelo djelovati kao da Allana McDowella netko sprečava da sudjeluje u dražbi. Ne, trebalo je da se izazove dojam kako ga je baš u tom trenutku stigao nekadašnji neprijatelj.

Razumljivo, svima će biti jasno što se u stvari dogodilo, ali to je već Franku Lumateu svejedno.

Allan McDowell se iznenada nasmije. Ovaj mi se smijeh svidio. Valja mu čestitati ako se može smijati u ovakvoj bezizlaznoj prilici.

Tada je krenuo dalje.

Da, pošao je dalje, a to je i morao učiniti ako nije htio propustiti dražbu.

Sada je Reece Fowley morao djelovati.

— Ovamo, čovječe! — povikah.

Nevjerojatno je brzo potegao oružje i pri tome se malo okrenuo kako bi me bolje gađao koltom. Nije htio gubiti vrijeme naknadnim okretanjem oružja, već je to radije htio učiniti pri njegovu izvlačenju.

Da, bio je brz, mora mu se priznati. Bio je nevjerovatno brz.

Vjerojatno je Johnny Duane točno znao zašto je pobjegao poput osmudenog divljeg mačka.

Ali ja sam bio brži.

Da, pogodio sam Reece Fowleyja.

Njegov mi je metak samo okrenuo rebra, možda zato što sam ga pogodio u trenutku kad je već bio pritisnuo obarač.

Bio sam brži od zloglasnog Reece Fowleyja koga su smatrali najbržim revolverašom između Yume i El Pasa.

Zateturao je.

Potom je pao na jedno koljeno, a pri tome i dalje pucao. Obavio ga je dim baruta. I tada je još uvijek pucao, preda se, u prašinu kolnika.

Zatim je pao u stranu, ispružio se i više se nije ni pomaknuo.

Allan McDowell je nestao prijeko u uredu.

Pošao sam do Fowleyja, kleknuo pokraj njega i okrenuo ga na leđa.

Još je bio živ i pogledao me.

— Dobro obavljeno — promuklo je izgovorio. — Oduvijek sam znao kako će se negdje naći neki brži čovjek. Tko si ti?

— Cas Slaterlee.

— Nikada nisam čuo za tebe. Ni-ka...

Više nije govorio. Bio je mrtav.

Ustadoh i ogledah se oko sebe.

Ugledah maršala koji me je sinoć dočekao i kojemu sam morao pokazati tri dolara obavezna za strance. Polako mi se približavao.

Nije li njegova dužnost bila da se uplete prije?

Zataknuo sam kolt, koji se još malo pušio, za opasač i pričekao ga.

Danas ćemo razgovarati malo drugačije nego sinoć.

Približavao se polagano, gotovo odmjerenom, ali ja sam ga ipak promatrao i više osjećao nego mogao vidjeti kako je budan, kako vrebao spreman na vrlo nagle pokreta o kojima bi mogao ovisiti njegov život.

Mirno sam mu gledao u susret, čekao, te i nehotice brojao njegove korake.

Čijeli nas je grad promatrao, u to sam bio siguran.

Na čijoj je strani gradski maršal Henry Patterhan? Koliko uopće strana ili, bolje rečeno, stranaka i interesnih grupa ovdje postoji? Nisam to znao, nisam to ni mogao znati. Za to sam previše nov.

Kad je Henry Patterhan bio udaljen od mene samo šest koraka, postao sam posebno oprezan.

Jer, šest koraka udaljenosti, dakle, to je otprilike udaljenost za borbu revolverima. Da je Henry Patterhan zastao, bio bi to za mene prvi znak, tako rekuć uvod za borbu.

On nije zastao.

Učinio je još pet koraka i onda zastao ispred mene.

Sada smo mogli jedan drugome pružiti ruku.

Imao je crne brkove čiji su mu krajevi visili iznad kuteva usana. Usne su mu bile ravne i okrutne.

Sada su se jedva vidljivo iskrivile i u njegovim se smeđim očima nazirao isto tako podrugljiv smiješak. Krajevi njegovih nosnica fino su drhturili.

Još sam ga uvijek promatrao i čekao.

Hoću li se još jednom morati boriti? Tada on reče:

— No, Cas Slaterlee, vrlo brzo ste našli posao koji donosi više od tri dolara.

Skrenuo je pogled s mene na mrtvog Fowleyja.

— Jednog dana — promrmlja — svaki od nas naiđe na bržeg čovjeka, svaki!

Posljednju je riječ izgovorio oštro — da, gotovo divlje.

Tada Henry Patterhan mahne prema stolariji pred kojom je stajalo nekoliko gledatelja. Njegovo je mahanje vjerojatno bilo upućeno čovjeku koji

izrađuje lijesove i brine se o pogrebi-
ma.

Potom se ponovo obrati meni.

— Ja sam sve vidio. Reece Fowley
je prvi potegnuo oružje. Imao je do-
bru priliku. Oh, mislio sam da će on
biti brži.

Prvi ovim je riječima pogledao niz
mene i otkrio mjesto na mojoj košulji
obojeno krvlju.

— Teško ste ranjeni? — zapitao me.

Tek sada postadoh svjestan kako
osjećam oštru bol.

Opipao sam ranu. Košulja mi se na
tom mjestu bila malo zalijepila.

— Ništa strašno — rekoh.

Samo je klimnuo, i još me jednom
oštro pogledao. Njegov je nagon pro-
dro do mene poput daha i pokušavao
ući u mene.

Tada pride nekoliko ljudi.

Henry Patterhan im vikne:

— Otpremite ga oдавде — zapovjedi.

— Vjerojatno ima u džepu dovoljno
novca da može platiti svoj pogreb.

Ljudi klimnuše i odnesoše mrtvaca.

Henry Patterhan i ja još smo uvijek
stajali na kolniku.

Uto se vrata Društva stočara za ku-
poprodaju zemljišta Verde Springsa
otvore.

Neki čovjek izađe, ali to nije bio Al-
lan McDowell; ne, bio je to čovjek
koji se dovezao na lakim kolima sa
zapregom prvorazrednih vranaca, onaj
stari orao Frank Lumate. Mogao je
još vidjeti kako odnose njegovog revol-
veraša.

Unutra je isto tako izgubio. To se
jasno moglo zapaziti na njemu, a bilo
je i razumljivo nakon što njegov revol-
veraš nije uspio spriječiti Allana
McDowella da sudjeluje u dražbi.

Odvezao je svoje vrance, popeo se u
kola i polagano krenuo. Prošao je tik
uz nas — a tada je ipak zaustavio
kola. Morao nas je gledati preko svog
lijevog ramena.

Najprije je pogledao mene, a onda
Patterhana.

— Tko je ovo, Patterhane? — upravo
tako je zapitao.

— Pitajte mene, gospodine — oštro
sam rekao.

— Ali ja pitam njega — odgovori on
i ponovo pogleda Patterhana.

Gradski maršal ga pustí deset sekun-
di da čeka odgovor. Pri tome je tri
sekunde još jednom pažljivo proma-
trao mene.

Napokon odgovori:

— Ovo je Cas Slaterlee. Nikada ni-
sam čuo za njega. Kaže da je bio lo-
vac na divlje konje. Kladio bih se da
negdje postoje i drugi bezimeni koji
bi mogli izići nakraj s Fowleyjem, a
mogli bi izići nakraj i sa mnom. Ima-
te li još kakvih želja, gospodine Luma-
te?

Glas mu je bio strogo neutralan. U
njemu nije bilo ni poruge ni podanič-
ke poniznosti.

Frank Lumate me pogleda.

— Cas Slaterlee — promisljiva moje
ime kao da ga želi zapamtiti za vječ-
nost.

Tada ponovo pogleda Patterhana.

— Na kojoj strani stojite vi, Patter-
hane? — Tako izravno odjednom zapli-
ta, a pri tome je jedva mogao zauzda-
ti svoje vrance koji su postali nemir-
ni, jer su obje vatrene životinje htjele
odjuriti.

— Mene plaća ovaj grad, gospodine
Lumate — odgovori Henry Patterhan.

Više ništa nije bilo rečeno.

Frank Lumate se odveze, a da se
više ni jednom nije okrenuo.

Patterhan ode za ljudima koji su
odnijeli mrtvaca. Ja sam još uvijek
stajao i ogledavao se unaokolo.

Posvuda ispred trgovina, saluna i
hotela, stajali su ljudi. I Marija Gonza-
les, ona koja je mene, otrcanog skitni-
cu, tako lijepo primila, stajala je
ispred svoje gostionice.

Svi su promatrali mene.

Što da učinim?

Pitao sam samoga sebe. zašto sam
se borio nakon što je McDowellov re-
volveraš Johnny Duane pobjegao?

Što se dogodilo u meni kad je Allan
McDowell, i nakon što je izgubio svog
revolveraša, ipak nastavio koračati
prema uredu?

I ja sam mogao pobjeći. A on je
ipak vjerovao u moju pomoć.

Sada sam ga ugledao kako s dva
čovjeka izlazi na ulicu. Potom se opro-
stio s obojicom.

Jedan je od njih nosio dvije torbe i
djelovao poput sudskog pisara ili knji-

govode. Drugi je bio nalik na oficira u civilu.

Pogledali su me, a onda krenuli ulijevo.

Allan McDowell mi mahne.

Otišao sam prijeko.

Pustio me da uđem u prostoriju poput dragog gosta, slijedio me i onda zatvorio za sobom vrata.

Tek tada je dopustio sebi da mu izleti uzdah olakšanja i stenjanje.

IV

— Puuuuh! — izusti još jednom i doda: — Dakle, to bi bilo to! Prvi je korak učinjen. Sve sam kupio za sedamdeset pet tisuća dolara. Stari orao Lumate je zacijelo mogao sudjelovati samo do pedeset tisuća dolara, ali me otjerao još mnogo više gore. Hitio me kazniti, a točno je znao kako mogu platiti najviše sedamdeset pet tisuća dolara. No, ipak je sve prošlo kako valja.

Na zidovima su visile topografske karte.

Uz dva stara pisaa stola bio je tu i okrugli stol s tri naslonjača. Na zidovima police s knjigama, do njih ormari. Postojao je i ormar za puške s barem desetak dobrih pušaka.

Allan McDowell priđe okruglom stolu i napuni dvije čaše. Bio je to prvo-razredan viski, boje jantara, a kad smo ga pili mirisao je na dim.

— Znao sam da ti nećeš pobjeći, Cas — reče on. — Nakon što je Johnny Duane odjurio, ti nisi mogao učiniti ni isto, ne. I tako sam mogao dobiti na dražbi to kraljevstvo. Za nekoliko godina vrijedit će deset puta toliko. Malo prije si zaradio tisuću dolara, ne samo stotinu. A ja ti nudim službu uz mjesečnu plaću od tri stotina dolara i plaćene troškove. Pristaješ li?

Njegovo je pitanje bilo oštro i naglo.

Hitio je da odmah odlučim.

Ja sam ga dobro shvaćao. Trebao me jednako kao što je Franku Lumateu bio potreban Reece Fowley. Fow-

ley je izgubio borbu protiv mene — pa je i Lumate izgubio protiv McDowella.

Bilo je to tako jednostavno.

Ljudi poput Lumatea i McDowella sklapaju velike poslove. Koračaju dugim koracima i mijenjaju način života na područjima kojima vladaju.

To ih sili da žive po stanovitim pravilima.

Nikada se ne smiju boriti osobno, jer se tada s onim koji izgubi sve sruši poput kuće od karata. Uvijek moraju puštati druge ljude da se bore za njih.

To sam brzo shvatio.

Ali malo prije sam zaradio tisuću dolara, a pri tome nisam učinio ništa drugo nego branio život Allana McDowella i njegova prava. Moj je postupak bio u skladu sa zakonom.

Nudio mi je posao za tri stotine dolara mjesečno i naknadu troškova.

To je zaista mnogo.

U ovoj se zemlji ide za novac u lov na glave Apaša, a posvuda unaokolo lunjaju gladne skitnice. Mnogi od njih postaju razbojnici.

Ja sam lovio divlje konje jer sam vjerovao kako je to pošten i miran posao.

Pogledah Allana McDowella i klimnuh.

— Prihvaćam posao — rekoh — tako dugo dok sve bude u skladu sa zakonom.

On se nasmiješi i potapša me po ramenu.

— Uvijek se krećem unutar zakonitosti, Cas — odgovori. — Sada ću ti ukratko sve objasniti: Ja zastupam skupinu poslovnih ljudi, novčara. Imaju novaca kao pljeve. Kupujemo svuda gdje se to isplati. Mjesno Društvo stočara za kupoprodaju zemljišta godinama je slabo poslovalo. Sada, nakon rata, trebalo je da plati mnogo poreza. Jenki-poreznici ne znaju ovdje na jugu ni za kakvu milost. Zbog toga je danas bila dražba. Frank Lumate zastupa protivničku skupinu novčara. Posvuda nailazim na njega. Da, meni je potreban tvoj kolt, Cas Slaterlee. Ali ti možeš uz mene postati velik i moćan momak. Tvoj posao može ti poslužiti kao odskočna daska. Razumiješ li?

Klimnuo sam. Ipak, nisam se baš voljko osjećao.

Međutim, mamili su me dolari. U ovoj se zemlji posvuda mora boriti. Inače čovjek propadne.

Ako se čovjek poput Patterhana dao zavrbovati od jednog grada, zašto ja ne bih dopustio da me zavrbuju McDowell i ljudi koji njemu daju novac?

Tako sam tada mislio.

* * *

Odjahali smo još istoga dana iz maloga stočarskog grada i pošli kolnom cestom prema zapadu. Sada se više nisam doimao poput skitnice, nego sam se zaista odlično osjećao u svom novom odijelu i na dobrom doratu.

Prije odlaska posjetio sam velikodušnu Mariju Gonzales.

— Sada više nisi skitnica — rekla je.

— Kad ponovo dođem — odgovorio sam — posjetit ću te i donijeti lijepi dar.

Samo je klimnula. Oči su joj blistale.

— To ćemo vidjeti — odgovorila je. — Revolveraš koji unajmi svoj kolt ne bi trebalo da išta planira. Zar ne, čovječe?

Klimnuo sam joj, a kad sam s McDowellom krenuo iz grada, sjetio sam se svega što je iz nje strujalo.

Rano uvečer stigli smo na neki mali ranč.

U poluotvorenoj baraci pekla se rakija. To smo mogli odmah namirisati. Nekoliko je muškaraca lunjalo unao-kolo. Djelovali su nestrpljivo. Vjerojatno su čekali da iz uređaja za pečenje nakapa dovoljno rakije.

Pogledali su nas.

Jedan od njih zapita:

— Što tražite na ranču »Horseshoe«?

Allan McDowell izvuče crnu knjižicu, otvori je i nešto iz nje pročita.

Tada klimne.

— Vi ste Earny Oates, zar ne? Vi ste ovdje predradnik?

— Jesam, a tko ste vi?

— Novi vlasnik — prijateljski objavi mi McDowell. — Ja sam preuzeo cijelo Društvo u kojemu je ovaj ranč samo mali kotatić. Dakako da ću vas redovito plaćati ali, novac se mora zaslužiti, momci. A budući da ovdje nemamo

nikakvu pecaru rakije, morate od tog posla odustati.

Bila je to jasna zapovijed.

Ja sam samo uzdahnio u mislima, jer ne samo što sam slutio nego sam i s nepogrešivom sigurnošću znao kako ovi momci već predugo čekaju rakiju a da bi je se sada mogli odreći.

Zbog toga se nimalo ne začudih što je predradnik ljutito odmahnuo glavom i pri tome rekao:

— To tako ne ide, gospodine. Imali smo prilično muke prije nego što smo uspjeli načiniti ovaj uređaj. Samo radi bakrene cijevi morali smo...

Nisam mu dopustio da nastavi ovako govoriti s Allanom McDowellom.

Ja sam se razumio u to.

Da McDowell ne bi ubuduće morao svaku svoju zapovijed nekoliko puta ponavljati ili čak moliti, valjalo je ove momke ozbiljno uplašiti. Za to mi je, naime, plaćao tri stotine dolara mjesečno i još naknadu za troškove. Dobivao sam petnaest puta uvećanu kaubojsku plaću. A nju treba zaslužiti.

Zato suho rekoh, i dalje sjedeći na konju:

— Oates, gazda uvijek govori samo jednom. Ako to nije dovoljno, ja preuzimam stvar na se.

Earny Oates bio je grub momak, a posjedovao je uz to ponos koji može biti vrlo opasan.

Pogledao me.

— No, i onda? Zar da se sada napravim u gaće? Peći ćemo našu rakiju sve dok i posljednja kap ne iscuri iz bakrene cijevi. Dosta brbljanja!

Njegov je glas odražavao bezobrazliku koja mi je sve govorila.

Nisam više smio utrošiti ni jednu jedinu riječ, jer bi to ostali momci shvatili kao slabost.

Zbog toga sam potegnuo svoj kolt. Odmah sam opalio.

Ne, jasno, NISAM ciljao u Earnyja Oatesa.

Postojala je bolja meta.

U poluotvorenoj baraci bio je iznad vatre pričvršćen kotlić, u kojemu je već čujno vrilo. Para se uzdizala kroz bakrenu cijev, a onda na njezinu kraju, ohlađena, kapala u posudu — bila je to sada rakija od kukuruza.

Kotao je, dakako, bio pod pritiskom. Kad sam u nj opalio metak, on se uz

glasni tresak rasprsnuo, razorio uređaj za pečenje rakije i baraku.

Svi su se bacili na zemlju kako bi zaštitili glave.

Ja sam imao neko vrijeme posla sa svojim konjem. I Allan McDowell umalo nije izletio s konja. Ali on je vrlo dobar jahač.

Kad se sve ponovo smirilo i ljudi se podigli iz prašine, svi smo nekoliko trenutaka bez riječi promatrali baraku spravnjenu sa zemljom. Moj je konj drhtao poda mnom, iako je bio naviknut na pucnjavu iz pušaka i revolvera. Zaglušujući prasak eksplozije bio je za životinju nešto sasvim novo.

Allan McDowell pritjera uznemirenog konja još bliže ljudima.

— Ovu ćete baraku — reče — sutra ponovo sagraditi. Zato su dovoljna dva čovjeka. Ostali će sutra početi obilježavati stoku. Vidio sam usput da je ima dosta bez oznake. Želite li, Oates, ostati predradnik, tada vas želim vidjeti na poslu.

Earny Oates ga je ljutito promatrao.

— Dosad nismo dobili ni jednog jedinog dolara plaće, a to traje mjesecima. Ako želite ovdje vidjeti dobar posao gospodine, onda...

Nije nastavio, jer je McDowell posegnuo u džep i dobacio mu zlatnik od dvadeset dolara koji je Oates uхватиo u letu i iznenađeno ga promatrao.

Trenutak se činilo da će odmah zagristi u njega kako bi se uvjerio je li od pravog zlata.

— Za dobar posao dobivat će se i dobra plaća — izjavi McDowell. — Sva stoka na ovoj zemlji dobit će uz znak ranča i veliku trojku. Kovač u Verde Springsu jutros je izradio novi znak...

— Velika trojka? — zapita Earny Oates. Ostali kauboji pridoše bliže kako bi bolje čuli odgovor.

Allan McDowell klimne.

— Velika trojka — reče. — To je jaka skupina novčara u čije ime posluju tri čovjeka. Jedan od tih ljudi sam i ja. Sva stoka koju kupimo zajedno s posjedima, označava se naknadno velikom trojkom.

Svi suzdržano klimnuše.

— Možda ćemo sada redovito dobivati plaću — izusti jedan između njih.

Drugi promrmlja:

— Iza Velike trojke nesumnjivo se krije nekoliko bogatih Jenkija koji su se za vrijeme rata obogatili.

Allan McDowell nije ništa odgovorio. Okrenuo je svog konja i odjahao. Ja sam ga slijedio. Jahali smo prema zalazećem suncu.

Osjećao sam glad. No, McDowell zacijelo ima određeni cilj.

* * *

Kad se spustila noć, još smo uvijek jahali — ostavivši za sobom nekoliko milja — sve dok mjesec i zvijezde nisu zablistali s neba.

Tada ugledasmo svjetlo.

Malo zatim prepoznao sam zdanja nekog ranča. U stvari to nije bio ranč angloameričke vrste, već prije hacienda kakve su izgrađivali Meksikanci dok je ova zemlja još pripadala Meksiku, a njome se upravljalo iz San Antonija gdje je stolovao guverner i nalazio se garnizon.

Na haciendi je gorjelo jedno jedino svjetlo, iako je bila toliko velika da je na njoj moralo gorjeti gotovo isto toliko svjetala kao i u Verde Springsu. Očito je slabo napućena.

Ispred širokog ulaza u unutrašnje dvorište očekivao nas je neki stari Meksikanac koji spretno preuzme konje. Očito nas je čuo kako dolazimo.

Koračali smo zveckajući ostrugama — da, i ja sam ponovo nosio ostruge.

U unutrašnjem dvorištu čekale su nas dvije žene.

Zar sanjam?

Bile su to dvije čarobne žene. Allan McDowell ih je poznavao. Rekao je:

— Evo me, draga Isabelo. Imao sam uspjeha. Ovo je moj novi čovjek, Cas Slaterlee. Dokazao se nakon što je Johnny Duane pobjegao. Ponos mi nije dopustio da učinim isto. Cas, ovo je Isabel de Manuelo. A ovo je Sally Scott, njezina... Da, što je Sally zapravo tebi, Isabelo?

— Moja prijateljica — odgovori starija od dviju žena.

Nesumnjivo nije bila starija od mene, ali zato mnogo mnogo mlađa od Allana McDowella. Bila je lijepa. Pod oskudnim zrakama svjetla učinila mi se poput lijepe slike.

Druga je žena bila još mlađa, i svakako angloameričkog porijekla: imala je svijetlu kosu i plave oči.

Možda nije bila lijepa kao Isabel de Manuelo, ali zato bijaše na neki način posebno ljupka. Posjedovala je nešto što mi se na prvi pogled svidjelo.

Skinuo sam šešir i poklonio se poput kakvog hidalga. Kad sam se uspravo, ugledao sam Sally Scott kako se smiješi, kao da se ruga moćn »naklonu«. Isabel je pak bila u McDowellovu naručju i dopuštala mu da je ljubi.

Oh, u zadnje vrijeme neprekidno doživljavam iznenađenja!

* * *

Sat kasnije sjedili smo za stolom pri svjetlu svijetla. Jeli smo i pili poput hidalga — ili barem ljudi otmjena ponašanja. Oh, umio sam se ja ponašati za stolom. Za vrijeme rata bio sam, zbog izvanrednih podviga, vrlo brzo unaprijeđen. A kao poručnik morao sam usvojiti stanovite manire za koje prije nisam ni čuo.

Oduvijek sam učio brže od drugih ljudi.

Sally Scott, koja mi bijaše susjeda za stolom, sve mi se više svidjela. Pogotovu me osvajao njezin smijeh — da, i blistanje u plavim očima. Usto, ona nije bila nimalo glupo stvorenje, oh, ne! Nesumnjivo je iskusna žena, bez obzira kako mlada bila. Postojalo je nekoliko crta oko krajeva njezinih usana — a ja sam prepoznao jednu — također i izravan pogled njezinih očiju. Njezine su nosnice podrhtavale kao da umije nanjušiti sve stvari ovoga svijeta.

Zacijelo je bila posvuda, i mnoge joj stvari na ovom svijetu više nisu nepoznate.

Da, tako sam nekako osjećao.

Bila je pustolovka.

Ali svidjela mi se.

I Isabel de Manuelo mi se svidjela. Doimala se veličanstveno. A možda čak i jest prava dama. Ne samo izvana!

Kad su tanjure odnijeli i mi smo sjedili samo uz vino, McDowell pripali cigaru. Tri puta otpuhnuvši dim reče:

— Dakle, neka vam ovdje bude dobro. Ja ću se za to pobrinuti. Jasno, Isabelo, ne mogu ti vratiti haciendu koju je tvoja teta svojedobno prodala Društvu stočara za kupoprodaju zemljišta kako bi se mogla preseliti u

Španjolsku. Uza sve to možeš ovo ovdje smatrati svojim domom.

— Hvala — odgovori ona. — Vrlo si velikodušan, Allane, vrlo si velikodušan prema siromašnoj...

— Oh, ti nisi siromašna! Ti si lijepa! Tvoja će te ljepota učiniti najbogatijom ženom u zemlji. Ja...

Više nisam mogao slušati. Sally je, naime, bila ustala i klimnula mi.

— Hajdemo malo prošetati — predložila mi je, a ja sam znao da u stvari želi drugi par ostaviti nasamo.

Otišao sam s njome.

Vani je, kao samo po sebi razumljivo, gurnula svoju ruku u moju — i od tog je trenutka počela iz nje prelaziti struja u mene.

Do vraga, zar je ona vještica? Već me svojim dodirom začarala.

Izišli smo iz unutrašnjeg dvorišta.

U širokom su krugu stajale mnoge zgrade, zdanja, barake i korali. Nekada je ovdje jamačno živjelo barem stotinu ljudi. Sada je bilo tiho i djelovalo napušteno.

U jednoj od kamenih kuća pokraj štaglja gorjelo je svjetlo. U njoj po svoj prilici živi stari Meksikanac Paco, kako ga je nazvao McDowell.

Noć je postala svjetlija. Sada su sve stvari bacale uzbudljive sjene.

Bilo je tako svijetlo da sam mogao bez poteškoća promatrati Sally i nije mi promaklo čak ni blistanje njezinih očiju.

— Ponekad je ovdje vrlo pusto — reče Sally Scott i zastane.

Tada se okrene meni. Onda sam je jednostavno zagrlio. Stala je na vrhove prstiju kad smo se ljubili.

‘Sve se dogodilo tako samo po sebi da sam trenutak sve ovo držao za san. Samo se u snovima sve događa tako samo po sebi razumljivo.

Ali ovo nije bio san. Bila je to stvarnost.

Stajao sam tu negdje pod blistavim nebom Arizone, držao u naručju lijepu ženu, ljubio je, a ona mi uzvraćala poljupce. Preko odjeće osjećao sam toplinu njezina vitkog tijela.

Kad smo se odmakli jedno od drugog, još je jednom ponovila. Glas joj je pri tome zvučao grleno.

— Da, ponekad je ovdje vrlo pusto... A ti si momak koji može zaštititi čak i čovjeka kakav je Allan McDowell... Da, odmah sam naslutila da si ti poseban muškarac, a i malo prije sam to u tvom naručju jasno osjetila, Cas Slaterlee. Još me jednom poljubii! I oslobodi me moje osamljenosti!

Još jednom sam je zagrlio — i ponovo osjetio njezinu vatru, njezinu žed za nježnostima i toplinom.

Onda je ponovno počeo raditi moj razum. A taj mi je razum rekao kako ovdje nešto nije kako valja.

Zena ovakve vrste, takvih osobina, ne baca se odmah momku oko vrata i to još momku moje vrste. Tako nešto ne postoji, osim ako...

Uto smo stigli do zadnjih korala.

Svi su bili prazni.

S dalekih brežuljaka zavijali su kotjoti. Visoko u zraku letjele su noćne ptice grabljivice.

Okrenuo sam se Sally.

— Ti si vrlo ljupka — rekao sam. — Zacijelo si više od jednog muškarca učinila svojim robom. Bilo je lijepo ljubiti te i neću te moći tako lako zaboraviti. Ali ako se to treba nastaviti, ako ti to hoćeš, onda me ne bi smjela duže smatrati glupim ovnom. Reci, zašto si mi tako brzo dopustila da te poljubim? Zašto si se pokazala tako blagonaklonom prema meni? Što u stvari od mene očekuješ?

Moj je glas zvučao mirno, gotovo sažalno.

Sally je uzbuđeno disala.

Neko je vrijeme šutjela. Naposljetku promrmlja:

— Oh, Cas, tako bih ti rado vjerovala... da te mogu uputiti u našu tajnu. Tvoje mi, naime, zadnje tri rečenice dokazuju da te Allan McDowell još nije o svemu obavijestio. Ti si samo njegov revolveraš, njegov tjelohranitelj, ali nisi čovjek njegova povjerenja... Da, Cas, htjela sam te kupiti ljubavlju i nježnostima. Htjela sam da budeš na našoj strani.

Postadoh vrlo budan.

Istodobno mi je bilo jasno da Sally Scott više neće reći ni riječi o »velikoj tajni«.

Uzeh je za ruku.

Vraćali smo se kroz noć, korak po korak.

— Ako želiš da ti pomognem, Sally — rekoh — morat ćeš me odmah uputiti u vašu tajnu. Uostalom, kako se ova hacienda zove?

— »Hacienda Isabel«, jer je dobila ime po prabaki Isabele de Manuelo... Na žalost, ja ti ne mogu odati našu tajnu, još ne. Vjerujem da nisi samo s revolverom opasan. Osjećam da te nisam u stanju zaludjeti tako da bih mogla biti posvema sigurna u tebe. Moram najprije otkriti kakav si čovjek: jesi li sposoban održati riječ ili si pak lopov poput mnogih drugih.

Tada smo se šuteći vratili.

Tome se nije moglo ništa razumno dodati. Ipak, želio sam još jednom zagrliti Sally i poljubiti je. Rado bih joj bio ispričao kako sam imao dobru majku koja me odmalena učila da žene valja poštivati i pomagati im.

Jer ženama je u ovom dijelu svijeta oduvijek bilo teško.

Vratili smo se natrag Isabeli de Manuelo i Allanu McDowellu.

V

Kad smo se idućeg jutra opraštali, Isabel je ponovo poljubila Allana.

I Sally Scott je poljubila mene. Pri tome nije ništa rekla, ali sam osjetio kako želi da ponovo dođem, a ona će me čekati — jer sam ja jedini muškarac kojemu bi mogla potpuno pripadati.

Da, bilo je to baš tako.

U ovoj zemlji moraju žene poput Sally Scott imati zaštitnika. A kako sve ima svoju cijenu, bila je i na sve spremna.

To nije imalo veze s ljubavlju. I vučica traži u čoporu po njenom mišljenju najsnažnijeg vuka i onda mu se predla.

U ovoj zemlji sve se moglo navući na taj kalup. Jer, uvijek se radilo jedino o tome da se na bilo koji način preživi. I takozvano veliko pionirsko dostignuće kojim je ova zemlja osvojena od juga do istoka, nije ništa drugo nego pojednostavljivanje svega čime

se ljudi u Evropi toliko ponose, dakle svih duhovnih i kulturnih vrijednosti.

Pioniri su najprije morali postati primitivni, i tek tada su se mogli potvrditi.

Tako su se i dvije žene na haciendi morale podvrgnuti istim surovim pravilima igre života. Potražile su zaštitnike na koje su se mogle osloniti.

Allan McDowell i ja jahali smo nekoliko milja. Kad smo se potom zaustavili na uzvisini, u sjeni drveća i stijena, i stali promatrati zemlju ispred sebe, zapitao sam ga:

— Što se u stvari događa s onom haciendom i s one dvije žene? Kao da je posrijedi neka tajna?

Allan McDowell je neko vrijeme šutio.

Najprije je iz džepa na prsima izvadio cigaru, odgrizao joj vrh i pripalio je. Nekoliko je puta otpuhnuo dim. Pri tom je promatrao okolicu, kao i ja.

Da, bili smo oprezni. Još prije nekoliko dana progonili su me ovuda Apaši. Ovo je još uvijek bila opasna zemlja.

— Oh — izusti McDowell nakon nekog vremena. — Ja ću ti tu tajnu nesumnjivo jednom objasniti, Cas. Danas je još prerano. Moram prije toga postati još sigurniji u tebe. Moram znati imam li na svojoj strani više od tvog kolta, mnogo više. Da bih ti mogao sve reći, morao bih imati u tebe povjerenja kao u vlastitog brata. Oh, imamo vrlo mnogo posla. Izgrađujemo ovdje nešto vrlo veliko i moćno. Pomozi mi i budi mi vjeran. Na svijetu ima malo ljudi u koje čovjek poput mene može imati povjerenja. I sâm si vidio kako je tvoj prethodnik Johnny Duane jednostavno pobjegao poput osmudena mačka.

Nakon tih riječi potjerao smo konje.

Bio sam prepun radoznalosti.

Do vraga, kakva je to tajna — i što to Allan McDowell još namjerava učiniti?

Shvatio sam kako je on zapravo osamljen čovjek, čovjek bez prijatelja. Silno mu je potreban netko komu može vjerovati. Sada je pokušavao sa mnom, i to samo zato što u Verde Springsu nisam pobjegao u trenutku

kad mi je bilo posve lako izići iz preopasne igre.

Bez sumnje, bio je pronicljiv čovjek. Imao je mnogo novaca, te petnaest godina iskustva više od mene.

— Trebamo stotinu jahača i desetak pouzdanih predradnika — odjednom reče. — Jer, bit će opasno, Cas, vrlo opasno. U Kansasu grade željezničke postaje za pretovar stoke. Uskoro će prva stada krenuti onamo. To su putevi od dvanaest do petnaest tisuća milja. Sva će se stoka između istočnog Teksasa i istočnog dijela Arizone pretvoriti u blistave dolare. Ovdje na jugozapadu doći će do borbe za svako govedo. Razumiješ li?

Cudio sam se — i shvatio da već sada vidi dvije ili tri godine unaprijed.

Prije nego što sam dospio nešto odgovoriti, obojica smo osjetili dim vatre.

Odmah smo se zaustavili.

Dim je bio ispred nas. Polagano smo pojahali dalje i stigli do gornjeg sjevernog ruba nekog uleknuća.

Dolje se prostiralo malo jezero.

Uz njega je bio logor.

U zelenoj udolini rikala je stoka.

Gorjele su dvije vatre: jedna ispred drvenjare, ispod kotla za hranu što je visio na željeznom tronošcu, a na drugoj se, malo udaljenijoj vatri, zagrijavao željezo za obilježavanje stoke.

Dolje su, dakle, neki momci označavali goveda.

Allan McDowell me bez riječi pogleda.

Tada reče:

— Ovo je ranije bila zemlja Društva stočara za kupoprodaju zemljišta iz Verde Springsa. Sada je to, dakle, zemlja VELIKE TROJKE, kako ćemo je odsad zvati. Mi smo ovdje gazde. Kažem ti to, Cas, kako bi znao da su naši postupci zakoniti.

Pogledao sam ga i samo klimnuo.

I znao sam da se on namjerava boriti. U Verde Springsu me je pustio da se borim sâm, ali tako je očito moralo biti, jer je morao na dražbu, inače bi Frank Lumate bio jedini nadmetač.

Sada je i sâm bio spreman za borbu.

Moje je štovanje prema njemu poraslo, ili bolje rečeno: sada sam ga još

više poštivao. Da, bio je gazda koji se zalaže za svoje profitke.

Tamo dolje je pet ljudi bilo pri poslu.

Kad smo krenuli niz padinu, odmah su nas otkrili. To je bio znak da momci dobro paze što se oko njih događa.

Tri su nam čovjeka nehaljno krenula u susret.

Ali ta je nehaljnost bila samo hinjenja.

Zastali smo i sjahali.

Ovo je bilo nužno, jer se iz sedla ne može tako brzo potegnuti revolver kao stojeći na čvrstu tlu. Konji se vrlo često pomaknu kad njihovi jahači načine kakav nagliji pokret.

Jedan od trojice pridošlica reče:

— Kakvo je to ponašanje? Kad se ulazi u neki logor, čeka se u sedlu poziv da se sjaši ili ... nastavi put...

Allan McDowell se široko nasmiješi; ja to, doduše, nisam mogao vidjeti jer sam netremice promatrao trojicu kauboja, međutim, čuo sam u njegovu glasu prizvuk osmjehivanja. U međuvremenu sam ga, naime, bio dosta dobro upoznao.

— Zovem se McDowell, momci — objasni. — Ova zemlja ranije je pripadala Društvu stočara za kupoprodaju zemljišta u Verde Springsu. Društvo je palo pod stečaj i ja sam na dražbi kupio svu njegovu imovinu. I sada je sva zemlja u krugu od pet ili šest dana jahanja, zemlja VELIKE TROJKE. VELIKA TROJKA, to morate zapamtiti! Važno je. A sada mi objasnite čijim znakom obilježavate stoku...

Netremice su nas promatrali.

Misli su im, očito, grozničavo radile. Vidjelo se na njima da se osjećaju izazvani jer su bili divlji i ponosni. Obilježavalo ih je nešto što bi se moglo nazvati gusarskim.

Nisu se morali međusobno sporazumijevati. Počeli su se gotovo u istom trenutku podrugljivo smiješiti i sada su djelovali poput braće, ali to nesumnjivo nisu bili. Tada jedan od njih progovori:

— U ovoj zemlji ima na stotine tisuća neobilježene stoke. Ona je sveopće vlasništvo... sve dok joj netko ne utisne znak. Jeste li razumjeli? Imamo naš vlastiti znak i skupljamo stado. Tko će nas u tome spriječiti?

Zadnje riječi nisu bile samo pitanje. Ne, bile su istodobno oštar izazov.

I prije nego što je zašutio sve je postalo jasno.

Ovi će se ljudi boriti za stoku. Pripadali su ljudima koji se potvrđuju smjelošću i uvijek vjeruju samo u svoju sreću. Za njih nije postojalo oklijevanje, oni su svagda mislili jedino kako ukloniti zapreke.

— Momci, vi uveliko griješite — upozori ih McDowell.

I onda smo oklijevali, da, jedni i drugi.

Nitko nije izrekao glasno nikakvu odluku, ali svi smo znali da je nastupio »crni trenutak« u kojemu je najvažnije preživjeti. Da, bio je to jedan od onih »crnih trenutaka« u kojemu više nisu potrebne riječi, u kojemu se radi o svemu ili ničemu.

Potegnuli smo revolvele.

Oni su bili brzi, vrlo brzi. To se moglo i očekivati, inače se uopće ne bi pouzdavali u svoje koltove.

Međutim, mehe nitko nije mogao nadmašiti.

I McDowell je bio brži nego što sam vjerovao.

Obavio nas je dim baruta — a prije, nasuprot nama, vidjeli smo kako u dimu bljeska vatra iz otvora cijevi oružja naših protivnika.

Meci su letjeli pokraj moje nad pojasom nadute košulje, ali ni jedan nije okrznuo tkaninu.

I onda je sve prošlo.

Goveda su uplašeno rikala u naglo nastaloj tišini. Ovo je rikanje bilo jedino živo u svijetu što je postao beživotan.

Uto se i dim baruta rasplinio.

Njih trojica ležala su tu pred nama na zemlji.

Mi smo stajali i mi smo pobijedili u dvoboju.

Na nogama bijahu i dva čovjeka u logoru. Jedan od njih bijaše kuhar. Stajao je ispred barake uz vatru s kotlom.

Drugi je sjedio malo postrance u sedlu konja. On je, naime, radio s lasom, i onima koji obilježavaju stoku dovodio nova grla. Polagano odjaše suprotnim smjerom.

Kuhar je podigao ruke i doviknuo nam:

— U redu! Dobro je! Uviđam kako je bilo glupo ovdje loviti stoku! Dobro, dobro!

Glas mu je bio malo piskutav — a promatrao je mene, jer sam samo dva-put zapucao i pogodio dva do tri protivnika.

Uplašeno me gledao.

Možda je moju brzinu s revolverom smatrao čarolijom? Ima još ljudi koji vjeruju u čarolije.

— Dodi ovamo! — dovikne mu McDowell.

Prišao nam je, a McDowell posegne u džep i izvadi kovanih deset dolara. Šuteći mu dobaci novac. Momak spret-
no ulovi novac. Pri tom nije prestajao iznenađeno promatrati McDowella.

— Pokopaj ih — zapovjedi mu ovaj. — Želiš li posao, odjaši našim tragovima natrag do »Haciende Isabel«. Javi se tamo starom Pacou. On će ti reći što ćeš raditi. Ako se tvoj ortak vrati nakon što mi odemo, moja ponuda vrijedi i za njega. Jesi li razumio?

Covjek klimne. Tada ponovo pogleda mene.

— Gospodin McDowell je vlasnik ove zemlje — objasnih mu. — Tako dugo dok budete radili što on hoće, bit će vam dobro. Onaj tko mu je vjeran, naći će za se mjesto — među kaubojima VELIKE TROJKE. Plaća je više nego dobra...

Kuhar klimne.

— Da, gospodine — odgovori i pri tome pogleda McDowella. — Vjerujem da ćete sa mnom biti zadovoljni.

McDowell i ja više ništa rekli ni riječi. Vinuli smo se na konje i odjahali.

Nekoliko smo milja jahali šuteći.

Zaustavili smo se tek pokraj nekog izvora među stijenama.

Borili smo se i ubijali, ali drugo nam nije preostajalo. Radilo se o tome da li preživjeti, a onome tko preživi, pripada i stoka.

Ova nas je borba međusobno pove-
zala.

Pri tome smo znali kako ćemo mora-
ti izdržati još mnogo takvih borbi. To
će nas, pa i mora nas još jače zbližiti.

Moje štovanje McDowella nije pora-
slo zbog toga što se uza me tako odluč-
no borio za svoju stvar. Ne, me zbog
toga, jer se i glupani mogu boriti, da.

glupani čak mnogo lakše, jer druge
mogućnosti i ne mogu spoznati, a zbog
svoje gluposti pokušavaju sve proble-
me riješiti nasiljem.

Više sam ga štovao zbog toga što je
pokušavao nešto stvoriti, i to bez ja-
kih pomagala, gotovo posve sâm.
Johnny Duane je u odsudnom trenu
pobjegao. Prečtao sam mu samo ja, a
mene nije poznavao. Uopće nije znao
može li se pouzdati u mene.

A ipak je djelovao.

Ovaj McDowell zacijelo posjeduje
silno povjerenje u sebe.

No u njegovoj ličnosti postoji još
nešto tajnovito. Ali to ću kad-tad ot-
kriti.

VI

Ojete smo dane jahali velikim po-
dručjem što je nekoć pripadalo Društ-
vu stočara za kupoprodaju zemljišta.
Ne samo što smo jahali duž granica
nego smo i posjetili svako selo, svaki
ranč.

Tu i tamo bismo prenoćili.

Postupno sam stekao jasan uvid u
veliki posao.

Društvo stočara za kupoprodaju
zemljišta u Verde Springsu, osnovalo
je prije rata desetak novčara. Oni su
skupili novac a njihov je zastupnik
kupio nekoliko rančeva, davao kredite
naseljenicima i farmerima te sa seli-
ma sklapao ugovore kojima je osigura-
vao njihovu žetvu Društvu. Budući da
su vremena bila loša, za vrijeme rata
bilo je i mnogo gore, područje je pot-
palo pod posvemašnju ovisnost o nov-
čarima.

U stvari, ni jednom stanovniku
ovog kraja više nije pripadala čak ni
kuća u kojoj živi, ni zemlja na kojoj
ju je izgradio, kao ni ona na kojoj
pase njegova stoka. Novčarima koji su
stajali iza Društva stočara za kupopro-
daju zemljišta, preostajalo je jedino
da čekaju bolja vremena. Taj preo-
kret nabolje morao je, jasno, nastati
nakon rata. Stoka je ubrzo trebala
postati vrijednom, a žetve donositi
novac, pogotovu nakon što su se po-

boljšali putevi za prijevoz, a Amerika se sve hitrije napućivala od istoka pa sve do rijeke Mississippi.

Tada se uplela vlada.

Društvo stočara već dugi niz godina nije plaćalo zemljarinu. Odmah nakon rata unionistička je vlada i u najzabađeniji kutak južnog Zapada poslala utjerivače poreza, dajući im zaštitu vojske.

Svaki je i najskromniji posjednik bio procijenjen. Svatko tko je za vrijeme rata uspio sačuvati zemlju i goveda, sada je morao platiti poreze.

Uskoro su se posvuda počele održavati dražbe. Na njih su se kao muhe lijepili bogati Jenki kako bi što jeftinije kupovali.

Tako je bilo i u Verde Springsu.

Međutim, Frank Lumate i Allan McDowell spriječili su ostale zainteresirane da sudjeluju u dražbi. Ostali su sasvim sami. Naposljetku je, s mojom pomoću, pobijedio McDowell.

I sada je sve pripadalo VELIKOJ TROJKI.

A on je morao postići da VELIKA TROJKA posluje s uspjehom. Jer i VELIKA TROJKA će u dogledno vrijeme morati plaćati porez.

Zbog toga smo i bili stalno u pokretu. Obišli smo sve rančeve, sve pregledali i usporedili s dokumentima, zemljopisnim kartama i svim ostalim papirima. Razgovarali smo s ljudima, sve im objašnjavali i — nerijetko nailazili na otpor.

Posvuda smo zapošljavali ljude, objašnjavali predradnicima što moraju raditi, te ih upozoravali kako ćemo ih mi nadzirati, a oni odgovarati za sve što pogrešno učine.

Sve je to bilo tek početak.

McDowell je svagdje pokušavao zavrhovati povjerljive ljude koji bi ga neprestano obavještavali o svemu što se događa. Našli smo dva ili tri čovjeka u koje se McDowell mogao pouzdati kao u predradnike.

Inače...

Cijela je zemlja bila puna skitnica u sedlima i lovaca na divlja goveda. U nekim su se selima i manjim naseljima skrivali razbojnici i drugi ljudi izvan zakona. Ponekad su ovuda prolazile i skupine Apaša.

— Moramo stvoriti vlastite rendžere — rekao mi je jednom Allan McDowell. — Za to ćeš se pobrinuti ti, Cas. Uprava će biti u »Haciendi Isabel«. Jasno, zadržat ćemo i ured u Verde Springsu, ali ovdje će biti glavna...

Zadovoljno sam klimnuo jer sam i sâm pomišljao na nešto takvo.

Zaista smo se sve bolje razumjeli.

Možda ćemo jednog dana postati i nešto poput prijatelja?

Jasno, on je petnaest godina stariji od mene.

Ali i ja sam već gotov čovjek...

Jedne večeri stigismo u Santa Palomu.

Bilo je to malo bijedno gnijezdo usred polja kukuruza i pamuka.

Kad smo u noći ugledali svjetla, Santa Paloma je djelovala sasvim miroljubivo i kao da je željela dobrodošlicu dvojici umernih jahača.

Allan McDowell reče:

— I ovo selo je naše vlasništvo. Kao što sam mogao vidjeti iz knjiga, ovdje nisu imali ni jedne žetve koja bi donijela barem polovicu iznosa što ga ljudi duguju trgovini koja sada pripada VELIKOJ TROJKI. To ti je klasičan način kako se ljude pretvara u robove. Razumiješ li? Valja za njihove žetve uvijek plaćati manje nego im je potrebno za život. Tada uskoro potpuno pripadnu novčaru. Razumiješ li, Cas?

— Oh, da, razumijem — promrmljah. — To je stari, jednostavan, glupi trik. Jer jednog dana ovi izrabljivani ljudi više neće htjeti šutjeti. Oni će se pobuniti. Tada će izbiti revolucija. Tako je u cijelom svijetu. Svuda na ovoj zemaljskoj kugli događa se slično. Pričali su mi to iseljenici koji su došli iz Evrope: nadali se da će ovdje naći bolji svijet, utočište slobode. Da, pričali su mi to Irci, Nizozemci, Nijemci, Englezi, Poljaci, Francuzi. Nekoć sam, naime, prije rata, vodio povorke kola u Teksas.

McDowell nije ništa odgovorio.

Odmah je odjahao dalje kao da ne želi nastaviti razgovor.

Bili smo umorni od jahanja i gladni. Našim je konjima bio potreban duži odmor i dobra hrana.

Da, bit će dobro odmoriti se u Santa Palomi. A sutra, da, sutra ćemo po-

četi sve ispočetka i pokušati drugačije organizirati život. Svaki bi čovjek trebao potražiti svoje mjesto u općem napretku.

Take je bilo posvuda kamo bismo došli.

Kad smo stigli do prvih kuća, jahali smo korakom.

Vladala je tišina.

Tu i tamo raspoznali bismo ljude što su sjedili na verandama ili ispred kuća. Odmarali su se od dnevne vrućine i mukotrpog rada na poljima.

Selo je bilo gotovo potpuno meksi-kansko.

Nekoliko je pasa uzbudilo jedan drugog lajanjem i javljalo ono što su već svi znali: stigli su Amerikanci, dakle stranci.

U selu je postojala jedna jedina krčma. Nije ju se moglo nazvati salunom.

Na ulazu u dvorište stajale su velike bačve vina, i ja pomislih kako ovdje zacijelo proizvode vino na isti način kao što su to činili Španjolci u vrijeme kad su lozu uvezli u Novi svijet.

Da, ovdje je bilo i vina, crvenog španjolskog vina.

Možda ima i vatrenih žena?

Pomislih na Sally Scott koja živi s Isabelom de Manuelo na dalekoj haciendi, te me obuze čudan osjećaj koji nisam umio protumačiti.

Tren kasnije smo se zaustavili.

Ispred krčme stajalo je nekoliko osedlanih konja. Imali su većinom meksi-kanska sedla.

Na verandi je nekoliko momaka pod širokim i šiljatim sombrerima lunjalo amo-tamo. Njihove su cigarete svijetlile u polumraku; njihove mamuze zveckale.

Unutra, u krčmi, odjednom odjeknu zvuci gitare.

Tamni ženski glas počne pjevati neku španjolsku pjesmu.

Premda ova zemlja već gotovo trideset godina ne pripada Meksiku — ipak je ovdje sve kao prije.

Sjahali smo, privezali konje o prečke za vezivanje konja i pogledali ima li dovoljno vode u valovu.

Tada smo se popeli uza tri stuba i zastali.

Na verandi je bilo pet ili šest muškaraca. Kao da su osluškivali pjesmu

i gitaru, ali ja sam jasno osjetio neprijateljstvo što je prostrujilo iz njih.

Nisam mogao postati još oprezniji — već sam to bio otkako smo stigli do prvih kuća...

McDowell sasvim mirno reče:

— Mi smo došli posjetiti Miguela Pidala. Je li slučajno ovdje? Ako nije, neka ga netko dovede. Ja sam novi vlasnik ovog kraja.

Ljudi su trenutak šutjeli.

Tada se jedan javi:

— Si, senjor, ja ću otići do Miguela Pidala. Si!

Otišao je i zveckajući mamuzama nestao na prašnoj seoskoj cesti.

Allan McDowell se pokrene i stupi na prag krčme.

A mene moj nagon i ovaj put upozori na neposrednu opasnost.

Kad je prasnuo pucanj, već sam bio izvadio svoj revolver. Vidio sam — pošto sam se sagnuo i odmaknuo u stranu — kako je Allana McDowella pogodio metak. Tada je nestao iz mogeg vidnog polja.

Ionako sam ga mogao gledati samo djelić sekunde, jer sam ovdje vani imao vrlo mnogo posla.

Ljudi koji su trenutak prije tobože nehajno lunjali u blizini sada su postali vrlo djelotvorni. Gađali su me sa svih strana. Vjerojatno su i prije imali u rukama svoje revolvare, samo nam je mrak onemogućavao da to raspoznamo.

Bio sam dva ili tri puta pogođen. Osjetio bih to poput udarca bičem ili sabljotn.

Ali to nisu bili puni pogoci.

Imao sam sreću u ove prve dvije ili tri sekunde. Istodobno ni ja nisam bio besposlen. Za te dvije-tri sekunde ne samo što sam bio u pokretu, nego sam i ispucao sve metke iz svog kolta. Pucao sam na sve što se oko mene micalo i uzvraćao na svaki plamen iz cijevi oružja, dok bi se još gasio.

Sa mnom su vladali jedino refleksi.

Sve što sam činio, događalo se na-gonski — moj se razum ponovo javio tek kad mi se kolt ispraznio.

Nisam sedmi put pritisnuo obarač nego sam se bacio na pod.

I tada sam ponovno imao sreću.

Jednom od momaka je, nakon što sam ga pogodio svojim prvim metkom, ispaao kolt. To mi je oružje neka-

ko dospjelo u ruku. Njime sam odmah nastavio pucati.

Na verandi je nastao pravi pakao.

Pet ili šest muškaraca pokušavalo me ubiti, ali su pri tom ugrožavali sami sebe, jer sam se ja nalazio negdje između njih.

Ja sam, međutim, mogao pucati na sve što se micalo, na verandi i oko nje, a pucao sam ne samo brzo nego i točno.

Urlali su od bijesa, straha, razočaranja i iznenađenja. Da, gotovo su kriješali; bilo je to zaista čudno s njima.

Dva moja zadnja protivnika koji su se još mogli micati, jednostavno su se bacili preko ograde verande. Nisu željeli ništa drugo osim nestati.

Ja sam, dakako, bio sretan što je sve napokon prošlo.

Zavladala je tišina.

Samo je neki čovjek, negdje, na meksičko-španjolskom proklinjao:

— Oh, kakav je to vrug! On će nas sve poubijati...

Nisam htio duže čekati i zato nisam čuo što je nakon toga rekao.

Otišao sam pogledati što je s Allanom McDowellom, jer je on zapravo uletio u klopku zato što je prvi stupio na prag krčme. A i prvi metak što ga je dobio vjerojatno je bio puni pogodak. Jasno sam vidio kako je potresao njegovo veliko tijelo.

Gurnuo sam svoj prazan kolt u korice. Drugi sam revolver još držao u ruci. Bilo je to dobar kolt — što za mene bijaše znak da su se momci, koji su nas ovdje čekali, razumjeli u oružje. U revolveru je zacijelo bio još jedan ili dva metka.

U krčmi bijaše loše.

U kutu su stajali djevojka i gitarist.

Na podu su, između stolova i stolica, ležala tri čovjeka.

Stražnja su vrata bila otvorena. Vjerojatno su onuda pobjegli gosti; s njima po svoj prilici i protivnici.

Allan McDowell je sjedio na drvenom stolcu. Kladim se da ga nije mogao izabrati, već je morao iskoristiti prvu mogućnost da sjedne. Sva sreća što je to slučajno bio najudobniji stolac u prostoriji.

A sjedio je zato što nije mogao stati.

Krvario je iz nekoliko rana. U stvari, tako je bilo i sa mnom. Ipak, zadobio je teže rane od mene. To sam odmah ustanovio.

Na sreću, bio je još pri svijesti. Pogledao me. Njegovo se široko lice iskri- vi u smiješak.

— No — zastenje — ipak nas nisu uspjeli potpuno udesiti. Pustili su nas da upadnemo u prvorazrednu klopku, a nisu nas ubili. Kakvo je to fićukanje bilo, bijedno fićukanje...

Morao je usutjeti kako bi došao do zraka i skupio snage. Pogled mu postane bistar.

— Cas, odvedi me kolima Isabeli. Tamo ću najbrže ozdraviti. Da, kaži Miguelu Pidalu neka zatvori trgovinu. Ono što još ima na skladištu neka natovari na kola i otpremi na »Haciendu Isabel«. Glavnu knjigu i dužničke priznanice dobivam ja.

Okrenuo sam se. U krčmu je, naime, u tom trenutku ušao neki čovjek i šuteći slušao.

Pogledao sam ga. I McDowell se okrenuo prema njemu, ali mu pogled više nije bio onako jasan.

— Ja sam Miguel Pidal — objasni došljak. — Pozorno sam vas slušao. A čuo sam i za dražbu u Verde Springsu.

— No, i? — zagrmi Allan McDowell. — Onda, pretpostavljam, znaš kako se stvari stubokom mijenjaju. Čemu onda... ovakav doček?

Nakon tih riječi on se nagne gornjim dijelom tijela na stol i, očito, onesvijesti.

Pogledah Miguela Pidala.

— Imate li u selu vidara ili nekog drugog tko se razumije u rane? Morate učiniti sve kako biste spasili ovog čovjeka. Bila bi zaista nesreća za selo kad bi...

— Da, znam — prekine me Miguel Pidal.

Istrčao je kroz vrata i vani doviknuo nekoliko zapovijedi. Očito, bio je najutjecajniji čovjek u selu.

Kad je ponovo ušao u krčmu, već sam bio letimično pregledao Allana McDowella.

Oh, loše je prošao.

Ali sada su i meni koljena otkazala poslušnost. Morao sam sjesti.

Djevojka koja je malo prije pjevala uz pratnju gitare, donese mi vrč vina. Uzeo sam ga i pogledao je.

Možda više i nije djevojka, nego žena, ali je svejedno ljupka i ženstvena. Vjerojatno i vatrena.

To sam zapazio dok sam ispijao vino, a ona je čekala da može odnijeti prazan vrč.

U međuvremenu mi Miguel Pidal reče:

— Zove se Juanita. Razumnije se u sve vrste rana i bolesti. Već dolazi. Ali inače...

Zanimjemio je.

— Što, inače? — odmah zapitah. — Što si htio reći?

Još je oklijevao. Ja sam ga pak mračno promatrao, a krvario sam iz nekoliko rana, i to zacijelo nije bio ugodan prizor.

— Uvijek će nanovo biti ovakvih borbi — napokon izusti. — Zamki poput ove ili drugačije vrste. Frank Lumate ne dopušta da mu se jednostavno oduzme nešto za što je već vjerovao da ima u džepu. Razumijete li, senjor?

Klimnuh. Razumio sam što je rekao.

Točno, još uvijek je postojao Frank Lumate čijeg sam revolveraša ubio u Verde Springsu.

Sada je, čini se, malo ispravio poraz koji je doživio pri dražbi zemlje. A on će se, netom dozna da smo još živi, potruditi da nas što skorije ubiju.

Da, ovdje smo u opasnosti!

Ta me spoznaja prožela oštro poput uboda nožem. Jer Miguel Pidal me upozorio, a ja sam, na sreću, još mogao misliti.

Allan McDowell nije mogao.

Djevojka mi uzme prazan pehar iz ruke.

— Kako se zoveš? — tako je zapitah.

— Rosita... Rosita Angel — odgovori.

Tada je došla stara Juanita. Bila je malena poput patuljka, ali prodorno pogleda.

Uz nju su bile dvije mlade djevojke, njene pomoćnice i učenice.

— Ako on umre — rekoh joj promatrajući onesviještenog McDowella — doći će naši jahači i pretvoriti selo u hrpu pepela.

— Znam — odgovori starica besprijekornim engleskim. — Kad veliki ratuju, mali stradaju.

Već idućeg dana otpremio sam Allana McDowella na haciendu. Smjestili smo ga u kola s vrlo dobrim oprugama.

Bila su to mrtvačka kola. Da, do vraga, mrtvačka kola.

— Ovo je loša šala, čovječe — rekoh Miguelu Pidalu koji je dao dopremiti kola.

— Uopće nije — protuslovio mi je. — Ni u našem selu, niti nadaleko i naširoko ne postoje kola s tako dobrim oprugama. Neki bogati hidalgo dao se nakon svoje smrti odvesti u njima onamo gdje su nekoć živjeli njegovi preci, prije nego što je ova zemlja postala sjevernoameričkom. Na povratku u Meksiko vozač i službenik poginuli su kao žrtve razbojnika. A razbojnici su ova lijepa kola ostavili nama, zato što smo ih tri dana i noći gostili sa svinje što smo posjedovali. Naši su obrtnici uredili kola da budu kao nova. Ovo je na stotinu i još više milja u krugu vozilo s najboljim oprugama. Ako ranjenik bezuvjetno želi, a i mora biti odvezen na »Haciendu Isabel«, on će taj put preživjeti samo u ovim kolima.

Točno mi je to objasnio, zar ne? Nije mi preostalo da išta kažem.

Ja sam pak radije jahao u sedlu. Kola je vozio postariji mještанин. Očito mi ne bi dopustili da ja upravljam tako skupocjenim vozilom.

Imao sam tri rane. Istina, bile su zaštićene zavojima, ali su boljale. Jedna je već počela lagano krvariti. Zavoje je poput spužve upijao krv.

Hoću li uopće moći na konju prijeći taj put?

Ponekad sam jahao posve uz kola i pokušavao pogledati kroz staklo.

Allan McDowell je i dalje ležao u nesvijesti. Čovjek bi pomislio da gleda mrtvaca. Zaista se mirno vozio. Opruge kola bile su zaista odlične. Bogati hidalgo iz Meksika uistinu se dobro pobrinuo da se kao mrtvac previše ne trucka.

Tog dana nekoliko sam puta zaželio sjahati i smjestiti se pokraj McDowella.

U sedlu me održao ostatak ponosa.

Možda je to, uostalom, bila i slutnja.

Oko podneva — kad smo se odlučili odmoriti negdje u sjeni, a ipak se toga odrekli jer nigdje nije bilo sjene — iskrslalo je pred nama nekoliko jahača.

Dolazili su nam u susret.

Jasno sam vidio kako je vozač otmijenih mrtvačkih kola zadržao.

Tada sam i ja prepoznao jednog od jahača, iako sam ga dosad samo jednom vidio — samo tada taj sijedi orao nije jahao konja nego sjedeći u kolima stigao u Verde Springs.

Da, u susret nam je jahao Frank Lumate.

To je zaista bio on. Sjedio je na sivom doratu. Uz njega je bilo pet jahača koje bi se očito najbolje moglo označiti riječju »grubijani«.

Zakrčili su nam kolni put što se sastojao samo od brazda kotača i otisaka kopita.

Vozač zaustavi mrtvačka kola.

Frank Lumate je mirno sjedio u sedlu, držao ruke iznad jabučice sedla, te promatrao mrtvačka kola, zatim mene i ponovo mrtvačka kola.

Napokon se podrugljivo nasmiješi.

— Dakle, imao si smolu, revolverašu? — baš me tako zapita.

Klimnuh.

— Tako bi se zaista moglo reći — odgovorih. — A to vas veseli, zar ne?

Odmah je klimnuo.

— Ali ti još jašeš, sinko — promrmlja. — Zoveš se Slaterlee, zar ne? Iza brao si pogrešnog gospodara. Zapravo me smeta što još jašeš.

Potom je zašutio.

Ja sam se u hipu sabrao. Bio sam i opet jednom spreman za borbu. Samo, ovaj put sam bio uvjeren kako će ovo biti moj posljednji sukob. Čvrsto sam odlučio da sa sobom povedem u pakao i Franka Lumatea.

I tako sam čekao, s rukom tik pokraj kolta. U glavi mi se komešalo od napetosti.

Lumateovi jahači su me promatrali.

Čuo sam kako jedan od njih govori:

— Je li to momak koji je ustrijelio Reece Fowleya u Verde Springsu?

Nisam čuo odgovor, jer sam svu svoju pozornost usredotočio na Franka Lumatea.

On je pokrenuo konja, projahao pokraj mene i zagledao se kroz stakleni prozor u kola.

Allan McDowell je unutra doista ležao poput mrtvaca.

Pomislili: možda je zaista mrtav. Gotovo je čudo ako još živi.

Frank Lumate se okrenuo u sedlu prema meni.

— Zar oni u Santa Palomi nisu za njega našli pristojan lijes? Što? Posljednja mu je želja bila da ga otpreme kući, lijepoj Isabel?

Bez riječi klimnuh.

Tada se on počne glasno smijati. Mahnuo je svojim jahačima neka nastave put i ostao još nekoliko trenutaka uz kola.

— Znaš, ti si mi nanio mnogo štete — reče. — Budeš li za tri dana još uvijek u ovoj zemlji, dat ću te objesiti. Jesi li razumio?

— Da — rekoh i odjahah dalje.

Mrtvačka su me kola slijedila.

* * *

Kad smo stigli, Isabel i Sally istrčale iz kuće. Dotrčao je i stari Paco.

Svi su bili vrlo uzrujani i pokušavali to prikriti.

Netremice su se zagledali kroz prozore mrtvačkih kola u Allana McDowella koji je unutra ležao i doimao se poput mrtvaca.

Uostalom, unutra nikako nije moglo biti zagušljivo. Ispod krova bijaše vjetriko koje se vrtjelo već i kad bi se kola posve polagano kretala. Bilo je remenom spojeno za prednju osovinu, pa kad se ona okretala, okretalo se i vjetriko; bilo je nalik na krila vjetrenjače što se postavlja na bezvodne ravnice kako bi crpla vodu iz dubokih bunara.

Prema tomu, u mrtvačkim se kolima moglo izdržati i po najvećoj vrućini. Ali to je i bilo potrebno ako se u ovoj zemlji mrtvace htjelo prevoziti na veliku udaljenost.

Još sam, umoran i potpuno iscrpljen, sjedio u sedlu, ali sam se već smiješio objema ženama i Pacu. Tada im promuklo rekoh:

— Nije mrtav. Ne, ne, nije. U Santa Palomi nisu postojala druga kola s tako dobrim oprugama. A on je bezuvjetno htio k vama, moje dame. Zapo-
vjedio mi je da ga svakako dopremim

ovamo. No, i eto ga ovdje. Ako se svi zajedno potrudimo, zacijelo ćemo ga bez teškoća prenijeti u krevet.

Pogledale su me i spoznale kako sam i ja na kraju snage, te da bih se uskoro mogao srušiti s konja. Govorio sam poput pijanca.

— Ti to radije nemoj ni pokušavati nego se brže-bolje snjesti u krevet — progovori mi Sally. — Mi ćemo ga prenijeti zajedno s vozačem ove čudovišne kočije. Ipak, ispričaj nam na brzinu što vam se dogodilo.

— Klopka... U Santa Palomi smo upali u klopku... Sve ću vam pobliže ispričati kad se probudim.

Nakon tih riječi spustih se iz sedla.

Ispod nogu mi je nestajalo tlo. Morao sam nekoliko trenutaka pričekati pridržavajući se za konja.

Zatim bez ičije pomoći udoh u kuću.

Put sam već poznavao...

* * *

Buđenje je bilo krasno, da, prekrasno!

Ponajprije je postojala svijest da još živim. Ono što se zbivalo prije, doimalo se poput ružna sna. Znao sam kako to nije bio ružan san, ali sam ipak morao sâm sebe uvjeravati u to.

Živio sam, a to je bilo lijepo.

Osim toga, pokraj mog kreveta bila je Sally.

Donijela mi je pladanj na kojem je bilo svega. Osjećao sam miris kave, jaja sa slaninom i svježeg kruha. Oh, sve je divno mirisalo.

Ti su me mirisi jamačno i probudili.

— Osjećala sam da ćeš se sada probuditi — reče Sally. — Spavao si duže od šesnaest sati. Moram pogledati tvoje rane. Bit će vrlo loše ako se upale. Osim toga, ne mogu te ostaviti da vječno ležiš ovako prijav i znojan od dugog jahanja, s tim tvojim zavojima. Dakle, jedi, okrijepi se i onda na posao. Mi te trebamo. Razumiješ li? Mi te trebamo!

Da, to sam dobro shvatio. Usto sam se ponovo sjetio Franka Lumatea koji mi je dao rok od tri dana da nestanem. Morao sam se, što je prije moguće, osoviti na noge. On me želi objesiti.

Polagano sam sjeo u krevetu. Sally mi je gurnula još dva jastuka za leđa i stavila preda me pladanj.

Jelo je bilo izvrsno. No, sa svakim sam zalogajem sve jasnije osjećao povišenu tjelesnu toplinu.

Nakon nekog vremena, žvačući, rekoh:

— Još me nisi poljubila, Sally. Ili se moram najprije obrijati i jedan sat ležati u namirisanoj vodi?

Nasmijala se.

— Znači, opet se dobro osjećaš. To me silno raduje. I sada ću ti odmah ispričati jednu lijepu priču i uputiti te u našu tajnu. Ti si već prije nekoliko dana, kad si prvi put bio ovdje, osjetio kako postoji neka tajna, kao i da sam se ja trudila...

Nije nastavila.

— Htjela si da poludim za tobom — pomogoh joj.

Pogledala me širom otvorenih očiju zato što sam to rekao tako grubo.

Tada je klimnula.

— Uostalom, zadržali smo mrtvačka kola, a i vozača — promrmlja. — Dajemo mu dnevno dva dolara i hranu. On to smatra velikodušnom plaćom. U Santa Palomi ljudi rijetko umiru i on tamo ne bi toliko zaradio.

Začudih se.

— A što će nam mrtvačka kola? — zapitah. Potom se uplaših. — Zar je Allan McDowell umro?

Sally odmahne glavom.

— Ne, nije umro, bit će za nekoliko tjedana ponovno zdrav.

Samo sam je začuđeno promatrao i čekao njezino objašnjenje.

— Ako nam pomogneš — javi se Sally — tvoj će udio iznositi otprilike stotinu tisuća dolara.

Izgovorila je to tako jednostavno i poslovno da sam tek trenutak kasnije postao svjestan značenja njezinih riječi.

Budući da sam u taj mah pio kavu, zagrcnuo sam se i našao u priličnoj nevolji. Oštro sam se nakašljao, te su me zaboljele rane. Nisam mario za to. Pogledao sam Sally. Oči su mi se još malo suzile.

— Da nisi slučajno spomenula nekih stotinu tisuća dolara? — tako je zapitah.

Ona pošve ozbiljno klimne.

— Allan McDowell je privremeno otpisan — objašni. — Sada imamo još samo tebe. A možda već sutra dođe ovamo Frank Lumate sa svim svojim razbojnicima. Moramo brzo djelovati, vrlo brzo! Zbog toga ti povjeravam našu tajnu i nudim ravnopravni udio. Razumiješ li?

Još nisam ništa razumio.

Ali ona će mi sve točno objasniti.

Smirio sam se, a Sally mi je još jednom napunila šalicu kavom.

Osjećao sam se poput paše u nekoj istočnjačkoj zemlji. Sjedio sam za dobrim doručkom u krevetu. Pokraj mene bijaše lijepa žena kojoj je potrebna moja pomoć.

Osim toga, postoji mogućnost da postanem bogat čovjek.

Kako je ovo lijep dan nakon onog bijednog i gorkog jučerašnjeg na povratku iz Santa Palome...

VIII

Ponovo pogledah Sally. U jednom jedinom trenu razaznah kako može biti gruba uza svu svoju ženstvenost. Bijaše to grubost pustolovke koja se morala potvrđivati na neravnim putovima. Ipak je ona istodobno bila i žena koja čezne za toplinom i nježnošću, želi da bude voljena, a i da poklanja ljubav.

Spoznao sam sve to u jednoj jedinjoj minuti, nagoniski sam to osjetio dok smo se međusobno promatrali, a ona vjerojatno još jednom ispitivala može li mi se povjeriti.

— Dakle, da čujem, zlato — rekoh kratko. — Doveo sam vam ovamo Allana McDowella, istina polumrtvog, ali sam ga ipak doveo. I sada sam vaš as. Dakle?

Klimnula je i malo se nasmiješila.

— Vozač mrtvačkih kola nam je pričao o sukobu u Santa Palomi — reče Sally. — Zapravo niste imali nikakve izgleda. Pa ipak...

Još je malo razmišljala, ali u njezinu pogledu više nije bilo kolebanja.

Samo je tražila najpogodniju mogućnost izražavanja.

Tada počne:

— Jasno, Isabel se uopće ne zove Isabel. Niti je de Manuelo. Zove se Lilly Maffit.

— Ooo! — izustih.

— Ali ja se zaista zovem Sally Scott — nastavi.

— Baš lijepo, Sally. Tvoje mi se ime sviđa.

— Bile smo njegovateljice u nekom sanatoriju u Bostonu, otmjenoj i ozbiljnoj ustanovi. Naši su bolesnici bili bogati i vrlo kulturni ljudi kojima bijaše stalo do udobnosti.

— Oho! — samo kratko rekoh.

— Jednog dana — nastavi Sally — došla je u liječilište neka Maria de Manuelo. Trebalo je zapravo da brodom otputuje u Španjolsku, ali nije vjerovala da bi mogla preživjeti putovanje. Već ju je put od »Haciende Isabel« do Bostona previše iscrpio. Došla je da bi bila, kako je dostojanstveno govorila, njegovana do svoje skore smrti. Liječnik koji ju je prije toga pregledao, preporučio joj je upravo naš sanatorij. Ranije je živjela ovdje. Svoj je posjed prodala Društvu stočara za kupoprodaju nekretnina.

Klimnuh.

— Dosad sam sve dobro razumio. Ovdje je živjela stara dama koja se jednog dana zaželjela Španjolske. Pretvorila je posjed u novac, krenula na put, ali su joj snage izdržale samo do Bostona. Nije mogla dalje. No, i onda?

— Umrle je u nas — odgovori Sally.

— Jednostavno se više nije probudila. Bila je krhka i nježna draga žena koju se nije moglo ne zavoljeti. I ona je voljela nas i pričala nam mnogo o sebi i svojoj obitelji.

Sally još jednom prekine priču.

Očito se i opet sjećala stare Marije de Manuelo, a ja sam po izražaju njezina lica zaključio da joj je starica zaista bila draga.

Onda se njezin pogled ponovo vrati iz dubine uspomena i postane svjestan stvarnosti.

— Više nije mnogo posjedovala — nastavi. — Svoj je novac već prije poslala rođacima u Španjolsku, onamo kamo je htjela otići. U nas je ostalo malo novaca i nešto stvari, te smo raz-

mišljale ne bismo li i to poslate u Španjolsku. U njezinoj maloj ostavštini bila je i stara Biblija, lijepa Biblija, ne baš velika, upravo takva da ju je mogla nositi u crkvu ili na neko drugo putovanje. Oduvijek je pripadala ženama de Manuelovih i bila je uvezana u kožu. Kad je jednom Lilly ispala iz ruke, pala je na pod tako nezgodno da se njezin kožni uvez raspao.

— Oho! — rekoh. — I sada se zacijelo pojavio plan koji vodi do nekog blaga, zar ne?

Bila je to vrlo budalasta šala.

Sally je ostala ozbiljna, vrlo ozbiljna.

Klimnula je.

— Da, tako je bilo. Stara Maria de Manuelo očito nije znala što se krije u naslijeđenoj Bibliji. Da, bio je u nju ušiven stari pergament, ne baš velik. Na njemu je bilo ispisano samo nekoliko redaka, ali budući da Lilly i ja govorimo španjolski, mogle smo razumjeti svaku riječ. Iстина, način izražavanja bio je zastario, otprilike onakav kakav se upotrebljavao prije dvije stotine godina, ali ja ti mogu ukratko, po smislu, ponoviti sadržaj.

— Onda to učini — zamolih je. Sada sam bio vrlo napet.

Malo je razmislila, ali tada brzo i kratko izgovori:

— Pisalo je otprilike ovako: Mi, Manuelovi, došli smo u ovu zemlju kako bismo za španjolsko kraljevstvo osnovali novu pokrajinu. Izgradili smo haciendu i brinuli se za misiju u kojoj su jadni pogani odgajani da postanu kršćani... Mi, Manuelovi, zakopali smo naše obiteljsko blago usred haciende. To smo blago neprekidno uvećavali mnogim dragocjenostima i obiljem novca što su ga vitezovi naše obitelji stekli ili dobili kao nagradu... Mi smo Manuelovi, bogati. Ali dolaze loša vremena. Puk se buni protiv nas bijelih kršćana. Dvadeset tisuća domorodaca se zaklelo da će nas poubijati. Ne znamo hoćemo li preživjeti. Zbog toga smo zakopali naše blago usred haciende koju smo pretvorili u tvrđavu...

Kad je Sally zašutjela, ja sam neko vrijeme razmišljao.

Sada mi se sve ovo više nije činilo tako glupim, jer su se slične stvari stalno događale otkako je Cortes osvo-

jio aztečko carstvo, a Coronado kasnije krenuo na sjever u potragu za sedam legendarnih zlatnih gradova.

— Onda, jeste li našli blago? — rekoh najozbiljnije. — Ima li Allan McDowell neke veze s time?

Sally je malo oklijevala, a tada klimnu.

— Da, našle smo blago. I morale smo uputiti McDowella u tajnu. Poznavaše smo ga još iz vremena rata kad smo se zajedno bavili nekim poslovima. Tada smo zajednički posjedovali brodic koji je plovio rijekama u najvećoj blizini trupa i... No, bili smo plovci salun. Dovoljno smo dobro poznavale Allana McDowella da i njega možemo uključiti u naš pothvat. Lilly je ovdje nastupila kao Isabel de Manuelo, dakle, kao unuka stare žene. Napokon, moralo je djelovati uvjerljivo to što smo nas dvije žene odjednom počele živjeti na staroj haciendi. A bilo je isto tako nužno i na dražbi Društva stočara kupiti ovaj posjed. Da ga se domogao Frank Lumate...

Odmahnuo sam, jer mi uopće nije morala pričati što bi sve učinio Frank Lumate. On ne bi na svojoj zemlji, a pogotovu ne u haciendi, trpio nikakve strance.

— Zna li Lumate za vašu tajnu? Ili je barem sluti? Sally slegne ramenima.

— On je vuk — odgovori. — Posjeduje nagon! Zacijelo se iznenadio kad smo nas dvije stigle samo s Pacom i smjestile se u ovoj staroj haciendi. Jamačno je neprekidno o tome razmišljao. Udvarao nam se i nudio kao zaštitnik. Kad se pojavio Allan McDowell, prestao je dolaziti. Kladila bih se da je Lumateu jasno kako nas troje otpočetka pripadamo zajedno. No, Cas, sada znaš našu tajnu. Sada znaš sve. Samo sam klimnuo.

I još sam samo automatski žvakao. Bilo je mnogo toga o čemu je valjalo razmisliti.

Do vruga, ovdje negdje postoji staro španjolsko blago!

A Allan McDowell se cijelo vrijeme ponašao kao da doista misli baviti se stočarstvom. Sve je to bio samo blef. Ipak, nije li platio stvarnih sedamdeset pet tisuća dolara kako bi se domo-

gao tog ogromnog posjeda... za sebe i još dva bogata čovjeka.

— Odjednom nešto naslutih.

— **VELIKA TROJKA** — rekoh. — McDowell je stalno govorio o nekim novčarima koji su iza tog pothvata...

— To smo mi — jednostavno odgovori Sally. — Sve troje smo uložili svoj novac. Da, nas smo dvije McDowellovi ortaci.

Sada čak i ja zastenjeh. Ovo je postajalo sve veselije. Očito, bit će najbolje da ne dopustim da me ubuduće bilo što iznenadi.

— A blago? Od čega se sastoji?

Sada je oklijevala. Ozbiljno i vrlo pažljivo me promatrala.

Možda je pokušavala u meni otkriti nagovještaj zlatne groznice? Ponovno je postala vrlo oprezna i budna.

No ja sam bio daleko od kakve zlatne groznice. Po prirodi nisam ni najmanje lakom.

Još jednom mi je do vrha ulla kave. Tada reče:

— Možda će nam uspjeti blago otpremi u mrtvačkim kolima. Sastoji se uglavnom od nakita. Sve sami lančići, prstenje, kopče, narukvice. Ostatak je zlato, čisto zlato kakvo su posjedovali Azteci. Tu je i zlatni sunčev kotač koji Lily i ja ni zajedno ne možemo podići. Razumiješ li?

Tek sam sada točno shvatio.

To se blago uopće nije moglo lako i jednostavno otpremiti iz ove zemlje.

Onaj tko je imao neprijatelje poput Franka Lumatea, izlagao se i velikoj opasnosti.

Čovječe, oh čovječe, pomislih i iskapih kavu. Sada sam se osjećao sit i zadovoljan.

Ipak sam u zadnje doba imao mnogo sreće. Ne samo da sam ostao živ, nego sam postao i ortak s udjelom u **VELIKOJ TROJKI**, a to je mnogo više nego samo ogroman komad zemlje s jednim gradom i mnogim selima, rančevima i farmama. To je također i neprocjenjivo blago.

— Pregledaj mi i uredi rane! — rekao Sally. — Vrijeme je da se ponovo osovim na noge. Potom bi mi mogla pokazati umiješ li i sad ljubiti kao kad si vjerovala da bih zbog tvojih čari mogao izgubiti razum.

— Miliji si mi s razumom — odgovori Sally i odmakne pladanj s praznim tanjurima i šalicama.

* * *

Najprije sam posjetio Allana McDowella. Pokraj njega je sjedila Lilly Maffit i hladila mu čelo vruće od groznice. Hladne mu je obloge stavila i oko listova nogu.

Bio je bez svijesti.

— Izvući će se — reče Lilly Maffit, te izmijeni pogled sa Sally koja je stajala pokraj mene.

— Da, sada zna sve — obavijesti je Sally.

Lilly Maffit me pogleda.

— Moramo otići odavde s njime i s blagom — reče.

Pogledah McDowella pokušavajući ocijeniti kada će biti sposoban za prijevoz. Shvatih da to ne bi umio odrediti ni najbolji liječnik.

Slegnuh ramenima i pomislih na Franka Lumatea s kojim ću jamačno još imati teškoća.

— Najprije ću se odvesti s mrtvačkim kolima u Verde Springs i tamo dati načiniti velik i lijepi lijes — rekao.

— Zar to već možeš... mislim, voziti se do Verde Springsa? — zapita Sally.

— Oh, mogao bih već jahati stotinu milja — nasmijeh se. — A sada bih želio vidjeti to veliko blago. Pokaži mi ga, Sally.

Sally i Lilly još jednom izmijene pogled.

One su bile dvije iskusne sputnice u grubom i nepriličnom svijetu. Razumjele su se poput blizanki, bez riječi, dovoljno je bilo da se pogledaju.

Sally mi klimne.

A ja sam je slijedio.

Na haciendi je postojao dubok, hladan podrum. Stari i otmjeni Španjolci nisu mogli zamisliti svijet bez toga.

U podrumu su još postojale stare bačve. Tu i tamo ležao je i stari alat.

Naši su koraci sablasno odjekivali.

Tada Sally pokaze jednu od bačvi.

— Pod njom su vodoravna vrata — reče Sally. — No između bačve i vrata je gotovo tridesetak centimetara zemlje. Lilly i ja smo nekoliko noći tražile i kopale. Vodoravna su vrata iznošna u središtu haciende. Kad smo to izračunale, nije nam bilo teško s lopatama.

Bio sam još preslab a da bih mogao otkotrijati tešku bačvu. U njoj bih mogao bez muke stajati i okupati se. Voda bi mi dosegala do prsiju. Tako je bila velika. Ali bila je prazna.

Sally mi je pomogla. Bila je izvanredno snažna za svoju visinu i težinu. Zacijelo nije imala više od pedeset pet kilograma. Ali sve je na njoj bilo kako valja.

Vodoravna su vrata zaista postojala i ugledao sam ih nakon što smo odmaknuli zemlju ponovo nabacanu na njih.

Dolje je postojala prostorija u kojoj je čovjek mogao stajati samo pogrbljen.

Svjetiljka u mojoj ruci otkrila je sve.

Bilo je dolje zlatnih svijećnjaka i svih vrsta posuda. U blizini su bile naslagane i zlatne poluge — a u jednoj su se željeznoj škrinji nalazili zlatnici.

U nekom kožnatom kovčegu — bila je to zapravo velika kutija — blistao se obiteljski nakit de Manuelovih: biseri i drago kamenje, prstenje i kopče, ogrlice i narukvice.

Trenutak sam povjerovao da sanjam. Ipak, ovdje je zaista bilo sve ono što je Sally nabrojila — pa i azteški sunčev kotač od zlata. Pokušao sam ga podići, ali sam odustao jer sam se pobojavao da bi mi se rane uslijed napora mogle raspucati i prokrvariti.

Kad sam izašao iz tajne riznice, Sally me prodorno pogledala.

A ja ne samo da nisam poludio od bogatstva, nego nisam bio ni uzbuđen. Potpuno sam vladao samim sobom. Nešto mi je već pri prvom pogledu na blago postalo jasno:

U ovoj će zemlji izbiti pravi pakao ako se dozna za blago. Usto bi Frank Lumate...

Do vraga, zaista je nadmašivalo moju maštu sve ono što bi Frank Lumate, taj sjedeći grabežljivi orao mogao učiniti kad bi doznao za blago.

Klimnuh Sally.

— Da, bit će teško otpremiti sve ovo iz zemlje, vrlo teško. Mogli bismo uspeti jedino u mrtvačkim kolima i u za to pogodnom lijesu.

Nakon toga smo ponovno nagnuli zemlju na vodoravna vrata, čvrsto je

utabanali i ponovno dogurali tešku bačvu.

Kad smo izlazili iz podruma, odlučno rekoh:

— Da, otići ću u grad i zatražiti da mi odmah izrade lijes i osobito velik lijes. To je u redu, jer je Allan McDowell i velik i težak čovjek. Jedino ne znam što bismo s vozačem mrtvačkih kola?

— Oh, s Hurtadom? — Sally se nasmije. — On pije poput amuka. Možemo ga cijeli tjedan držati u pijanstvu, samo pred njim mora stalno biti puna boca. Tada neće ni pomisliti na mrtvačka kola. Međutim, ti bi ga morao povesti sa sobom u grad, zar ne?

Klimnuh.

Da, Sally je i razborita i odlučna. Sve mi se više sviđa. Volim takve žene.

Kad smo izašli iz podruma, zastao sam i pogledao je.

Najprije je ugasila svjetiljku i odložila je.

Tek se tada privinula uza me. Bilo je to samo po sebi razumljivo.

Dugo smo se ljubili. Ovaj put je bilo drugačije.

IX

Hurtado iz Santa Palome sjedio je pokraj mene na visokom kočijaškom sjedištu, ali nije bio ni za što, kamoli da upravlja s dva vranca.

Povremeno bi zapjevao na materinskom jeziku, i to prilično glasno i pogrešno. Najradije bih ga bio izbacio iz kočije.

Kad smo došli nadcnak Verde Springsa, najprije sam zaustavio kola pokraj jednog izvora i u nj gurnuo Hurtada.

I ja sam se osvježilo.

Hurtado je bio niska rasta, ali zato ogromnih brkova. I glas mu bijaše snažan. Tko bi ga čuo a ne bi vidio, pomislio bi da se radi o snažnom i visokom momku.

Sjedio je u vodi i postupno se trijeznio. Tada me s predbacivanjem pogleda,

— Senjor, ja se uopće nisam želio kupati!

— Znam da nisi — odgovorih. — Ali sada dolazimo u fini grad. Što bi ljudi pomislili kad bi na ovako otmjenim kolima vidjeli pijanog vozača? Sad moraš voziti ti, prijatelju!

Razmišljao je sjedeći do pasa u vodi, a onda malo zamlatarao rukama poput djeteta u koritu za kupanje.

Tada klimne.

— Da, to je bilo vrlo lijepo od vas, senjor. Kad mi se sve objasni, odmah mi postaje jasno. Zaista ste postupali sa mnom kao dobar prijatelj. Samo, što mi radimo ovdje? Nije li pred nama Verde Springs? Poznajem ove zelene izvore.

— Došli smo po lijes — odgovorih. — Krenimo dakle dalje. Vrućina će ubrzo osušiti tvoju odjeću.

Nešto je promrmljao, ali se ipak poslušno popeo na sjedalo. Sjao sam pokraj njega. Sada je bio dovoljno trijezan da može voziti.

Kad smo stigli u grad, njegovi su stanovnici istrčali iz kuća, trgovina, saluna, uličica. Nitko od njih nije nikada vidio ovako lijepa mrtvačka kola.

Zaustavili smo se pred stolarijom čiji vlasnik ne samo da izrađuje lijesove, nego je i mrtvozornik. Čovjek je odmah izišao s oba svoja sina-pomoćnika. Čudili su se:

— Potreban mi je velik i čvrst lijes — objasnih vlasniku. — Umro je Allan McDowell... prekjucher... u Santa Palomi. Mogao sam i tamo naručiti lijes, ali želim da bude podjednako lijep i čvrst. Ako sam već morao u Santa Palomi iznajmiti mrtvačka kola, želim da je barem lijes odavde. Je li tako dobro?

Klimnuo je i osjećao se počašćenim.

— Prihvatim li se odmah posla s oba moja sina, lijes će biti još danas gotov — obeća. — Dobit ćete ga pri zalasku sunca. Zar je Allan McDowell zaista mrtav?

Klimnuh.

— Ali tu su i njegova dva ortaka — rekoh. — Na taj način sve ostaje kao dosad. Ortaci će se zacijelo vrlo brzo pobrinuti za sve što potpada pod VELIKU TROJKU. Ja pak moram Allana McDowella ovim lijepim kolima

odvesti kući. Sada ga držimo u hladnom podrumu na »Haciendi Isabel«. Moći ću voziti samo noću. Na sreću, zrak je ovdje vruć i suh. Mislite li da ću ga moći prevesti do Sante Fe a da se previše ne...

Čovjek odmahne glavom.

— Jedva da ćete imati neprilika... Zao mi je zbog gospodina McDowella... Sada će Frank Lumate ponovno podignuti glavu. McDowellovim ortacima neće biti lako. Frank Lumate želi svu stoku za sebe...

Time je naš razgovor završio.

Naložio sam Hurtadu da kola smjesti u sjenu obližnjeg štaglja, te se pobrine da konji dobiju hranu u staji za iznajmljivanje.

Bio sam umoran. Rane su me pekle. Morao sam se malo odmoriti. I tako sam otišao do Marije Gonzales koja se već jednom pobrinula o meni.

U ove popodnevne sate u njezinoj se gostionici ništa nije događalo.

Upravo se odmarala za stolom u kutu.

U kuhinji je vladala potpuna tišina.

Ugledavši me, lagano je zadrhtala.

Sjedgeh pokraj nje.

— Dakle, ipak me nisi zaboravio — rekla je. — Došao si k meni nakon što si obavio svoje poslove. To je dobar znak. Vodiš li sada pogrebni zavod?

U njezinu je glasu bilo obješenjačkog prizvuka. Očito, malo se pretvarala. Možda je njezin ponos bio pozlijeden zbog toga što se prošli put ništa nije dogodilo.

Ipak, ulila mi je kave iz velikog lonca što je stajao pred njom.

— Allan McDowell je mrtav — objasnio sam joj. — I ja sam bio ranjen. Mnogo je razbojnika u zemlji i oni nam postavljaju stupice. Žele spriječiti napredak.

— Kakav to napredak? — zapita, a u njezinu je glasu i opet zazvučala poruga.

— Polet, trgovina, opticaj novca, u što će svi biti uključeni. Allan McDowell bi sve bolje organizirao nego bivše Društvo stočara za kupoprodaju nekretnina, mnogo bolje. Sada, nakon rata, svuda mora doći do napretka. Ali nisam došao da s tobom razgovaram o poslovima.

— Što onda hoćeš?

— Malo se odmoriti. Kasnije, dobru večeru. I htio sam te posjetiti i ponovo vidjeti, Marija.

— Onda dođi! — pozove me i ustane.

Uzela me pod ruku. Bila je vrijedna žena, svoju je gostionicu vodila s malo osoblja i sanjala o velikom hotelu. Ona će uspjeti. Vjerujem u to. Prošli smo kroz kuhinju i ušli u nadograđeno zdanje u kojem je bilo nekoliko soba za goste.

Uspoređivao sam je sa Sally. Ali, zar je to moguće? Sally mi je odgovarala kao vučica vuku.

Marija Gonzales bijaše toplo sunce, svjetlo u noći, oaza u nemilosrdnom svijetu. Zbog toga sam ja potražio. Marija Gonzales je mnogo davala, a uzimala samo malo. Bila je zadovoljna s malo njeznosti i davala cijelu sebe, bez ostatka.

* * *

Kad sam se probudio bila je večer, a ja sam bio sâm u sobi Marije Gonzales.

Ona je već odavno radila u svojoj gostionici, posluživala goste, ljubazno se smješkala, naplaćivala račune, odnosila prljavo posuđe u kuhinju.

Nekako sam se osjećao krivim prema njoj. Zašto sam došao ovamo? Kako to da sada ležim u njezinu krevetu?

Do vraga, muškarac ponekad pomisli da će mu život biti previše kratak, da će uskoro morati umrijeti. Tada uzima bez ikakvih obzira.

Marija je dobra. Ali uz nju mi je postalo jasno da volim Sally.

Da, tako je to. Možda sam i potražio Mariju da bih ustanovio što osjećam prema Sally. Sada sam to znao i zbog toga sam se osjećao krivim, kao da sam varalica. Možda to i jesam. Ali ona će mi oprostiti. To znam. Jer Marija je od žena koje uvijek mnogo daju a malo dobivaju.

Razmišljao sam o blagu koje smo morali otpremiti na sigurno. Ako nam to uspije, i ja se tako obogatim — no onda ću Mariji poslati dovoljno novaca. Mogao bih u Santa Féu kupiti njezino ime hotel i poslati joj potvrdu o vlasništvu.

Da, to ću učiniti.

Polako sam se počeo oblačiti.

Tada se odjednom sjetih. Franka Lumatea koji me kani objesiti ukoliko u ovom kraju ostanem duže od tri dana.

Danas je već drugi dan. Za samo nekoliko sati — iza ponoći — počinje treći dan.

No i mene je trebalo pitati, a ja sam još mogao jahati i boriti se. Ipak sam bio ozbiljno zabrinut.

* * *

Kad sam sjeo za stol da večeram, lokal je bio pun. Marija je imala vrlo mnogo posla, a pomagala joj je neka mlada djevojka. Za mojim stolom sjedila su još tri gosta. A onda je došao Frank Lumate. Sasvim iznenada se pojavio u prostoriji. S njime je bilo još nekoliko muškaraca na kojima se vidjelo da su upravo sjahali s konja. Odmah su posjedali za druge stolove.

Frank Lumate, zveckajući ostrugama, produži do mene.

— Gubite se, ljudi — zapovijedi trojici gostiju za mojim stolom. — Htio bih jesti nasamo s ovim čovjekom.

Bez riječi su ga poslušali. Uzeli su svoje tanjure, vilice, žlice, noževe, kruh i napustili stol.

Frank Lumate zadovoljno sjedne.

— Zaista je korisno biti čovjek koji ulijeva poštovanje. A mene poštuju, sinko.

— Možda biste mi mogli biti otac — rekoh zvučuci — ali mi se to ne bi svidjelo. Prema tome, nemojte me zvati »sinko«. Ono u Santa Palomi bila je prilično podla zasjeda. U koliko sela ili na koliko mjesta su istodobno vrebali na nas vaši momci?

Frank Lumate se tiho nasmije. Tada okrene glavu jer je dolazila Marija. Naruči večeru i ponovo progovori:

— Allan McDowell je samo mogao ponuditi više novaca na dražbi — reče.

— Ipak, najmjerodavniji čovjek u ovom kraju sam ipak ja. Da, mogu skupiti i stotinu jahača, bude li mi potrebno. Ta takozvana VELIKA TROJKA morat će se na neki način sporazumjeti sa mnoštvom. Tko su ortaci Allana McDowella? Navedite mi imena tih ljudi, Slaterlee!

Slegoh ramenima.

— A što ja znam — rekoh. — Možda će ortaci Allana McDowella uskoro doći sa stotinu jahača i istjerati vas

odayde. Mene se to više ne tiče. Dao sam Allanu McDowellu, u trenutku kad je umirao, riječ da ću ga otpremiti u Santa Fé i tamo pokopati pokraj njegove žene. Ostalo me se više ne tiče, gospodine Lumate.

Sumnjičavo me promatrao.

— Tako? — otegnuto izusti. — McDowell ima na groblju u Santa Féu ženu i želi i sâm tamo biti zakopan?

Zvaćući, samo klimnuh.

Osjećao sam da nešto sluti, premda maglovito. Morat će sutra otvoriti tobožnji McDowellov lijes kako bi se uvjerio.

U tom trenutku pride našem stolu Hurtado. Ponovno je bio prilično pijan. Ni jezik ga više nije slušao kako valja.

— Senjor — reče — lijes je u kolima. Konji su upregnuti. Možemo krenuti, ako hoćete. Mjesec i zvijezde neće noćas dugo sjati.

Ionako sam se već bio najeo.

Ostavio sam na stolu novac, jer Frank Lumate nije smio znati kako ovdje sve mogu dobiti badava. Klimnuh mu.

On me pogleda svojim orlovskim očima.

— No, lijepo. Otpremi ga u Santa Fé. Što se mene tiče...

Okrenuo sam mu leđa i otišao.

Njegovi su razbijači sjedili za stolovima i promatrali me. Vjerojatno su čekali znak da me napadnu. No Lumate im ga nije dao. Pustio me da odem. Hurtado me je slijedio.

Lijes je zaista već bio u kolima. Promatrao sam ga pod svjetlom svjetiljke. Tada sam stolaru platio pedeset dolara, koliko je i zahtijevao. Pedeset dolara bilo je mnogo novaca. Lijes se mogao dobiti i za deset dolara. No ovaj je ukrašeni sanduk vrijedio svoju cijenu. Bio je čvrst i jak. Vjerojatno će izdržati teret iz skrovišta u podrumu.

Nadajmo se da će i kola izdržati!

Morat ćemo voziti polako i oprezno.

Uostalom, s punim se lijesovima ionako ne priređuju utrke.

— Ako vam ponovo ustreba dobar lijes, sjetite se mene — rekao je stolar dok smo se penjali na kočijaško sjedalo.

Samo sam klimnuo.

— Ti možeš leći u lijes i spavati — rekao Hurtadu.

Nije me poslušao. Radije je pio iz svoje boce.

Uzeo sam uzde u ruke i potjerao konje.

Putem sam povremeno pomišljao na Mariju Gonzales — a onda, i to sve češće, na Sally. Sada sam pouzdano znao da je volim.

Razmišljao sam također i o Franku Lumateu i zabrinjavao se zbog njega. Još i sad sam osjećao njegovu duboku sumnju. Nekako sam predosjećao da i on neprekidno razmišlja o meni.

Jasno, nije mogao ništa znati o blagu. Vjerojatno se domišljao kako bih mu ja mogao odati tko su McDowellovi ortaci kojima sada pripada VELIKA TROJKA. Lumate želi znati tko su mu protivnici. To je ono što mu ne daje mira.

Možda će to još jednom pokušati iscijediti iz mene?

Da, imao sam dosta briga.

Hurtado je u međuvremenu iskapio svoju bocu i u noći zapjevao poput kojota pri mjesecini.

X

Kad smo stigli, bila je već ponoć.

Sally i Lilly-Isabel su nas čekale.

Koji stotinjak metara prije, Hurtado mi je ispaao sa sjedala, na sreću u neki grm, a sada je ležao pokraj lijesa i spavao. Izvukoh ga. Paco ga preuzme i odvuče u baraku za kauboje.

Na haciendi nije bilo nikoga osim nas šestero. Kauboji koji hvataju i obilježavaju podivljalu stoku, logorovali su na pašnjacima kako bi bili blizu pohvatanih goveda.

Prijeko, u malom selu udaljenom gotovo pola milje od haciende, više nije gorjelo nijedno svjetlo.

Pogledah žene.

— Ako želimo obaviti posao, onda to učinimo sada. Noćas je prilično mračno. Nitko nas neće moći promatrati. Je li Paco upućen u sve?

— Razumljivo — odgovori Lilly. — Već ga dugo poznajemo i možemo se potpuno pouzdati u njega. Da, ne smijemo duže oklijevati. Lijes i mrtvačka kola su nam jedinstvena prilika.

Tesko sam disao jer sam bio umoran, a rane me peklo. Osjećao sam kako mi se jedan zavoj ovlažio.

Hurtado se u međuvremenu probudio, očito zato što Paco nije s njime osobito blago postupao. Njegov je pijani glas dopirao iz prostorije za kaubojce.

Nakon nekog vremena opet se smirio.

— Spava — reče Paco. — Taj zaista nije poput lonca bez dna.

I tada krenusmo na posao...

* * *

A kad smo sve obavili i već uprežali konje u kola, na istoku se sivio dan.

Nekoliko smo se trenutaka odmarali. Sally posegne za mojom rukom kao da želi naći oslonac.

Nakon nekog vremena prva progovori Lilly-Isabel:

— Sada pođimo do Allana. Možda je pri svijesti. Jučer kasno popodne jednom se osvijestio i bio posve bistar.

Ništa nismo rekli, ali slijedili smo je. Paco je ostao vani pokraj kola.

Allan McDowell ležao je u prilično skrovitoj prostoriji, koju nije bilo lako pronaći u velikom starom zdanju. U njemu bljaše vrlo mnogo soba, predsobla, hodnika.

Ne bi bilo lako naći McDowella, ukoliko oni koji bi ga tražili, ne bi temeljito pretražili kuću.

U sobičku je — možda je ovdje nekoć boravila posluga — gorjela svjetiljka. Zrak je bio svjež, znak da su graditelji mislili o svemu.

Kad smo prišli ležaju, ustanovili smo da je Allan McDowell budan.

Isabel, odnosno Lilly, odmah sjedne na rub kreveta i doda ranjeniku čaj koji je stajao na malom stolu.

— Ovo je Pacov čaj — reče. — Snižava temperaturu i pomoći će ti da brže ozdraviš. Je li ti bistro u glavi, dragi moj?

McDowell lako klimne i pokuša se nasmiješiti.

Ipak je još bio vrlo slab. Izgubio je mnogo krvi. Prijevoz od Santa Palome doveo gotovo ga je stajao života.

— Ako mi želite nešto reći — promrmlja — u stanju sam sve točno razumjeti.

Njegov se pogled zaustavi na meni.

— Doveo si me, dakle, ovamo kako sam želio. I ja sam preživio. Prema tome, preživjet ću i sve ostalo. Ti si pravi prijatelj i suborac, Cas. Osjećao sam to otpočetka, onda još u Verde Springsu, na ulici prije dražbe, kad je Johnny Duane pobjegao, a ti si...

— Ne smiješ toliko pričati, radije slušaj — prekine ga Lilly, te ga obavijesti što smo poduzeli.

Zaključila je riječima:

— To nam je jedinstvena prilika, Allane, razumiješ li?

Malo je zastala, ostavljajući McDowellu vremena da razmisli. Iako je rekao da mu je glava bistra, ipak je prilično potrajalo prije nego što se pokrenuo.

Kad je naposljetku klimnuo, Lilly nastavi:

— Ti si, dakle, za Franka Lumatea mrtav. To će postati još očitiije ako te mrtvog odvezemo u Santa Fé. Lumate će vidjeti lijes i zacijelo nam se skloniti s puta. Za njega je sve svršilo kako je i želio: ti si mrtav, mi se s tobom selimo i ostavljamo mu slobodan prostor. Zašto bi vam inače namjestio onu gadnu stupicu s plaćenim revolverašima?... Paco će ostati uz tebe i brinuti se da ozdraviš. On će zamoliti Lumatea neka ga ostavi na hladnom, jer mu je već postala domom. Obećat će mu, dakako, vjernost. Tako ćeš ti dobiti nekoliko dana da se možeš dobro oporaviti. Netom budeš sposoban, Paco će jedne tamne noći krenuti s tobom. U Santa Fé ponovo ćemo se sresti. Mi ćemo te tamo čekati s blagom. Je li dobro tako?

McDowellov pogled krene s Lilly na mene. Oštro me promatrao.

— Da — suglasi se naposljetku. — Tebi se može vjerovati, Cas.

Zatim pogleda Sally.

— A i tebi, Sally. Da, slažem se. Trudit ću se da što prije ozdravim. Želim vam sve najbolje. Ali čuvajte se Franka Lumatea. Njega nije lako nadmudriti. Vaša će kola biti vrlo teška. To

će se vidjeti po oprugama i tragovima kotača. Ako se Frank Lumate zapita može li lijes s mrtvacem biti tako težak, njegovo će nepovjerenje eksplodirati poput parnog kotla. Najbolje bi bilo da vas uopće ne vidi. Hajde, krenite! Nestanite! Ne želim nikakav dugi rastanak. Sve najbolje!

Okrenuo je glavu prema zidu, i više nas nije htio vidjeti. Isabel-Lilly se ipak nagne nad njega da ga poljubi.

Sally i ja nismo čuli što joj je rekao. Napustili smo skroviti sobičak i pošli hodnikom koji je kroz pokrajna vrata vodio u unutrašnje dvorište.

— Ona ga zaista voli — odjednom reče Sally. — Njih dvoje imaju toliko toga zajedničkog... Znaš i sam da smo često bili ortaci. A onda kad je Lilly u Bostonu ispala Biblija iz ruke, te kad smo otkrile skriveni pergament, odmah nam je postalo jasno kako moramo pozvati u pomoć nekog odlučnog muškarca kojemu možemo vjerovati. To je bio Allan McDowell. I sve bi već bilo za nama da Franku Lumateu nije bilo onoliko stalo do imovine propalog Društva stočara za kupoprodaju nekretnina u Verde Springsu. Frank Lumate želi prije svega stoku. A u ovom kraju ima zaista mnogo goveda. Što se nas tiče, neka mu bude... Želiš li još doručkovati? Popiti kavu?

Klimnuh. Bio sam prilično umoran.

— Moraš mi još jednom preytiti rane — rekoh.

— Oh, kako se sama nisam sjetila toga! — uzvikne Sally. Zacijelo si vrlo umoran i iscrpljen, dragi moj. Možeš li uopće krenuti?

— Moram... Već sam radio i teže stvari od ove, a pri tome bio mnogo, mnogo lošije raspoložen. Uspjet ćemo draga.

Uspriko svojim poletnim riječima nisam se mnogo nadao.

Ponovno sam morao misliti na Franka Lumatea. Kao da sam nešto loše slutio.

* * *

Kad smo krenuli, na istoku se već pomaljalo sunce.

Paco, taj šutljivi starac, zabrinuto je gledao za nama. Jednom nam je mahnuo.

Hurtado se u međuvremenu malo otrijeznio i sjedio pokraj mene na kočijaškom sjedalu.

Dobacio mi je mnogo neprijateljskih riječi. Tada je počeo drijemati. Povremeno sam ga morao jednom rukom pridržavati kako ne bi ispao.

Upravljaio sam mrtvačkim kolima u kojima bijaše lijes do vrha ispunjen zlatom i draguljima. Čvrsto smo ga zatvorili vijcima, tako da ga neće biti lako otvoriti.

— Loše sam se osjećao. Nisam znao kako ću podnijeti dan koji će nesumnjivo biti vrlo vruć.

No morao sam izdržati, ili barem to pokušati. Kad se Hurtado malo otrijezni, moći će sam upravljati kolima.

Za mrtvačkim kolima vozile su se Lilly i Sally u lakoj kočiji na dva kotača. Ponijele su samo malo prtljage. Njihovu su kočiju vukla dva konja, a imala je kožni krov koji je žene ponešto štitiio od sunca.

Morali smo krenuti prema sjeveroistoku, jer tamo ćemo, obilazeći Santa Palomu zapadno od planinskog lancia San Andreas, a i zapadno od Rio Grande, stići u dolinu Rio Grande. Nastavljajući uz Rio Grande, poći ćemo gore, prema sjeveru, u Santa Fé. Zašto smo htjeli u Santa Fé? Odande se najbrže moglo stići u Kanzas, do željezničke pruge.

Povremeno sam se ogledavao na sve strane.

Zasad ništa nisam zapažao. Samo je tu i tamo pasla stoka. Posvuda u ovoj zemlji bilo je stoke.

Frank Lumate htio ju je svu samo za sebe. No on bi zacijelo radije kupio naše blago. Prenijeti ga u lijesu nije tako teško kao skupiti pedeset tisuća grla stoke i otjerati ih na prodaju. To je neopisivo teže.

Ponekad bih se osvrnuo i pogledao Sally i Lilly. Sally bi mi svaki put mahnula. Zнала je kako se bijedno osjećam i hrabrila me.

Ma koliko se polagano vozili, milja za miljom ostajale su za nama.

Kola su zaista bila teško natovarena. Ponekad je put postao izrazito loš. zaškrupale bi opruge, cijela bi se kola krivila i stenjala. Eto, jednostavno nisu bila načinjena za ovakav teret, nego samo za lijes s jednim mrtvacem

unutra i dva živa čovjeka gore na sie-
dađu za kočijaša.

Zbog toga sam vozio oprezno, polagano, kako kotači ne bi ostavljali preduboke brazde.

Ponekad bih se podrugljivo nasmiješio. U životu sam često radio lude stvari i uspio ih obaviti do kraja. Ovo sada bio je vrhunac.

Vozio sam otmjena i prekrasna mrtvačka kola, crna kola sa četiri anđela od bjelokosti i pozlaćenim križem na krovu. A u njima — lijes pun zlata i dragog kamenja!

Oh, kako je lud moj život.

Ponekad bih pomislio i na Mariju Gonzales. Sally mi je bila bliža. Sally sam volio. Ona je, usto, bila pokraj mene, nadohvat ruke. Zajedno smo odlazili u susret budućnosti i rušili sve mostove za sobom.

* * *

Tog dana smo prešli jedva nešto više od dvadeset milja. Uvečer je Verde Springs bio otprilike deset milja zapadno od nas.

Kad smo postavili logor, bio sam na kraju snaga. Hurtado je već nekoliko sati upravljao konjima.

Liježući ispod nekog grma, začuh ga kako sâm za sebe mrmlja:

— Do vraga, do vraga, što se događa s ovim kolima? Opruge su slabe poput dječjih ruku. Zašto se čuje škripa pri svakoj neravnini? Onaj čovjek u kolima ipak ne može biti toliko težak...

Pustih ga neka se zabavlja.

Jer meni je neko vrijeme sve bilo svejedno.

Zaspao sam prije nego je na logorskoj vatri skuhana večera.

Probudio sam se jer me Sally dobro prodrmla.

— Dolaze jahači — reče.

Ustadoh, naslonih se na stijenu i namjestih kolt.

Sally mi donese lončić kave. Uzeh ga u desnicu, jer sam ljevicu čuvao za kolt — bude li nužno.

Pijuckao sam kavu. Osvježavala me i budila pozaspala čutila i snagu. U međuvremenu su jahači stigli do našeg logora. Zastali su uz rub odsjaja vatre.

Oho, odmah sam znao da je došao Frank Lumate. To mi je, s nepogrešivom sigurnošću, kazivao moj nagon.

Tada već začuh njegov glas:

— Ej, Cas Slaterlee!

— Ovdje sam — tako odgovorih.

Sada su dojahali gotovo do vatre.

Obje žene stajale su uz mrtvačka kola. Hurtado je čučao pokraj vatre. Ja sam stajao pokraj stijene i leđa su mi bila dobro zaštićena.

Franka Lumatea pratilo je desetak jahača, grubih i zacijelo opasnih momaka. Bila je to momčad gusara u sedlima s kojima je Frank Lumate jahao unaokolo kako bi sve doveo pod svoj nadzor, kao što smo to prije činili Allan McDowell i ja.

— Što sam ti rekao prije tri dana, Cas Slaterlee? — zapita Lumate podmuklo.

Podrugljivo se nasmiješih, a znao sam da on može u svjetlu vatre vidjeti moje lice.

— Morali biste biti malo velikodušniji — rekoh tada. — Ipak sam već krenuo i upravo napuštam pokrajinu. Mislim da me mrtvac u kolima dovoljno ispričava, zar ne? Ili me zaista želite objesiti?

Moj je glas zadobio oštru hladnoću.

To sam znao i htio sam da bude tako. Lumate je morao osjetiti da se ne bojim. Ovako je mogao znati da ću sa svojim koltom izazvati pakao, postane li grub.

Frank Lumate se odjednom nasmiješi.

— No, lijepo — reče. — Puštam te da odeš. Zašto i stari Paco nije s vama? Došao je sa ženama; zašto i ne odlazi s njima?

I opet se nasmiješih.

— Pacu se sviđa život na staroj haciendi. Odlučio je ostati i biti vama na usluzi, Lumate. Ili ga nećete?

Nije mi odgovorio nego je odjahao do mrtvačkih kola i zavirio kroz staklo.

— Lijep lijes — reče. — I vi kanite s njime sve do Santa Fé. To je dug put.

— U ovoj zemlji ništa se brzo ne kvari. Čak ni mrtvaci — dobaci Hurtado sjedeći pokraj vatre.

— Tko je tebe što pitao! — zaurila Lumate. Tada pogleda žene. — Što vi niste ostale kao Paco? Mogao bih vas ustrebat. Bilo bi vam dobro u mene. Zar mislite da sam loštiji od McDowella? Pa, nisam mnogo stariji.

Sally i Isabel-Lilly nisu ništa odgovorile. Tada se on nasmije, naglo okrene konja i odjaše u noć.

Vjerojatno je bio krenuo u Verde Springs i putem zamijetio vatru.

Njegove su riječi duboko vrijeđale Sally i Lilly. Još se jednom pokazao podlacom.

Dugo smo i napregnuto osluškivali topot konjskih kopita što se gubio u noći. Zene čujno odahnuše.

Malo sam se voljkije osjećao, iako sam znao da još nismo spašeni niti smo pobjegli.

— Moraš nešto jesti — reče Sally, ode do vatre i tamo mi iz kotlića napuni limeni tanjur.

Sjeo sam na zemlju i uživao što se ponovo mogu malo opustiti.

Da, moram jesti. Treba mi mnogo jake hrane.

Hurtado, koji je još uvijek čučao pokraj vatre i tek se sada potpuno otrijeznio, odjednom zapita:

— Zar idemo u Santa Fé? Kola neće izdržati! Negdje će se putem raspasti. A ako se u Santa Palomu vratim bez njih, tamo će me kamenovati. Zašto je uopće lijes tako težak? Zar je pokojnik ispunjen olovom?

Glas mu je postajao sve zagrižljiviji.

Ja mu dobacih:

— Ako kola ne izdrže, kupit ćemo ti nova, još ljepša i izdržljivija od ovih. Santa Fé je velik grad. Nemoj se zabrinjavati za kola, Hurtado. Vjerojatno ćeš se u Santa Palomu vratiti kao bogat čovjek. Što još hoćeš? Dobivaš dva dolara dnevno, dobru hranu i koliko god želiš tequila i vina. Nikada ti nije bilo tako dobro, priznaj...

— Ni...je — promuća. Tada zapita: — A gdje je piće? Volim da mi je u želucu toplo. Rado pijem sve što grije, i tequila i meksičko vino. Samo mi obećavate, a piću ni traga.

Htio sam mu objasniti kako je zadnjih dana previše popio i zacijelo je već posve otrovan.

Ali Lilly-Isabel priđe lakim kolima otvori prtljažnik i izvadi bocu.

— Evo, Hurtado! — reče.

Nakon večere načinio sam sebi ležaj ispod mrtvačkih kola. Kad sam se zavukao pod pokrivač, prišla mi je Sally

sa svojim pokrivačima. Legla je pokraj mene, kao da je to samo po sebi razumljivo.

Da, mi smo postali par, čvrsto povezani bezbrojnim nitima. Oboje smo nekako sami na svijetu. Jasno, pripada nam blago, odnosno njegovi dijelovi. Ali to nimalo ne ublažava našu stvarnu osamljenost. I tako moramo jedno drugome pomoći.

Sally me poljubila prije nego sam zaspao. Oh, bio sam iscrpljen, potpuno iscrpljen.

Mogao sam biti sretan što je Frank Lumate odjahao.

XI

Idućeg sam se jutro bolje osjećao. Sally se još prije zore privinula uza me. Nekoliko minuta ležali smo tijesno pripijeni. Opipala je moju čekinja-stu bradu i rekla:

— Uskoro ćemo stanovati u najotmjenijim hotelima i svakoga se dana kupati u mirisnoj kupelji. Pitam se, Cas, kako će to biti kad ćemo kao imućni par putovati svijetom! Željela bih vidjeti cijeli svijet. Razumiješ li? Htjela bih prije nego se negdje smirimo, obići cijeli svijet.

— Negdje? — zapitao sam razmišljajući kako bi mi se svidjelo putovati sa Sally oko svijeta.

Zar bi me takvo nešto uopće moglo privući?

Nisam znao. A bilo bi i glupo već sada time razbijati glavu. Jer mi smo još daleko od cilja.

Ako Frank Lumate počne ozbiljno razmišljati — ili ako samo odjaše na »Haciendu Isabel«, tamo se malo ogleđa i pronađe Allana McDowella...

Oh, uopće nisam morao dugo razmišljati.

Vodimo previše lakomisleni igru na sreću. Naš pothvat zapravo i ne može dobro proći. Naše karte nisu dobre, a ipak smo sve stavili na njih.

Još sam jednom poljubio Sally i uopće nisam pričekao odgovor na svoje pitanje. Ne, imao sam sada drugih briga. Ustao sam.

Najprije sam gurnuo Hurtada. Nešto je promrmljao, ali je ipak ustao.

— Upregni konje — zapovjedih. — Uskoro krećemo.

Pojavi se Lilly. Prošlu noć je prospavala zaogrnutu svojim pokrivačima ispod lakih kola. Sada je drhturila od hladnoće. Pogledala me poput dobre prijateljice i klimnula mi.

— Neprekidno sam razmišljala o Allanu — prošapće. — Strahujem da ga ne otkriju prije nego ponovo stekne snagu.

— To je igra na sreću — odgovorih. — Tko bi mogao predvidjeti što se događa u glavi čovjeka kakav je Frank Lumate? Mogao bi potpuno zaboraviti »Haciendu Isabel« i tamo smjestiti tek nekoliko konja o kojima bi se brinuo Paco. Da ste vi ostale tamo, zacijelo bi često svraćao. Taj sijedi orao još uživa u lijepim ženama. Ali ovako... Zašto bi uopće mario za to staro zdanje?

— Mogao bi ga pretvoriti u svoju upravu, kao što je namjeravao i Allan — jednostavno odgovori Lilly.

Na to nisam mogao odgovoriti. Da, to je bilo ono čega sam se i ja bojao.

Uto se Lilly spusti na koljena pokraj ugašene vatre kako bi je ponovo zapalila. Donesoh joj drva, a i vode za kotlić za kavu.

Kad smo krenuli, još je vladao polumrak.

Bio sam umoran i rado bih pustio konje da sami idu. Ali to nisam mogao jer su kola bila teško natovarena, a put vrlo loš.

Bio bih naj sretniji da smo do večeri mogli ostaviti za sobom pedeset milja, ali sam dobro znao kako će to biti samo malo više od dvadeset.

Kad je Hurtado zavaljen pokraj mene na kočijaškom sjedalu ponovo počeo piti, rekao sam mu:

— Ako se i danas opiješ, bacit ću te s kola. Razumiješ li? Ostat ćeš potpuno sâm usred divljine. Zašto se, vraže, neprekidno opijaš? Moraš li se svakoga dana tako opiti da više ništa ne vidiš, ne čuješ i ne možeš govoriti?

Hurtado ništa ne odgovori, nego samo poštiđeno iskrivi lice.

Tek nakon nekog vremena reče:

— Dugo, dugo nisam mogao ništa kupiti. Bio sam, naime, bez novaca. Sada koristim priliku. Bila bi šteta svake kapljice koju ne bih popio. Isto bih tako neprekidno trpao u sebe meso, da ga mjesecima nisam jeo a onda ga odjednom imao u izobilju. Uostalom, vi ste me na staroj haciendi neprekidno nudili rakijom i vinom. Činile su to i obje senjore.

Nakon tog govora zamuknuo je. Bilo mu je i vrijeme. Ipak nisam ništa rekao. A što da i kažem? Dodao sam mu uzde i pustio ga da upravlja kolima dok je još pri sebi.

Kad smo se oko podneva odmarali u sjeni, zapitao sam Lilly-Isabel koliko litrenih boca tequile ima još u prtljažniku.

— Još tri — odgovori ona. — Dakle, za tri dana. Dosad je svakog dana popio po jednu bocu. To je bila jedina mogućnost da ne postane sumnjičav.

Klimnuh. Bila je u pravu. Sjetih se razgovora što ga je Hurtado vodio sam sa sobom.

Ne, dragi čitatelju, neću ispuniti bezbroj stranica podrobno opisujući naše putovanje.

Svakoga bismo dana prešli otprilike dvadeset milja, a četvrtog dana i dvadeset i pet, jer se zemljište sada spuštalo prema dolini Rio Grande.

Daleko s onu stranu rijeke mogli smo raspoznati planinski lanac San-Andreas.

Po mojoj procjeni, bili smo sada oko devedeset milja daleko od »Haciende Isabel« i sedamdeset pet milja od Verde Springsa.

Ali što je sedamdeset pet ili devedeset milja u ovoj zemlji? Frank Lumate i njegovi ljudi mogli bi ih prijeći za nešto više od dan i pol. Oni jašu prvorazredne konje.

Četiri dana — to je mnogo vremena.

Što se sve u međuvremenu moglo dogoditi!

Kako se u ovom trenutku osjeća Allan McDowell?

Sve troje smo neprekidno razmišljali o Allanu McDowellu, također i o Pacou koji je ostao pokraj njega.

Rano popodne petoga dana stigismo do rijeke. Kolni put vodio je ponekad

tik uz nju, pa se onda udaljavao gotovo do pola milje od obale.

U Teksasu se šaljivo kaže kako je Rio Grande pregusta da bi se mogla piti — a prerijetka da bi se mogla orati.

Ovdje je, međutim, rijeka bistra i brzo teče. Rječno je korito pjeskovito. mjestimično čak i kamenito.

Pjeskovita su mjesta pogibeljna. Znam to. Manje-više je to živi pijesak u kojemu sve tone. Već sam vidio kako su u njemu za minutu nestala velika teretna kola sa zapregom od osam volova. Nitko ih nije mogao spasiti. Dobro sam, dakle, poznavao rijeku i njezina opasna mjesta. Prema tome, nije nam se moglo ništa dogoditi.

Krenuli smo prema sjeveru.

Kad sam se oko podne okrenuo, ugledao sam jahače.

Odmah me obuzela loša slutnja. Malo kasnije prepoznah jahača na čelu.

Bio je to već sijedi, ali još uvijek opasni Frank Lumate.

Dolazio je po našem tragu.

Projahao je za nama blizu stotinu milja.

Taj čovjek ne jaše stotinu milja uzalud.

U to sam se mogao kladiti. Znači, nešto mu je važno na srcu i dolazi da se toga riješi.

Nisam zavaravao samoga sebe. To nisu činili ni Sally ni Lilly-Isabel. Spoznao sam to kad smo zastali pokraj rijeke, a one su napustile svoja kola i prišle k meni.

Samo Hurtado nije ništa zamijetio. On je i opet bio pijan, sjedio je na kočijaškom sjedalu i spavao.

Bilo je vruće. Čak i ovdje pokraj rijeke nije bilo svežine. Hurtado je iz svih pora izlučivao zadah tequile. To se moglo osjetiti nadaleko.

Ali Hurtado je posve nevažan.

Važan je Frank Lumate.

Slijedilo ga je osam jahača. Njega osmoricu ljudi nisam mogao pobijediti. Nisam imao ni trunčice izgleda. S njim i još dvojicom ili trojicom, ja bih se borio, ali ovako je očito bolje pričekati.

I Sally i Lilly imale su uza se puške; morale su ih imati zbog opasnosti od razbojnika.

Nesumnjivo bi nas štitila i dvojica kola.

Ipak, bolje je zasad pričekati. Kad mi Lumate i njegovi ljudi priđu, kad dođu posve blizu, moji će izgledi znatno porasti. Iz blizine ih zacijelo mogu dvostruko više povesti sa sobom u pakao... prije nego me ostali previše ne napune olovom...

Da, moje su misli zaista bile mračne.

Lilly i Sally su me uplašeno promatrale. Njihovi su pogledi molili pomoć. Još su se nadale da će na mom licu ugledati nešto što će ih ohrabriti. Da se nisu nadale kako ću iz rukava početi vaditi suborce s puškama?

Na žalost, nisam znao kako se to radi.

— Odlučimo li se za borbu — objasnih ženama — umrijet ćemo ovdje... na ovom mjestu... Ako pak Lumateu prepustimo blago, možda se nećemo morati boriti. Mi smo izgubili, to vam mora biti jasno. Ipak, možda vi imate bolje izgleda od mene, zato što ste lijepe žene. Lumate je slab prema lijepim ženama. Iskoristite to. Sada je najvažnije sačuvati glave. Slažete li se?

Nisu ništa odgovorile, jer su najprije morale dobro promisliti. Možda su se osjećale da se survavaju iz ružičastih oblaka i sada još uvijek lete u slobodnom padu prema zemlji.

Njihovo je razočaranje bilo preveliko. Nisu mogle ništa reći, baš ništa.

Najprije su se morale pomiriti s izgubljenom igrom.

U međuvremenu su Frank Lumate i njegovi razbijači dolazili sve bliže i bliže, najprije kasom, a zatim korakom.

Njihovi su konji bili znojni i prašni.

I na jahačima se vidjelo da su surovom zemljom projahali blizu stotinu milja.

Kad su se zaustavili, odmah sam nešto zamijetio.

Istina, jahači Franka Lumatea djelovali su grubo i opasno, ali njihove oči nisu blistale od zlatne prozнице. U njihovim pogledima nije bilo nimalo lakoma izražaja.

To me malo smiri.

Očito ništa ne znaju o zlatu u lijesu.

Ali kako je s Frankom Lumateom? Njegove sivó-zelene oči ipak nečim blistaju.

Još je sjedio u sedlu, ali nije bio umorniji od svojih jahača, premda je prilično stariji od njih.

— Što biste željeli, gospodine Lumate? — zapitah hladnim i opasnim glasom.

Ruka mi je bila posve blizu kolta tako da su vršci prstiju na mahove dodirivali glatko drvo drška.

Lumateova sjeda brada pridavala mu je gusarski izgled.

On se podrugljivo nasmiješi i pokaže svoje još uvijek besprijekorne zube.

— Htio bih vidjeti — počne — tko leži u lijesu. Sada znam da to nije Allan McDowell. Dakle, TKO leži u ovom sanduku i svojom težinom tako pritišće opruge da kotači »ruju« zemlju? Što imate unutra?

Zapitah:

— Što je s Allanom McDowellom?

Bilo mi je jasno da ga je Lumate morao naći.

Lumate samo odmahne glavom.

— Pitanja postavljam samo ja! — zareži. — I hoću vidjeti lijes!

Dakle, nisam mogao birati.

Mogao sam ga ustrijeliti, a uz njega samo još dva ili tri njegova čovjeka. Budući da će u međuvremenu zapucati i ostali, bit ću mrtav istodobno kad i Lumate. Barem pola njegovih ljudi napuniti će me olovom. Ne mogu ih sve odjednom pogoditi. I kad bih to mogao, u koltu bi mi nedostajalo nekoliko metaka.

Frank Lumate je htio vidjeti lijes.

Što će biti ako i njegovi ljudi pogledaju u nj?

Iznenada sam shvatio svu složenost situacije. Ovo je divlji i neobuzdani čopor koji je Lumate skupio za revolvertašku plaću.

Netom ugledaju zlato, htjet će ga za sebe i Lumate im više neće biti gospodar. Tada će sve se sve stubokom promijeniti. A možda revolvertaši jedan drugome porazbližaju lubanje ili revolverskim mecima odluče tko će od njih dobiti zlato a tko ne.

— Možete pogledati u lijes, ali pod jednim uvjetom, gospodine Lumate — rekoh.

— Je li? — bilo je sve što je odgovorio.

— Učinite to sami, ali potpuno sami. Poslije, nakon što zavirite u lijes, možete svojim ljudima ispričati što vas vođa,

Lumate se pozorno zagleda u mene. Odmah zatim siđe iz sedla.

— Je li poklopac čvrsto pritegnut? — To je htio znati.

Klimnuh.

— Odvijač je u kutiji za alat ispod kočijaševa sjedala.

Nije zatražio da mu ja donesem taj odvijač — ne, to nije. Znao je, naime, da sam se spremio za borbu i da se ni za što ne bih pomaknuo iz sadašnjeg položaja.

Sâm je otišao po odvijač i tada se uvukao u kočiju do lijesa.

Kroz staklo sam mogao vidjeti što radi.

Njegovi su ljudi čekali. Nekoliko ih je još sjedilo u sedlima, drugi su sjahali.

Svi bi najradije, zajedno s konjima, otišli dolje do rijeke da se osvježe. Bili su znojni i prašni.

Ipak su čekali, pazili na mene i promatrali što im radi gospodar. Mogli su ga vidjeti bolje od mene, jer sam ja svaki put morao okrenuti glavu i pogledati ga tek krajičkom oka.

Nakon nekog vremena Frank Lumate podigne poklopac.

Kratko pogledah Sally i Lilly.

Stajale su pokraj svojih kola u kojima su ležale njihove puške tako da im sada bijahu nadohvat ruke.

Netremice su gledale u mrtvačka kola, u Franka Lumatea.

Što će on učiniti?

XII

Frank Lumate je ostao prilično dugo u kolima. Očito je sve pregledao vrlo temeljito i sada je točno znao odgovor na svoje pitanje što jo u lijesu.

Vjerojatno je i njemu bilo potrebno nekoliko minuta kako bi dobro promislilo što da radi.

Njegovi su jahači sve radoznalije promatrali kola. Možda su i ovi vuč na sedlima nešto nanjušili.

Nestrpljivo su čekali svoga gospodara.

On je tek nakon nekoliko minuta izišao iz mrtvačkih kola, prije toga pažljivo zatvorivši pokrov lijesa i pritegnuvši šest jakih drvenih vijaka.

U trenutku kad je iskakao iz kola, do punog je izražaja došla njegova gipkost, kojoj je vrlo malo naudilo stotinu milja provedenih u sedlu.

Podrugljivo se smiješio.

Ipak, u njegovim očima nije bilo nikakva izražaja. Blijahu poput dva kremenca, grube i hladne. Bez obzira što se u njemu događalo, krio je to duboko u sebi.

Jasno sam osjećao kako mu je sada teško bilo što odlučiti.

Začudo, više nisam bio zabrinut. Ne, zaista nisam. Shvatio sam da svom čoporu nikako ne smije odati da je u lijesu neprocjenjivo blago. U suprotnom, oni bi paludjeli.

Napokon, jahali su kao revolveraši za samo nekoliko dolara, a prije toga su većinom bili skitnice ili čak razbojnici.

Frank Lumate mi klimne.

— Baš ste budale — naglašeno će dvjema ženama. — Napunile ste lijes kamenjem... Da, našao sam Allana McDowella. U stvari, tražio sam na staroj hacieendi njegove osobne stvari, jer sam se nadao da ću naći kakav spomen o njegovim ortacima u VELIKOJ TROJCI, na primjer pisma, obračune, upute. No našao sam Allana McDowella kojemu ste htjeli omogućiti da u miru ozdravi.

— I što ste učinili s njime? — zapita Lilly-Isabel malo piskutavim glasom.

— Allan McDowell će ozdraviti — odgovori Lumate. — On mi je, naime, korisniji živ nego mrtav.

Ponovo se podrugljivo nasmiješio. Njegove su oči, još malo prije hladne i bezizražajne, na trenutak zasvjetlucale kao da ne može suzdržati svoje veselje.

Pogledao me.

Mirno mu uzvratih pogled — i on je znao da može birati.

Mudro je izabrao, vrlo mudro.

Bio je čovjek koji nije živio u oblacima. Dovoljno je dobro poznavao svoje jahače.

Kad im se obratio, glas mu je zvučao mirno i odsječno, jamačno kao i uvijek kad bi zapovijedao.

— Tascosa ostaje sa mnom — reče. — Vi ostali odjahat ćete natrag. Za dva ili tri dana doći ću s Tascosom za vama. Nadam se da ćete mi priuštiti društvo ovih dviju ljeptičica?

Njegovi se jahači nisu nasmiješili.

Vidio sam na njima da su nešto nanjušili, ali se nisu suprotstavili njegovim riječima. Još im je bio gospodar koji im zapovijeda.

— Jasno, gospodaru, jasno — odgovori jedan od njih koji je imao kose oči Komandča i vjerojatno, bio po svojoj prabaki u rodu s njima. — Samo, najprije ćemo se malo odmoriti pokraj rijeke. Smijemo, zar ne?

Glas mu je zvučao malo podrugljivo.

Frank Lumate klimne. Uzjaše konja i odjaše dolje prema rijeci. Čovjek kojega je pokazao izgovorivši ime Tascosa, pođe za njim.

Momak je još bio mlad, meksikanskog porijekla. Za opasacem je imao dva revolvera, a vjerojatno je nasljednik Reecea Fowleyja.

Frank Lumate će, dakle, zajedno sa svojim revolverašem ostati s nama.

Sada su i ostali jahači odjahali prema rijeci. Usput su sumnjičavo pogledavali i nas i mrtvačka kola s lijesom.

Jedan od posljednjih glasno reče onom ispred sebe:

— Je li, Jorge, misliš li i ti da gospodar želi ostati samo zbog one dvije ljeptice?

Nismo mogli razumjeti odgovor.

Pogledali smo se.

— Prošla je bolje nego sam mislio — rekoše Lilly i Sally. — S dvojicom ću lakše izići nakraj nego s devetoricom. Dakle, krećemo dalje.

Ništa nisu odgovorile. Očito se još nisu snašle.

Ipak su se poslušno popele u svoja mala kola.

Kad su mrtvačka kola krenula, Hurtado se probudi i zapita:

— Jesmo li već stigli?

— Ne — odgovorih. — Možeš odspavati svoj mamurluk. Sve je u redu, sve.

On spusti bradu na prsa i počne hrvati. Da, njemu je bilo dobro. Bio je pijan i spavao je. Nije znao što se događa i nije se morao zabrinjavati.

Ali ja sam bio zabrinut. Frank Lumate je i sâm opasan protivnik koji se vjerojatno može mjeriti sa mnom. Njegov je mladi revolveraš po svoj prilici brži od njega. Kako će sve ovo završiti?

Uvečer, kad smo se ogledavali za nekim mjestom gdje bismo se odmorili, Frank Lumate dojaše do prednjeg kotača i pogleda gore prema meni.

— No, tko bi pomislio da ćemo nas dva postati ortaci? — reče.

— Točno — klimnuh. Tada pokazah Hurtada koj je sjedio pokraj mene i spavao.

— On ni o čemu ništa ne zna — objasnih. — Mislim da bismo se ovdje mogli odmoriti... ili imate nešto protiv?

Ogledao se unaokolo.

Znao sam da misli na sedmoricu jačača koje je poslao natrag u Verde Springs. Oh, nije bio siguran da su se vratili kući kao što im je zapovjedio.

Lako je moguće da žele ustanoviti što je zapravo u lijesu. Tada će doći pokušati iznenada nas napasti.

Ali ovo je mjesto dobro izabrano. Zdesna nas štiti nekoliko stijena, a slijeva je rijeka čija je obala ovdje strma.

Stoga je Lumate klimnuo, ali je ipak doveo svog konja bliže kolima tako da smo jedan drugome mogli pružiti ruku.

— Vjerojatno nisam tako brz s koltom kao ti, Slaterlee. — Ali zato ni ti nisi brz kao Tascosa. Vjeruj mi! I zato se pomiri s time da imaš ortaka. Mislim, naime, da se moramo uzajamno pomagati.

Pogledah ga i klimnuh.

— Da, i ja tako mislim, ortache. Lopovi koji su dojahali s tobom, nešto su nanjušili. I što duže o tome razmišljaju, njihova im mašta sve glasnije nešto došaptava. Uskoro će postati tako radoznali da više neće mariti o svojoj plaći. I zbog toga mi moramo

biti čvrsti ortaci, ti, Tascosa, obje žene i ja.

— S onom Sally Scott ti spavaš pod jednim pokrivačem?

Grubo ga pogledah.

— Samo ti nemoj ništa pokušavati s Isabelom. Ona pripada Allanu McDowellu. Uostalom, što si učinio s njime nakon što si ga našao na staroj haciendi? Što se s njime dogodilo?

Nije ni trepnuo.

— Oh, što bih s njime učinio? Pa bio je napola mrtav. Nisam načinio ništa što bi mu moglo nauditi. A stari Paco je ionako iznenada nestao. Nismo ga imali vremena tražiti, jer smo odmah pojurili za vama. Bila je to dobra zamisao odjahati za vama i pogledati u lijes. Sada znam zašto je Allan McDowell ponudio na dražbi tako mnogo novaca. Ja sam se natjecao jedino kako bih stekao pravo vlasništva na svu stoku u pokrajini. On se htio domoći blaga skrivenog na staroj haciendi. No, dobro, sada je sve objašnjeno.

Okrenuo je konja i odjahao u stranu.

Ja sam pogledao Tascosu.

Sjedio je nedaleko u sedlu i promatrao me.

I tako će uvijek biti. Kad mi jedan od ova dva tako različita čovjeka okrene leđa, drugi će me oštro promatrati i biti spreman da potegne kolt.

Nekoliko sam puta gurnuo Hurtada kako bi se probudio i pobrinuo za konje, a onda se spustio na zemlju.

Tada podoh u susret Lilly-Isabel i Sally koje su također zaustavile svoja kola.

Rekao sam im:

— Moglo se dogoditi i gore. Vjerujem da Allanu nije učinio ništa nažao. Da, Lilly, zaista vjerujem!

Usiljeno se osmjehnula.

— Hvala ti što me želiš ohrabriti — prošapće — ali ja bi se najradije vratila da pogledam što je s Allanom. Čak bih se odrekla blaga, kad bih...

Nije dalje mogla govoriti jer joj se glas »prebio«. Uplašila se da bi mogla izgubiti nadzor nad sobom. Tada bi nesumnjivo zaplakala. A to nije htjela. I predobro je znala kako joj plač ne bi pomogao.

U našem je položaju pomagalo jedino da sačuvamo živce i ostanemo hladnokrvni. Zapravo smo morali biti sretni što smo živi i što još nije došlo do divljačke borbe zbog zlata i starog nakita.

Pogledah Sally.

I ona se bojala.

Bila je prepatetna a da ne bi bila u stanju ocijeniti kako prije ili kasnije mora doći do te divlje borbe.

Nisam mogao učiniti ništa drugo osim pogledati je i klimnuti joj.

Bili smo zaista u škripcu.

Sukobim li se s Frankom Lumateom i njegovim revolverašem Tascosom, zacijelo, ču i ja pri tome loše proći. Tada se više ne bih mogao boriti protiv sedmorice lupeža za koje sam uvjeren da će kad-tad doći.

Da, bili smo u škripcu — svi mi, a i Frank Lumate i Tascosa.

Te noći su Lilly-Isabel i Sally spavale ispod velikih kola, pokraj mene.

Iznad nas je, pokraj lijesa u kolima, hrkao Hurtado. Stalno je bio tako pod utjecajem alkohola, da je jedva koji-put danju ili noću bio zaista pri razumu i uporabiv.

Čekale su ga još dvije boce tequile — ali i njih će uskoro iskapiti. Tada će početi njegove muke.

Noć je prošla mirno.

Frank Lumate i njegov revolveraš Tascosa su naizmjenice stražarili. Pustio sam im navolju jer mi je bio potreban svaki sat sna. Dokraja sam koristio ovu priliku, jer još nisam bio ni zdrav ni snažan.

Razumljivo, nekoliko sam se puta budio. Tada bih, svaki put, mirno ležao, osjećao kolt u svojoj ruci i osluškivao noć.

Šumovi su te noći bili posve uobičajeni. Poznavao sam takve noći, takve šumove. Mene nitko ne bi mogao prevariti. Sve je bilo uobičajeno. Posvuda je šuškala sitna divljač, nebom su letjeli noćni sokolovi i sove u lovu za miševima i drugim plijenom.

U daljini su zavijali kojoti, u rijeci ponekad skakale ribe. Da, sve je bilo uobičajeno, cijele noći.

Do sebe sam slušao disanje dviju žena.

Ponekad, kad bih ispružio desnicu, osjetio bih Sallynu ruku. Ona bi je tada gurnula u moju i mi smo oboje osjećali kako pripadamo jedno drugome.

Jednom sam se sjetio Marije Gonzales iz Verde Springsa, koja je bila tako dobra prema meni. Da nisam sreo Sally, možda bih ostao uz nju i smatrao se sretnim što imam takvu ženu.

Ali na svijetu je zacijelo uvijek postojalo nekakvo stupnjevanje. Za mene je taj najviši stupanj Sally. To je gotovo sudbina.

Hoću li ikad moći poslati Mariji novac za hotel? Sumnjao sam.

Netom je svanulo, mi smo, muškarci, ustali.

Da, i Lumate i Tascosa su odmah bili na nogama. Bili smo napeti, vrebali smo.

Očekivali smo napad. U zoru — kad se podiže magla i vidik postaje loš — napadači imaju najveće izgleda. Jer u tim sivim satima između noći i dana, čutila gotovo svih živih bića na zemlji nisu dovoljno oštra.

Ali ništa se nije dogodilo. Nikakva znaka neprijatelju.

Zora je postajala sve svjetlija i svjetlija, pretvarajući se u dan. Na istoku se zarudjelo.

Svi smo odahnuli, pretpostavljajući da više ne može uslijediti napad.

Potegnuo sam Hurtada za noge iz mrtvačkih kola. Odmah je zadrhtao od hladnoće i zatražio piće koje će ga zagrijati.

— To je za mene lijek — stenjao je poput umirućeg.

— Dat ću ja tebi lijek — rekoh i pokazah mu šaku. — Tek kada napojiš i upregneš konje, dobit ćeš prvi gutljaj. Ni trenutka prije. Ako ti je prehladno, mogu te baciti u vodu. Rijeka je toplija od zraka. Hoćeš li?

— Neee! — izustio Hurtado i strese se već pri pomisli na vodu.

Ipak se latio posla, tako da se nisam morao brinuti o uprežanju konja.

Još uvijek sam bio sumnjičav.

Trebalo nam je vode, pa sam uzeo dvije posude i s njima prišao rubu strme obale.

Dolje su bile stijene, ali i grmlje. Od zadnje poplave skupilo se prilično naplavljenih grana, čak i čitavih stabala. Tu je postojalo nekoliko zaklona odakle su neprijatelji lako mogli vrebatiti na onoga tko siđe po vodu. Nisam opazio ništa sumnjivo. Odlučio sam krenuti.

I onda se dogodilo.

Čuo sam prasak u trenutku kad je, poput udarca buzdovanom, pogodio moju glavu. Više nisam mogao misliti. Jer od jedne misli do druge, jednostavno sam nestao s ovog svijeta.

XIII

Kad sam ponovo počeo osjećati i misliti, uskoro mi je postalo jasno da sam živ. Moja me jedna glava boljela kao da mi ju je netko pokušao razbiti čekićem.

Tada osjetih da ležim u plitkoj vodi. Čuo sam šum rijeke i osjećao miris rječnog raslinja.

Kad sam podigao očne kapke, najprije nisam ništa vidio. Pred očima su mi se vrtjeli najprije vatreni, a onda i tamniji krugovi.

Tek malo-pomalo pogled mi je postao jasniji.

Nestalo je mog straha da sam oslijepio.

Nisam bio slijep. Ležao sam u plićaku. Na glavi sam imao ružnu ranu. Kosa je bila zalijepljena krvlju.

Pogledavši uz obalu, ustanovio sam da sam pao s visoka.

Onda shvatih sve: netko je pucao u mene!

Pogodio me metak, da, poput buzdovana, i onda sam se prevrćući skljkao niza strmu obalu i dokotrljao se s pola tijela u plitku vodu.

Do vraga, zašto nitko nije došao da mi pomogne?

Kad sam izrekao pitanje, već sam znao da sam sâm.

Kad me metak pogodio, sunca još nije bilo na nebu. Sada se već penjalo prema najvišoj točki.

Držali su me, dakle, mrtvim?

I Sally? Osjetih razočaranje.

Istodobno mi postane jasno da Sally jednostavno nisu pustili dolje k meni. Drugačije nije moglo biti.

Opet pomislih na onaj prasak. O jednom sam se vrlo dobro sjećao svega.

I tada sam već znao kako se sve to odigralo.

Sedam vukova u sedlu nije, dakle, poslušalo Franka Lumatea. Nisu odjahali kući. Jedan je od njih posjedovao pušku za bizone. Sjetih se da sam to oružje vidio gurnuto u navlaku za pušku na sedlu jednog od jahača. Svi su drugi imali samo kratke puške koje su u principu poput kolta, premda duge otprilike metar.

Sve sam to ustanovio dok je Frank Lumate u mrtvačkim kolima otvarao lijes, a njegovi jahači čekali u sedlu.

Da, samo je jedan od tih tipova imao pušku za bizone.

I samo takva puška izaziva tako jak prasak kakav jo bih i onaj što sam čuo prije nego se oko mene smračilo.

Oho, pomislih, tako to oni rade.

S puškom za bizone znatno su nadmoćniji od Lumatea i Tascose.

Prema tome, uopće ne moraju napasti. Dovoljno je da svakog dana, iz sigurne udaljenosti, ubiju po jednoga...

Pitao sam se koga će ubiti slijedećeg — Franka Lumatea ili njegova opasnog revolveraša Tascosu? I što njima dvojici koriste njihovi brzi kol-tovi?

Dobrom strijelcu s dalekometnom puškom za bizone nije dorastao nitko, osim ako netko nema jednako vrijednu pušku.

Što da učinim?

Najprije sam gurnuo glavu u vodu i oprao krv iz kose. Potom sam opipao ranu. Opet je počela krvariti. Zavio sam glavu i ranu mokrim rupcem koji sam skinuo s vrata. Rana se nalazila na lijevoj strani glave, tri širine prsta iznad uha.

Na trenutke bi mi se zacrnilo pred očima. Onda osjetih i mučninu. Do popodneva sam čučao pokraj rijeke, hladio glavu i odmarao se. Bilo mi je jasno da imam potres mozga.

A ipak nisam mogao ostat i ovdje. Jedino sam čekao da popusti vrućina.

Uza sve ostale nevolje, bit ću prisiljen da pođem pješice; nisam imao

konja. Zbog toga su mi izgledi da se izvučem isto onako mali kao i crviću koji se svesrdno nada da ga kokoš neće pojesti.

Istina, još imam svoj kolt. Našao sam ga u pijesku, jer mi je pri padu ispao iz opasača. Ali u mom položaju ni kolt ne vrijedi mnogo.

Kad sam se kasnije popeo uz obalu, trebalo mi je prilično vremena da odahnem. Napor nije ni najmanje pri-
jao mojoj glavi.

Kad su tamni krugovi ispred mojih očiju ponovo postali malo svjetliji, a ja shvatio kako je već kasno popodne — gotovo večer — ugledah jednog jaha-
ča.

Da, neki je jahač stizao kolnim pu-
tem iz doline Rio Grande.

A ja sam ga poznavao.

Trenutak sam pomislio da sanjam.

Tada se jahač zaustavio preda
mnom i klimne mi.

— Očito dolazim prekasno, senjor? —
tako zapita.

Bio je to Paco koga smo ostavili na
»Haciendi Isabel«. Da, bio je to dobri
stari Paco u kojega su Sally i Lilly
imale bezgranično povjerenje.

Sjahao je s konja, prišao mi, čučnuo
pokraj mene i promatrao me.

Tada mu ispričah što se u međuvre-
menu događalo. Nakon toga zapitah
starca:

— Što je s Allanom McDowellom?

Paco počne kleti španjolski. Prokli-
njao je Franka Lumatea i njegove lju-
de.

Shvatio sam da tako proklinje zato
što nije mogao ništa učiniti za Allana
McDowella — jer je ovaj bio mrtav.
Paco počeo optuživati samoga sebe.

Na kraju se malo smiri i promuklo
prošapće:

— Bio je još preslab da bi mogao
sve ono podnijeti. Banda je bila više
nego gruba prema njemu kad ga je
ispitivala što je umjesto njega u lije-
su. Htio ih je uvjeriti da je ljes napu-
njen kamenjem, a otpromljen kako bi
njega držali mrtvim. Nisu mu povjero-
vali. Kad su ga napustili, njegove su
rane počele ponovo jako krvariti. J3
sam pred njima pobjegao u noć. Ni-
sam htio da me muče. Znao sam do-
bro kako bi me mučili...

— U redu, Paco, u redu. Dobro i pra-
vilno si učinio što si pobjegao. McDo-
wellu ne bi pomogao, no isto se tako
ne bi sada pojavio ovdje da pomogneš
meni... svima... Meni je potreban tvoj
konj kako bih mogao slijediti bandu.
Dobro je, ponovo ću jahati! Slaterlee
će ponovo jahati!

Dobri me Paco promatrao kao da
sam ludak koji zaslužuje sažaljenje.
Možda je mislio da mi u teško ozlije-
đenoj glavi nije sve u redu.

Ja mu se nasmijeh.

Stari Paco očito nije navikao na
duga jahanja. Ovaj ga je put gotovo
uništio. Osim toga, njegov umoran
konj zacijelo ne bi mogao nositi oboji-
cu, pogotovu što sam ja i mnogo teži
od Pacoa.

Naslutio je o čemu rasmišljam. I on
predloži:

— Ja ću ovdje čekati. Bude li potreb-
no, mogu čekati i tjedan dana, pa i
više. Ovdje je dovoljno vode, a i ribu
rado jedem. Mogu svakako neko vrije-
me izdržati, a tada će se pojaviti kak-
va kola ili poštanska kočija, vojnici.
Za mene se nemojte brinuti, senjor,
samo ako...

Glas mu je prejako zadržtao.

Znao sam što je htio reći. Zato
promrmljah:

— Da, Paco, obračunat ću s tom ban-
dom! Svakako ću s njima obračunati!
I Lumate mora biti kažnjen.

Pomogao mi je još da se popnem u
sedlo. Ostavio sam mu njegove bisage,
pokrivač, puška i bocu s vodom.

Meni je bio potreban samo konj, za
sada ništa drugo osim konja.

Odjahao sam i ne okrenuvši se.

* * *

Idućeg dana — putem sam se nekoli-
ko sati odmarao ležeći pod stijenama
u kojima se još zadržavala toplina
minulog dana — stigao sam u malo
naselje pokraj rijeke.

Po tragovima sam ustanovio da su
jedna i druga kola, isto tako i progoni-
telji, načinili luk oko naselja.

Ujahao sam u naselje, kupio nešto
hrane i nekoliko neophodnih stvari.

Tada sam odjahao dalje.

Mještani su bez riječi gledali za
mnom. Vjerojatno su mislili da pred
nekim bježim.

Jahao sam dalje, podnosio grozne bolove u glavi i odmarao se samo kad jadni konj nije mogao dalje. Bila je to dobra i izdržljiva životinja koja se stalno nanovo oporavljala, kao da duboko u sebi posjeduje neku čarobnu zalihu snage.

Kad se i druga noć bližila kraju, osjetio sam miris vatre još prije nego sam je ugledao.

Ostavio sam konja i krenuo pješice.

Uskoro sam stigao da ruba neke udoline.

Da, tamo je bio logor sedmorice razbojnika. Prepoznao sam ih pri svjetlu vatre. Uživao sam što mogu neko vrijeme ležati na trbuhu i opušteno se odmarati.

U međuvremenu su razbojnici postajali i živahniji. Jedan je čak skuhao kavu, a ostali osedlali svoje konje i vratili se vatri tek da popiju kavu.

Sad se već svima jako žurilo.

Jedan od njih — bio je to onaj s puškom za bizone — više nije čekao.

Prišao je svom konju, vinuo se na nj i odjahao.

Točno sam znao što to znači.

Zato sam i ja ponovo krenuo. Morao sam požuriti ako sam htio spasiti život Lumateu ili Tascosi.

Čovjek s dalekometnom puškom pucać će na jednoga od njih dvojice.

U luku sam zaobišao logor.

Još je bio mrak, pa nisam mogao razabirati tragove. Morao sam, prema tome, na sreću slijediti strijelca...

Nakon otprilike dvije milje ugledah i drugu vatru.

Bila je to vatra progonjenih.

Raspoznao sam pod svjetlom vatre obrise kola. Franka Lumatea i Tascosu nisam vidio, ali su se zato obje žene i Hurtado kretali logorom.

Zapitao sam samoga sebe iz koje bi udaljenosti strijelac iz zasjede mogao pucati?

Kani li sreću okušati iz pouzdane udaljenosti, onda to mora biti ne bliže od dvije stotine, niti dalje od tri stotine metara od vatre.

Lijevo ispred mene bio je lanac brežuljaka a desno rijeka.

Vjerovao sam da će momak potražiti zasjedu na grebenu brežuljka, pa sam i ja odjahao onamo.

Uskoro sam pronašao neki prolaz i projahao njime, tako da mi se lanac brežuljaka našao s desne strane.

U međuvremenu je postalo mnogo svjetlije.

U taj mah ugledah u travi mokroj od rose svježe tragove.

Bio sam zadovoljan.

Moj nagon, ili jednostavno: moje iskustvo, pravilno me vodilo.

Sada sam morao biti oprezan. Ako me čovjek s puškom za bizone otkrije prije nego što preko grebena prijeđe na drugu stranu, vjerojatno će me ustrijeliti.

Stigao sam do dvije crveno-žute pješčane stijene. Svuda oko njih izraslo je visoko trnovito grmlje.

Tu je pasao razbojnikov konj.

Zastao sam i razmišljao.

Razbojnik je zapravo obavljao »dobro djelo«: on će ubiti Franka Lumatea ili njegova revolveraša.

To bih, kad-tad, morao učiniti i ja, želim li osloboditi blago i žene iz Lumateovih ruku.

Bilo bi zapravo najpametnije ovdje mirno dočekati strijelca. Tako bih se sa samo jednim metkom riješio dvojice protivnika. Ipak nisam mogao ovako postupiti.

Ne, to nije išlo.

Nisam mogao prekrivenih ruku čekati da jedan čovjek, ma tko on bio, bude ustrijeljen iz zasjede. To jednostavno nije moj način. Eto, ja sam takav. Zbog vlastita samopoštovanja morao sam nešto poduzeti.

Ostavio sam i ja svog konja i krenuo.

Puzanje je bilo teško.

Glava mi se i opet htjela rasprsnuti; ponekad sam se morao zaustaviti i odmoriti kako bih ponovo mogao jasno vidjeti. Uvijek mi se nanovo smrkavalo pred očima ili se pojavljivali vatretni krugovi.

Bio sam lud što sam se s potresom mozga penjao na brežuljak.

Međutim, stigao sam prekasno.

Kad sam se ogledao za razbojnikom, začuo sam onaj već mi poznati razorni prasak.

Tada, u trajanju od jedne sekunde, ugledah dvoje: strijelca lijevo ispod sebe kako ustaje i vraća se svom konju — i prijeko u logoru kako se neki

čovjek ruši — čovjek koji se samo na tren pojavio iza mrtvačkih kola.

To nije bio Frank Lumate, nego njegov revolveraš Tascosa.

Njega je pogodio teški metak puške za bizone.

Sagnuh se ispod neke stijene. Dolazio je razbojnik-ubojica iz zasjede.

Kad je bio dovoljno blizu, naglo sam ustao.

Ugledao me, prepoznao i kriknuo od iznenađenja.

Ne, nije mogao ponovo napuniti svoju pušku za bizone jer bi ga to predugo zadržalo. Stoga ju je ispustio i posegnuo za koltom.

Nije bio dovoljno brz za mene. Potegao sam revolver i opalio. Padao je nekoliko metara niz brežuljak, sve dok mu mrtvo tijelo nije zaustavio neki grim.

Dopuzao sam za njim, jer sam mu uz pušku za bizone morao uzeti i kolt i svu municiju.

To je bilo važno.

Kad sam to obavio, pogledao sam dolje u logor. Nisam ugledao ni Franka Lumatea, ni koju od žena, a niti Hurtada. Mogla su se vidjeti samo dvojica kola i konji. Vatra se tek pomalo dimila.

Nisam smio duže ostati ovdje. Onih šest tipova vjerojatno su čuli ne samo prasak puške za bizone nego i pucanj iz kolta. Lako moguće da požure ova-
mo kako bi vidjeli što se događa.

U nekoliko koraka stigao sam do konja, a djelovao sam vjerojatno poput pijanice. Pred mojim su očima i opet bili tamni krugovi. Glava me paklenski boljela.

Na nekoliko me trenutaka obuzeo užasan strah da su mi neprijatelji posve blizu, a ja ih ne mogu vidjeti.

Tada mi je postalo bolje. Opet sam mogao vidjeti.

Vinuo sam se u sedlo i prihvatio krajeve uzdi drugog konja.

Logor s kolima sada mi je bio s desne strane. Okrenuo sam konje i pojahao prema njemu.

Uskoro ugledah Franka Lumatea. Stajao je iza mrtvačkih kola i držao svoj kolt spreman da opali.

Žene i Hurtado ležali su za rubom strme obale uz koju su smjestili kola, jednako kao što smo to učinili i kad

mi je metak okrznuo glavu. Ležali su tamo u dobrom zaklonu.

No i kad su me prepoznali, nisu ustali. Jednostavno se nitko od njih nije usudio pokazati. Očito su se bojali — puške za bizone.

Zaustavio sam se uz kola i položio ruke na jabučicu sedla. Uzde drugog konja pustio sam prije toga da padnu na zemlju.

— Puške za bizone više se ne morate bojati — rekoh. — Ona je sada na našoj strani. Od tvoje bande, Lumate, živa su još samo šestorica.

Lumate iziđe iza kola, i kao da je htio nešto reći.

Ali tada Sally požuri pokraj njega i baci mi se u naručje.

Nekoliko me puta poljubila. U njezinim očima bile su suze. Nije mogla ništa reći. Samo me neprestano pritiskala uza se.

Oh, kako je bila sretna što sam još živ.

I Lilly-Isabel nam priđe.

— Htjeli smo dolje k tebi, Cas, kako bismo pogledali što je s tobom — rekla je. — Ležao si napola u vodi, a glava ti je bila krvava. Lumate i Tascosa nas nisu pustili. Morali smo odmah krenuti.

— Nešto slično sam i pretpostavljao — jednostavno sam odgovorio držeći i dalje Sally u naručju.

Pojavio se i Hurtado.

On se nije brinuo o meni, nego je prošao pokraj mrtvog Tascosa, otvorio prtljažnik malih kola i izvadio bocu tequile.

— Baci je! — oštro zapovjedi Lumate. — Sada ćeš ostati trijezan. I vozit ćeš svoja kola. Slaterlee i ja moramo jahati. To nas čini pokretnijima.

— Najprije ćemo pokopati Tascosa — odlučih. — Zar možda nije mrtav?

— Mrtviji ne bi mogao biti — mračno izusti Lumate. — Bio je budala što se pokazao duže od jedne sekunde. Možda je vjerovao da momci neće pucati u njega. Baš je bio budala. Što vrijedi budali brzina u baratanju revolverom?

Prišao je bliže mom konju i promatrao pušku za bizone.

— Je li to ta puška?

— To je.

— Daj je meni kako bih mogao s njima izravnati račune — protisne kroz zube. Tek sada sam zapazio kako je obuzet divljim bijesom.

Odmahnuh glavom.

— Ne bi imalo smisla — rekoh. — Bivši tvoji jahači već znaju da smo se domogli puške za bizone. Sada će smisliti nešto drugo. U to se možeš kladiti.

Razmišljao je.
Tada klimne.

XIV

Bio je to bijeg.

Ipak smo znali da ćemo se morati boriti. Do toga je moralo doći i nije moglo biti drugačije.

Sestorica razbojnika odlučili su sami zaviriti u lijes. Sada su već bili uvjereni da je u njemu nešto vrlo dragocjeno, nešto što Lumate nije htio dijeliti s njima.

Onj će doći i učiniti sve kako bi nas poubijali.

Jedino nas više nisu mogli postrijeljati jednog po jednog, sve iz velike udaljenosti. Tako, dakle, više nisu mogli postupiti.

Hurtado je vozio mrtvačka kola. Laka kola sa ženama išla su prva.

Frank Lumate je jahao na čelu. Ja sam bio na kraju, nešto kao zaštitnica.

Dopodne nam je najprije došla u susret poštanska kočija čiji je krajnji cilj vjerojatno El Paso na granici.

Dva čovjeka na visokom kočijaškom sjedalu samo su nam mahnula.

Sat kasnije sretosmo povorku od desetak teških kola tipa mervile. Svaka kola vuklo je po osam mazgi.

Naša su lijepa mrtvačka kola i ovaj put izazvala sveopće čuđenje.

Poslije toga smo bili posve sami u dolini Rio Grande.

Premda sam se vrlo često okretao, nisam mogao zapaziti nikakav trag naših progonitelja. Nisam ugledao ni najslabiji oblatak prašine. Nigdje nije ništa zablistalo na brežuljcima, niti se što kretalo.

Samo je vrućina svjetlucala u dolini Rio Grande, a rijeka postajala sve šira i pjeskovitija. Doimjala se potpuno bezazleno. Svijetli nas je pijesak gotovo mamio da preko njega odjašemo prema vodi i osvježimo se zajedno s konjima.

Dobro sam znao kako je taj pijesak varljiv.

Malo kasnije stigli smo do poštanske postaje. Bila je izgrađena poput male tvrđave.

Pojavili su se šef postaje, njegova žena, pomoćnik i nekoliko djece. I za njih su mrtvačka kola bila veliki događaj.

Samo smo ih pozdravili i prošli. Bilo je prerano za odmor.

* * *

Kad se sunce popelo u zenit, zaustavili smo se pokraj gotovo sasvim isušnog potoka što je tekao prema rijeci. Nekoliko stabala stvaralo je sjenu.

Kad sam sjahao, prišla mi je Sally.

— Pogledat ću tvoju ranu na glavi. Ne možeš vječno trčati unaokolo s tim smiješnim i nečistim zavojem. Doći ćeš netom uzavri voda, zar ne?

Pogledah je i klimnuh.

Između nas je sve bilo jasno i to nas je saznanje međusobno prožimalo.

Oh, bio sam sretan što sam živ i imam Sally.

Lilly nam pride.

Ozbiljno se smiješila — ali taj je smiješak bio samo znak kako se i ona raduje zbog toga što smo Sally i ja ponovo jedno uz drugo, što nisam stradao. Tada se Lilly-Ilabele ponovo uozbilji. Prepoznah brigu i nemir u njezinim očima. Ona reče:

— Konj kojega jašeš... to je Pacov konj. Kako si došao do Pacova konja?

Jednostavno pitanje. Lilly je unaprijed znala odgovor.

— Paco je došao našim tragovima — odgovorih. — Rekao mi je... — zanijemih, jer joj to nisam mogao tako jednostavno reći.

Ali, vidio sam iz njenih očiju kako je spremna i na najgore: da, već je sve slutila.

I zato klimnuh.

— Paco mi je ispričao da su s Allanom postupali vrlo grubo. On sam je nekoliko uspio pobjeći. Kad su otišli, a on se usudio vratiti, Allan je već

umirao. Nije bio dovoljno zdrav da bi mogao izdržati onakav postupak.

Lilly-Isabel više nije izgovorila ni riječi. Samo je spustila glavu i okrenula se. Ramena su joj podrhtavala.

Sally učini kretnju kao da će za njom, ali tada odustane. Dosta je dobro poznavala Lilly i znala kako je sada prijateljicu najbolje ostaviti na miru.

Gledali smo za njom.

Polagano je prilazila lakim kolima. Tada se čvrsto uhvatila za naslon sjedala sa strane. On je bio dovoljno visok da je Lilly mogla na njega nasloniti čelo.

Tako je neko vrijeme stajala.

Hurtado, koji je poslovao oko konja i usput proklinjao sudbinu koja ga je dovela u vezu s nama, kao da nije ni zamijetio što se događa.

Ni Frank Lumate nije gledao prema Lilly. Pojio je svog konja u potoku i opipavao ga. Očito, postojalo je nešto zbog čega se zabrinjavao.

Povukao je životinju još dublje u vodu, vjerojatno da bi je ohladio.

Htio sam se već okrenuti kako bih se napokon pobrinuo za svog konja, ali se u tom trenutku Lilly pomakla.

Odjednom je izvadila jednu od dviju pušaka što su ih žene ponijele sa sobom.

Kad je kratkim pokretom donje poluge napunila karabin, u logoru je vladao potpuni mir.

Zbog toga se ovo metalno škljocanje posve jasno razabiralo.

Frank Lumate se iznenada okrene i ugledala kako Lilly-Isabel cilja u njega.

Nije imao nikakve nade. Točno je to znao. Ovaj metak nije mogao preduhitriti brzim potezanjem kolta.

Ciljala je u njega i zacijelo imala na nišanu njegove grudí, tamo gdje mu je srce.

Zašto nije pucala?

Brzo rekoh:

— Lilly, time nećeš ništa postići, ne možeš osjećaj zadovoljene osvete. Upotrijebi svoj razum, Lilly. Bilo bi glupo Lumate će se boriti, ne samo za sebe i zlatu, nego i za nas. Mi ga trebamo. Isto onako kao što i on treba nas. Neka sudbina sama odluči tko će preživjeti. Okani se toga, Lilly!

Zadrhtala je cijelim tijelom.

Tada je polako spustila pušku.

Frank Lumate počeo odmah ljutito kleti. Završi s pitanjem:

— Što se to odjednom dogodilo s ovom histeričnom ženskom?

Pridoš mu nekoliko koraka bliže.

— Konj kojega jašem pripada Pacu. Razumiješ li? Slijedio je naše tragove da nas upozori na tebe. Na nesreću, on je starac koji više ne može dugo i brzo jahati. Našao je samo mene. Ipak mi je stigao ispričati kako ste grubo postupali s bespomoćnim Allanom McDowellom. O tome ćemo još razgovarati... kasnije, kad sve prođe... ukoliko obojica ostanemo živi. Da, o tome ćemo još razgovarati. Allan i ja smo postali prijatelji.

Ništa nije odgovorio.

Samo je skrenuo pogled s mene na ženu, zatim na Hurtada, pa onda ponovo na mene.

— Nisam ni dotaknuo Allana McDowellu — reče, okrene se, te se nastavi brinuti o svom konju.

Nitko nije ništa govorio. Čak je i Hurtado, koji uvijek nešto mrmlja, šutio kao zaliven.

On odjednom zauria:

— Ej, sada napokon hoću znati što je u tom lijesu što ga bez prestanka moram voziti! Htio bih doznati zašto ću možda i umrijeti! Ej, nema li čovjek poput mene pravo doznati zašto...

— Da, Hurtado — odgovorih. — Lijes je pun zlata. Sada znaš.

— Ej! — protisne on oštro, gotovo uplašeno. Tada se zagledao u sve nas, redom. — Ej, u lijesu je zlato?

Zapitao je to s nevjericom, vjerojatno zato što je bio trijezan. Onda je odjednom povjerovao.

— Zbog toga nas žele ubiti! — izusti.

— No, sada barem znam. Kako više neću piti, moći ću se i braniti. Da!

Odjednom je djelovao vrlo mirno i sabrano, kao da se posve promijenio. Možda će se zaista boriti? Kao da mu više nije bilo važno što nema rakije. Kako se silno može neki čovjek promijeniti, i kako se silno možemo u nekom prevariti.

Možda je naša pozornost u toj minuti previše popustila. Odviše smo bili zauzeti sami sobom — pa smo prekasno zamijetili napad.

Iskrsnuli su neočekivano poput Apaša i već samim time pokazali svu svoju odlučnost.

Jahali su pogrbljeni ispod rijetkih stabala ili duž rijeke.

Frank Lumate prvi počne pucati. Tada zapucah i ja.

A i Lilly podigne pušku i opali.

Jedan od dva jahača koji su jurišali prema meni, sruši se iz sedla. Znao sam da sam ga pogodio.

Drugi malo okrene konja, opali u mene, promaši me, a i ja promaših njega.

Nastavio sam pucati u iduću dvojicu napadača, ali i oni okrenuše konje.

Jedan se zanjiše u sedlu. Pogodila ga je Lilly koja je pucala sve dok nije ispalila svih sedam metaka iz karabina.

Ogledao sam se za Frankom Lumateom.

Bio je naslonjen na svog konja. Odmah sam vidio da je teško ranjen. Istina, pogodio je oba jahača koji su ga napali, ali je i sâm bio teško pogođen. Jedan od napadača je ležao u putoku. Opazio sam to prišavši Lumateu.

Čudno me pogledao.

— Sudbina je već... — promrmlja i zatetura.

Morao sam mu priskočiti kako ne bi pao u vodu.

Kad sam ga položio na zemlju, već je bio mrtav.

Ostao sam s dvije žene i s Hurtadom sam.

Hurtado priđe i pokupi Lumateov kolt.

Ništa nismo rekli jedan drugome.

Ionako smo svi znali kako imamo još četvoricu razbojnika protiv nas. Jedan ili dvojica su možda ranjeni, ali ako se još mogu boriti, oni će to svakako i učiniti.

Htjeli su se domaći zlata. A za zlato se takvi vukovi bore i kad su ranjeni.

Dok smo se odmarali, nadalj smo se da će se pojaviti kakva povorka kola, vojna ophodnja, poštanska kočija ili bilo tko drugi tko nije razbojnik.

Nitko nije došao.

Kad je sunce nešto oslabilo, krenusmo dalje. Ja sam sad jahao na čelu, sad zaoštajao, sad postrance jahao u

polukrugu. Lilly je sjedila uz Hurtada na mrtvačkim kolima. Sally je bila sama u lakim kolima. I ona je imala spremnu pušku.

Ponekad, kad bih minutu jahao pokraj nje, pogledali bismo se. Ona bi se uvijek nasmiješila kao da mi time želi pokazati kako se mogu pouzdati u nju.

Ostavili smo još nekoliko milja za sobom.

Kolni put ponovo je prišao rijeci, a predjel postajao još nepregledniji.

Bila je skoro večer kad smo se počeli ogledavati za prikladnim mjestom za odmor.

Tada je uslijedio napad. Znao sam da je ovo posljednji. Sada smo morali pobijediti preostale napadače. Nisu bili na konjima i mogli su izabrati mjesto.

Bilo je tamo nekoliko stijena i gustiš grmlja.

Prvi je pucanj bio namijenjen meni. Pogodio je samo moga konja. Bio je tako teško ozlijeđen da se od boli gotovo prevrnuo, a pri tome divlje zarzao.

Nekoliko trenutaka nisam mogao promatrati što se događa, jer me konj bacio sa sebe. Noge su mi ispale iz stremena i ja sam se otkotrljao u obližnji grm. Pri tome ipak nisam ispuštao kolt, jer sam znao kako mi samo on pruža mogućnost da preživim.

Kad sam ispuzao iz grmlja, kovitlala se prašina. Uspravivši se, ugledah jednog od tih gadova. Dolazio je pogrbljen prema meni i zapucao.

Metak mi je prorurio kroz napuhnutu košulju.

Ja sam gađao bolje. Da, pogodio sam ga.

Potom sam se ogledao.

Tu su negdje morala biti još tri napadača.

Kola su divlje jurila.

Kad sam pao s konja, žene i Hurtado su se uplašili i pustili životinje neka trče najbrže što mogu.

Dobro sam znao da to pretovarena kola neće dugo izdržati. Razbojnici su ih vjerojatno već stigli.

Do vraga, trebao sam konja i zato sam kao suhad trčao kroz grmlje i između stijena

Razbojnik, koji je pogodio mog konja, zatim napao mene i od mene dobio metak, vjerojatno je negdje u blizini sakrio svog konja.

Da, tako je bilo. Našao sam životinju i odmah se vinuo u sedlo i krenuo u potjeru. Već nakon pola milje ugledao sam Hurtada na zemlji, mrtvog. Oni gadovi su ga jamačno mecima skinuli s visokog kočijaškog sjedala. Da, i sâm sam čuo četiri pucnja.

Jurnuo sam dalje.

Svježi tragovi kotača obiju kola odjednom su skrenuli s prašnog puta prema rijeci. Zaurao sam od nemoćnog bijesa jer sam shvatio da su razbojnici zakrčili put kolima i Lilly je morala krenuti s mrtvačkim kolima udesno.

Ali dolje je na rijeci živi pijesak!

Ako je Lilly dovoljno luda, pokušat će pobjeći razbojnicima preko rijeke. Morao sam jahati samo još četvrt milje.

Tada mi se otvorio vidik i sve sam ugledao kao na dlanu.

Mrtvačka kola s oba vranca stigla su prilično daleko po širini rijeke.

Vjerojatno su jurila kad su silazila nizbrdo.

Druga su kola bila na obali, prevrnut.

Sally je ispala iz njih i ležala na zemlji.

Tri razbojnika, također u rijeci, upravo su okrenuli svoje konje. Napokon su shvatili da su previše zamakli u živi pijesak, te da će im biti teško izići.

Kola su nesumnjivo izgubljena. Brzo su tonula. Bila su preteška. Konji su rzali u divljem strahu.

Lilly-Isabel je stajala na krovu kola i pucala.

Jedan od razbojnika se srušio s konja.

Ostali su se okrenuli. Međutim, morali su odustati od borbe. Već su imali i previše posla sa svojim konjima koji su se povlačili pred živim pijeskom. I uspjeli su u tome.

Razbojnici su stigli na obalu i ugledali mene.

Zapucao sam i pogađao ih bolje nego oni mene. Samo me jedan lako ranio.

Tada pogledah Lilly-Isabel.

Zatvoreni dio kola samo je još malo virio iznad vode.

Oba vranca su već bila potonula. Voda bi, da je postojalo čvrsto dno, jedva dosegla kolima do vrha kotača.

Doviknuh Lilly:

— Moraš plivati! Ne smiješ dotaknuti dno ni stati na njega. Plivaj sve dok te voda nosi. Bacit ću ti kraj lasa.

Odmah me poslušala.

Naša je vatra plamsala pokraj rijeke.

Čučali smo uz Sally kad se probudila i opipala kvrgu na glavi koju je zadobila pri padu iz kola.

— Kola? — tiho zapita.

— Ništa više od njih, Sally — promrmlja Lilly. — Ništa više, Sally. Sve je bilo uzalud. Istina, još smo živi, ali sve je izgubljeno. Morat ćemo ponovo početi otpočetka.

Sally samo uzdahne. Tada pogleda mene. Kliznuh na zemlju do nje i zagrlih je.

— Htjele ste biti bogate — rekoš — i vidjeti cijeli svijet. Zeljele ste stanovati u otmjenim hotelima i ispuniti tisuće ludih želja. Već sam pitao Lilly, Sally. Vi ste bile ortaci Allana McDowella. Vi to imate napismeno, kako sam čuo. Dakle, još vam uvijek pripada VELIKA TROJKA. Zar to nije ništa? Vratimo se na »Haciendu Isabel«. Negdje na putu čeka nas Paco. Obradujmo zemlju VELIKE TROJKE. Skupljajmo stoku. Ili mi ne vjerujete da bi ja to mogao?

Klimnule su.

— Da, vratimo se kući — suglasi se Sally. — Mnogo toga ti vjerujem, Cas Slaterlee. Tako dugo dok ti možeš sjediti u sedlu, nikada nije sve izgubljeno. Ipak si nas došao spasiti iz njihovih ruku, premda smo vidjele kako se tvoj konj srušio i...

Poljubio sam je.

— Da, Allanu bi zacijelo bilo drago da živim blizu njegova groba — progovori Lilly. — Žao mi je što sam odvezla kola u živi pijesak pa smo sve izgubili. Strašno mi je žao i...

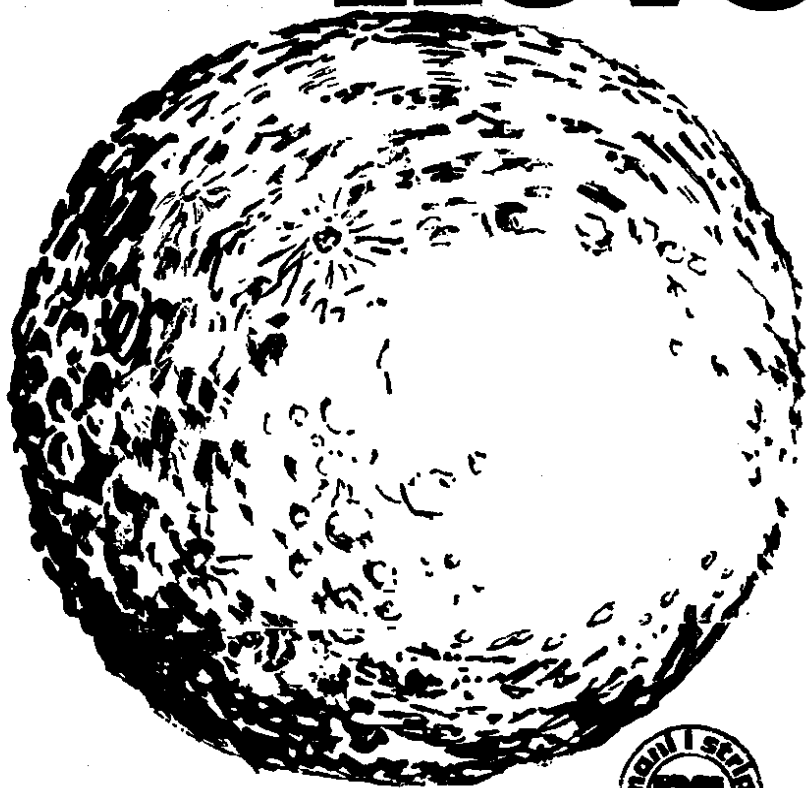
Počela je grčevito plakati.

Sally i ja uzeli smo je među nas i pustili je da se isplače. stekli. Dom nas je već čekao. I to kakav dom. A onda ova divna zemlja.

Valja početi ispočetka. Svi smo za Usto, ja sam imao i Sally. I ona ponećim žalili. No i svi smo ponešto mene, naravno.

Kraj

ново!

BIBLIOTEKA ZNANSTVENE FANTASTIKE

10d

SRIS

LOUIS L'AMOUR

MAZGE ZA SANTA FE

— Prodaj mazge — savjetovao ga je Hassoldt — i kupi volove. Njima je potrebno manje vode, u preriji ostavljaju manje tragova od mazgi. Ako dođe do gustog, volove uvijek možeš pojesti.

— Budem li toliko gladan — kratko odgovrati Scorr Miles — pojest ću i mazgu.

Hassoldt je bio nagao čovjek. Sada se promijenio i njegovo je držanje postalo osorno.

— Urazumi se, Milese. Tebi je potrebna još jedna mazga, a nemam ni jednu da ti je prodam.

Scott Miles se razočarano okrene i izide. Kišilo je. Zgrbljeno je krenuo u kišu Cartrovoj kući, gdje ga je čekao Bill.

Nikakvo čudo što je Hassoldt tako žarko želio njegove mazge. Bijahu dobre pasmine, dobro uhranjene, krupne, žilave, snažne i izdržljive mazge. Tamo, na zapadu, bio bi to dobro uloženo novac.

Svi su ga odgovarali od toga da s mazgama krene u preriju.

I Pembroke ga je odgovarao. Ipak, nakon dugog dokazivanja, pristao je uzeti njegova kola u svoju karavanu, ako Milws bude imao cijelu zapregu od šest mazgi; Pembroke je uporno ustrajao na tome da četiri nisu dovoljne.

Kad je ušao u hotelu bijaše mnogo ljudi. I Pembroke bijaše tu, visoki i pristao muškarac žutosmeđih brkova. Razgovarao je s Bidwellom, bogatim farmerom iz Ohaja, koji se prvi pridružio Pembrokeovoj družbi.

Miles se ogledavao dok nije našao Billija. Bill je razgovarao s lijepom ženom tamnosmeđe kose, koja je sjedila u velikom, kožom presvučenom stolu.

Bill ga je odmah ugledao.

— Tata — rekao je uzbuđeno — ovo je gospođa Hance.

Ona ga je pogledala i njemu istog trenutka bi neugodno. Imala je plave oči, ali ne tamne kao što su bile Maryne, a u njima je bilo nešto što ga je uzbuđivalo.

— Bill mi je mnogo pričao o vama, gospodine Milese. Jeste li našli mazgu?

Odmahnuo je glavom.

— Hassoldt mi ne želi prodati. — Bio je potpuno svjestan svog zgužvanog šešira, njegova od kiše svinuta oboda, i svojih neobrijanih obraza. Osjećao se nelagodno u njezinu društvu. Žene poput ove dražile su ga i uznemiravale. Ona je bila odveć uredna, odveć savršena i prirodna. Znao je da su takve žene neugodne na putu. Pretjerano su osjetljive i uplašene, a uzrujavaju se zbog sitnica. No, premda je bio iskren prema samom sebi, bio je pomalo ljubomoran što se Bill zanima za nju.

— Vrijeme je da pođemo, Bille. Reci do viđenja gospođi Hance.

— Izišao je, svjestan da je razočarao sina. Nije morao biti baš tako nagao. Ako se već doima kao nezgrapan farmer, to još nije bio i razlog da se tako i vlada.

Živjeli su u kolima. Bila su to velika, nova kola s arnjevima, a i sva je oprema bila nova. Imao je dvije puške i dovoljno streljiva. Bill je imao devet godina, ali već je znao pucati, jer je Scott Miles želio da mu sin odraste priviknut na oružje; da bude dobar lovac i da pametno koristi oružje.

Dječaku su potrebni otac i majka, a kako je bio dobar roditelj, Scottu nije promaklo da Bill pati u trenucima kada bi druga djeca, povrijeđena ili misleći da su povrijeđena, trčala majkama. Bill se ne bi nikad tako vladao prema njemu, bio je odveć ponosan i željan da pred ocem glumi odrasla čovjeka.

Farmer Bidwell imao je kečer, lijepu djevojku rumena lica i kose boje žita. Kad su se god njihova kola mimoilazila, ona ga je ispod oka šibala brzim pogledima. Scott Miles se pogladi po bradi. Ne bi bilo zgorega da se obrije.

I, uradio je to. Potkresao je i brkove. Zatim je obukao čistu košulju. Bill ga je kritički promatrao.

— Pravi si kicoš — rekao je. — Vraćaš li posjetu gospodi Hance?

— Ne! — odgovorio je oštro. — Možda ću kasnije posjetiti Grace Bidwell.

— Nju? — začuđeno će Bill. — Ona nije lijepa kao gospođa Hance.

— Slušaj, Bille — Scott Miles sjedne, — već sam ti rekao da idemo u divljinu, gdje ćemo morati sjeći stabla i tesati ih da bismo podigli brvnaru. Meni je potrebna žena, tebi majka. Ljepota tu ništa ne znači. Moram naći ženu koja zna kuhati i šivati, ženu koja je spremna na žrtve zajedno sa mnom. Treba mi žena koja će mi pomagati a ne smetati.

Dječak mu je povlađivao, ali je ostao samo napola uvjeren.

— Tata, ako dobijem novu majku, zar to neće biti netko koga ćemo i voljeti?

Scott Miles se zamisli. Zatim spusti ruku na Billovo rame.

— Da, sine — reče tiho — to će biti netko koga ćemo i ... voljeti.

Kiša je prestala padati, ali sunce se nije pojavilo. Gackajući po mlakama, Miles je razmišljao o mazgama. Da, dolje na obali rijeke živi jedan starosjedićak koji ima veliku crnu mazgu. Zvao se Simone Gilbride. Premda je bio uvjeren da mu je neće prodati, Miles je osedlao svoju smeđu kobilu i odjahao do starca.

Dok je jahao kroz grad, vidio je Hassoldta kako razgovara s tri revolveraša. Osvrnuli su se za njim i znao je da o njemu razgovaraju.

Kad je stigao do kolibe, Gilbride izađe, visok, star u farmerskom odjelu.

— Da prodam mazgu? Ne dolazi u obzir!

Kad se Scott vratio do kola već je zanoćilo. Scott je bio umoran i opustio se u sedlu. To nije bio toliko tjelesni umor, budući da je bio snažan čovjek, koliko pokunjenost zbog neuspjeha. Preostalo mu je samo još nekoliko

sati, a u cijelom kraju postojala je samo jedna mazga koja je njemu odgovarala.

Trgnuo se. Ugledao je vatru i Billa kako čuči uz nju. Jeo je i smijao se, smijala se i žena koja je kuhala.

— Dobro je! — promrmlja. — Napokon je Grace uza nj. Sada će sve biti lakše.

No, kad je prišao k vatri, vidje da to nije Grace, nego gospođa Hance.

— Oh! — Nasmijala se malo zaplašeno — Nisam vas očekivala tako brzo. Ja... ja sam brinula da će Bill ostati bez večere.

Jelo je bilo ukusno. Bill je jeo s tekom, kako ga već godinama nije vidio da jede.

— Gospodine Milese — progovorila je kao da se iznenada ohrabrila. — željela bih vas zamoliti da me povedete u svojim kolima do Santa Fea.

— Trgnuo se. Svemu se prije nadao nego tome.

— Žao mi je, gospođo Hance. Odmahnulo je glavom. — Odgovor je: ne. To naprosto nije moguće.

Otpratio ju je do hotelskih vrata, a zatim se vratio kolima. Približivši im se, bio je gotovo sasvim siguran da je vidio sjenu kako se kreće po mraku u njihovoj blizini. Čekao je sa spremnim revolverom, ali više nije bilo nikakvih kretnji ni zvukova.

Dosta dugo je iščekivao u tišini, ozbiljno zabrinut. Hassoldt je žarko želio te mazge, radi velikog ugovora s vladom kojeg je morao ispuniti. K tome, on na Milesa nije ostavio dojam poštena čovjeka. U mjestu kao što je ovo, koje je bilo stjecište lopova, Hassoldt ga se dojmio kao čovjek koji nije kadar odustati od nečega što želi polučiti.

— 0 —

Kada je slijedeće jutro došao u hotel, nije vidio gospođu Hance. Pembroke i Bidwell bili su zajedno.

— Dobro, Milese — Pembroke će odrešito — da li si našao mazgu? Ako je do sutra ne nađeš, morat ću sklopiti pogodbu s nekim drugim.

Kad se Miles vratio u logor, ugledao je zavezana za kotač kola prekrasna

riđeg pastuha; imao je bijelu mrlju na glavi i tri bijele noge. Bio je to jedan od najljepših konja što ih je on ikada vidio.

Gospođa je Hance izišla iz šumarka zajedno s Billom. Zastali su kad su ga vidjeli.

— Ovo je vaš konj? — upita Miles.

— Sviđa vam se?

— Da li mi se sviđa?! Veličanstven jel! Čitav sam život želio baš takvog konja. Naravno — brzo je dodao — nikad to sebi nisam mogao priuštiti.

— Kad bismo ga sparili sa vašom kobilom, bilo bi to vrlo unosno — dodala je uvjerenom. Podigla je glavu. — Gospodine Milese, što biste uradili za još jednu mazgu?

Kiselo se nasmiješio.

— Sve osim ubojstva... ako bih je dobio do sutra.

— Čak i da dijelite svoja kola s udovicom?

— Čak i to! — Nasmijao se.

— Tada se pripremite za još jednog putnika. Nabavila sam vam mazgu!

— Nemoguće! Miljama unaokolo nema mazgi. Sve sam pretražio.

— Ja imam mazgu. Prodao mi je Simon Gilbride.

Odlučivši da otputuje u Santa Fe, otišla je do starca na obali rijeke. U razgovoru je otkrila da je Gilbride služio pod zapovjedništvom njezina oca u Meksiku. Tako je, što s molbom a što s laskanjem, postigla što je željela.

— Ako želite putovati, morate i mene povesti sa sobom — rekla je.

— Gospođo Hance, bit će mi čast dopustite li mi da vas odvezem do Santa Fea.

— Gospodine Milese — uljudno je odgovorila — nadala sam se da ćete me to pitati!

Pembrokea je zatekao u hotelu. Sjeđio je s Bidwelom i još nekim ljudima i dogovarao posljednje detalje oko puta.

— Računajte sa mnom! — Scott je jedva prikrivao likovanje u svom glasu. — Nabavio sam mazgu!

Bidwelovo se lice ukočilo. Pembroke se namrgodi, a zatim odmahnu glavom.

— Ne, ne mogu dopustiti da nevjenčan par živi u istim kolima.

— Slušajte — prosvjedovao je — ja... — Uzalud se trsio. Odgovor je svejedno bio ne. S gađenjem, ljut i razočaran ponovo je krenuo ka kolima. Kad im se približio, čuo je pucanj, zatim još jedan. U trku izvuče revolver iz korica i probi se kroz drveće do kola.

Gospođa Hance stajala je iza kola, s puškom koja se još pušila. Lice joj je bilo blijedo.

— Pobjegli su — reče gorko. Ukrali su nam mazge! — Zatim — nastavi, prijekornim glasom: — Što ste se ukočili? Uzmite Admirala i krenite u potragu za njima!

— Admirala? — bio je iznenađen. — Gdje je?

— Iza kola — kratko je odgovorila. — Uzjašite i krenite već jednom!

— Ako ga ustrijele? rekao je zabrinuto.

— Uzmite ga! — Stisla je usne. — Oboje smo u nevolji.

Pred zoru se našao u njihovoj blizini. Admiral nije bio samo prekrasan konj, nego i brz i pametan. Jedan od kradljivaca bijaše ranjen. Našao je mjesto gdje su mu oprali i povezali ranu. Pronašao je dijelove krvave košulje i svježe tragove čizama.

Dva sata kasnije zastao je na kraju šumarka i ugledao ih kako bježe, da bi se skrili u borik nekih pola milje ispred njega. Ranjenik je jahao njegovu kobilu.

Znao je da ima posla s podlacima. Ubit će ga čim ga ugledaju. Ako želi ostati živ, mora im odgovoriti istom mjerom. Proučavajući teren, ugleda s desne strane dugačku usjeklinu što je presjecala ravnici prema sjeveru. Kad bi mogao doći do te usjekline, prestigao bi ih prije nego izbiju na ravnici.

Admiral se spustio niz nasip i ponovo krenuo u galopu; iako je galopirao cijelu noć, konj nije bio umoran.

Kad je stigao do ulaza u usjek, Scott Miles sjaše i odlučno provjeri teški revolver. Uguravši ga u korice, krene kroz rijetku šumu smolastih borova, sve dok nije došao do ulaza u veću dolinu, kuda su lopovi morali proći.

Mazge su izlazile iz doline, a ljudi su jahali iza njih. Scott Miles izvuče revolver, klekne na jedno koljeno i

opali. Nije promašio. Jedan se čovjek jako nagnuo u sedlu, niz glavu mu procuri krv. Potom pade u prašinu.

Drugi pljačkaš usmjeri svog konja na Milesa. U trenutku Scott zapazi zahuktale nozdrve konja i duboko nagnutog čovjeka, koji je uperio revolver ravno u njegovo lice. Tada je Scott opalio.

Čovjek se zanjiše, no činilo se kao da će ostati u sedlu. Međutim pao je kad je konj preskočio Milesa. Jedno ga je kopito promašilo za dlaku. Jahač ga je zasuo s pjeskom i otkotrljao se u stranu. Ne propuštajući priliku, Miles ponovo zapuca.

Pošto su se ostali razbježali, ostao mu je još samo jedan čovjek.

Ranjenik je sjedio na zemlji, držeći zdravu ruku visoko u zraku.

— Ne pucaj! — molio je. — Odbacio sam revolver.

Scott je pokupio revolvere, a zatim mazge i konje; jednog je ostavio ranjeniku.

— Tornjaj se odavde i da te moje oči nikad više ne vide.

— 0—

Sa sjedala velikih prerijskih kola mazge su pružale prekrasnu sliku. Scott Miles sjedio je na sjedalu uz svoju ženu. Ta Laura Hance Miles nije bila samo lijepa žena, nego, kako je otkrio, i vrlo dobra kućanica.

Morao je priznati, bio je vrlo zaljubljen. Takvu ljubav, tako snažnu i uzbudljivu, još nikada nije osjetio. Istina, nikad neće zaboraviti Mery, ali ovo bijaše žena koja korača uz svoga čovjeka, a ne iza njega.

Bill bijaše u pravu. Uza se moramo imati nekog koga ćemo i...voljeti.

LOUIS L'AMOUR

ZLATNA STUPICA

Wetherton je našao zlato tri mjeseca pošto je napustio Horsehead. U početku, tek nekoliko zlatnih zrnaca koje je isprao u podnožju krševita grebena, iz tla nanosena naplavinom milijuna tona pijeska i mulja.

Zlato nanoseno iz velike udaljenosti postaje sjajno i oblo zbog trenja, a ovo nije došlo izdaleka, jer je bilo grubo i hrapavo. Poučen dotadašnjim gorkim iskustvom, i vrlo uzbuđen, sjeo je na kamen i zapalio lulu.

Bio je sklon razmišljanju, a i život ga je poučio kako nada može biti varljiva; pa ipak, nagoni je osjećao da se nalazište tog zlata nalazi negdje gore u planini.

Wetherton se utaborio u blizini malena izvora, zapadno od prvog nalazišta, zatim je pokupio opremu i počeo se uspinjati. Kad se popeo na otprilike šest stotina metara, zastao je da bi se odmorio. Dok se odmarao, prosijao je nešto prašine. Začudo, našao je nekoliko zrnaca zlata već u prvoj tavi, pa je nastavio s uspinjanjem, dok napokon nije prešao visok prijelaz između dvije granitne stijene.

Iznad tog prirodnog prolaza pružala su se tri manja nanosa nastala naplavinom. Tek kad je isprao prašinu iskopanju iz trećeg nanosa, našao je tuce popriličnih grumenčića zlata.

Nevjerojatno, ali zlato bijaše čisto.

No ipak, nagoni se bojao da krene naprijed, pa se vratio da bi ispitao stijenu iznad nanosa. Uznemiren, kružio je oko stijene, a zatim se uzverao na greben iza nje, kako bi je proučio i odozgo. Suhih usta i zaplašen, zurio je u stijenu ispod sebe. Granitna stijena bijaše zacijelo dio starijih slojeva zemljine kore i istrošena kišom i vjetrom, ispucana. Tijekom vremena stijena se počela mrviti i kalati, pa je postala strašna pogibelj za kopača zlata pod njom.

Wetherton je zurio kao začaran u svoje nalazište. Pred njim je ležalo silno bogatstvo, ali svako zrno tog zlata morat će iskopati s glavom u torbi. S nešto dinamita mogao bi tu cijelu trošnu stijenu smrviti u jednom trenu, ali ona se uzdizala gotovo tisuću metara iznad naplavine i zatrpala bi je. Pod stijenom je zjapila golema pukotina, koja se doimala kao rupa u zidu stara zdanja poslije bombardiranja.

Kad se vratio u podnožje stijene, kleknuo je i ustanovio da odlomljene komade kvarca može drobiti i prstima, tako su bili prhki. Zlatna se žila protezala uz donju stranu podnožja rasklimane stijene. Vanjska strana škrbine bijaše tako koso nagnuta da je svatko tko se želio domoći tog zlata morao najprije urezati prilaz u temelju stijene, a svaki je udarac budalom mogao izazvati urušavanje cijele gromadne stijene na nj. K tome, ako bi se stijena urušila, žila bi ostala beznadno pokopana pod tisućama tona stijenja i kamenja, i zauvijek izgubljena.

Nekih tridesetak metara od stijene sjeo je na kamen i ponovo zapalio lulu. Odavde bi se moglo iskopati na tone rude, pomisli, i to bez muke; a opet, sve se moglo na nj survati već pri prvom udarcu budalom. No, znao je da nema izbora. Novac mu je prije nego potreban, a leži tu pred njim; valja ga samo pokupiti. No, želi li ga pokupiti i pri tom ostati živ, ne smije ni trenutka zaboraviti na opasnost koja mu prijeti za kopanja, a potom ne smije se polakomiti za bogatstvom, jer bi mogao zauvijek ostati pod tom stijenom.

Bijaše noć kad se vratio u logor, pa je odmah pošao na spavanje. Idućeg je jutra odnio svoju opremu u malenu udolinu pokraj izvora. Kad se najeo i pripremio za kopanje, krenuo je prema stijeni. Najprije je prokopao stazu

i pokrio je plosnatim kamenjem. Budem li bježao, pomisli, morat ću vraški brzo trčati nizbrdo, a to neću moći po sitnu šljunku.

Naposlijetku, vrlo oprezno, počeo je tucati kvarc, proširujući pukotinu pod stijenom. Nije zamahivao budakom, koristio ga je kao polugu, jer kvarc bijaše vrlo prhak. Kad je napunio prvu vreću, spustio se s njom po stazi na sigurno mjesto, daleko od stijene. Potom se vratio i počeo puniti drugu vreću. Naporan rad pomalo je raspršio njegov strah da će ga stijena zasuti i zatrpati, valjalo je samo da se čuva gramzljivosti.

Pronašao je ravan kamen za mrvljenje kvarca. Rad je sporo odmicao, ali to je bio najlakši način da dođe do zlata. Potom je zlato vadio iz grumenčića kvarca oštricom noža, a prašinu ispirao na izvoru sve dok nije zanoćilo.

Ustajao bi u osvit dana, zajutarkovao, a potom ispirao zlato. Prema gruboj procjeni, već prvog je dana isprao zlata u vrijednosti oko četiri stotine dolara. Pronašao je skrovište za vreću sa ispranim zlatom, a potom uzeo dvije prazne vreće i ponovo se uzverao prema stijeni.

Zrak je bio bistar i svjež, a sunce je ugodno grijalo poslije hladne noći.

Laura i Tommy čekaju ga u Horseheadu. Da ovdje pogine, oni nikad ne bi doznali što se s njim dogodilo. I stoga ne smije poginuti. A i zlato koje kopa iz te stijene, kopa zbog njih, a ne za sebe. Ono za njih znači udoban život u veliku gradu, novi dom, školovanje za Tommyja. A sada, jedino je želio da se živ i zdrav vrati ženi i sinu.

Devetnaest je dana neumorno radio od zore do mraka, ali svakim je danom bivao sve umorniji, a pokreti su mu postajali sve sporiji i neprecizniji. Zato se sve češće odmicao od stijene, a vraćao pod nju sa sve većim strahom. Kad bi u povratku osjetio kako mu kralješnicom prolaze srsi, ubrzao bi korake da se od nje što prije udalji.

Tri je puta već čuo duboko stenjanje u srcu stijene, potmulo gibanje, i svaki ga je put oblio mrtvačkom znoj.

Kako je sve dublje ulazio, kopajući udubinu u podnožju stijene, vreće su se sve više punile. Imao je već sedam punih vreća, a njihova vrijednost, izračunao je, bijaše oko pet tisuća dolara, možda i šest. No, kao za vruga, što je dublje kopao pod stijenom, opasnost je bivala sve veća, a žila sve bogatija.

Sad je samo klečeći mogao ući u rupu pod stijenom. Žila ga je vodila sve dublje i bojao se da ne potkopa samo podnožje stijene, jer je prokop bio dugačak već dobra tri metra. Sruši li se stijena, zgnječit će ga, u istom trenu, neće stići ni pomisliti na bijeg. Ipak, nastavio je kopati.

U noći dvadesetog dana odlučio je iskopati zlata u vrijednosti deset tisuća dolara. A idućeg je dana žila bila bogatija no ikada! Kao da ga je željela namamiti da kopa sve dublje i dublje. Do sumraka tog dana iskopao je zlata u vrijednosti od tisuću dolara.

Ujutro dvadeset i drugog dana naglo stijene mu se učini kosijim nego dan prije. Možda igra svjetlosti i sjene? Pukotina što se protezala duž vanjskog ruba stijene kao da se razjapila. Kad ju je pažljivije ogledao, nađe malu hrpicu svježeg, sipkog pijeska, kao da je iscurio iz pješćane ure, u njezinu podnožju.

Znači, pomaknula se!

Oklijevao je, neodlučan, pomno promatrajući stijenu. Bila bi prava ludost da se ponovo podvuče pod nju. Sedam tisuća dolara bilo je više novaca nego što je ikada imao u životu, ali u nekoj bi idućih sati mogao izvući još najmanje tisuću dolara. A u iduća tri dana mogao je lako doći i do deset tisuća, što mu bijaše i cilj.

Poći će još jednom. Još samo jednom. Žila je sad bila basnoslovno bogata, gotovo samo zlato, a nekoliko kolograma koji su mu još nedostajali da napuni vreću mogao bi iskopati za vrlo kratko vrijeme. Pošto je promotrio crn i nesumnjivo sve širi rascjep u podnožju stijene, zagledao se u nahevenu stijenu, a potom uzeo budak i suhih usta, počeo se podvlačiti poda stijenu.

Srce mu je užurbano tuklo kad se spustio na koljena pred ulazom u pro-

ŽIVOT

ljubavni
roman izlazi
svakog tjedna
(u utorak)
cijena
5 dinara

LASO

western roman
izlazi
svakog tjedna
(u petak)
cijena 5 dinara

TRAG

biblioteka
kriminalističkih
romana izlazi
svakih 14 dana
cijena 10 dinara

POPAJ

strip-zabavnik
izlazi svakih
14 dana
(u ponedjeljak)
cijena 5 dinara

SIRIUS

biblioteka
znanstvene
fantastike
izlazi svakog 5.
u mjesecu
cijena 10 dinara

ALAN FORD

super strip
izlazi
svakih 14 dana
(u srijedu)
cijena 6 dinara

TOM I JERRY

Vrtrep-strip
za djecu izlazi
svakih 14 dana
(u srijedu)
cijena 5 dinara

kop. Zrak je bio zagušljiv, ustajao, no opustio se kad je počeo puzati. Mjesto na kojem je kopao bilo je već gotovo pet metara od ulaza, pod stijenom. S budakom je počeo izbijati grumenje iz zidova stijene. Kopanje je bivalo sve mukotrpnije, budući da se grumenje teško izbijalo, kao da ga je pritiskala težina stijene. I njemu se činilo kao da se cijelo brdo odmara na njegovim ramenima i tiješti zrak u njegovim plućima.

Odjednom ga prevlada strah... paničan strah što hvata ljude u zatvorenu i tijesnu prostoru, pa im se učini da se iz njeg neće nikada izvući. Vreća je bila već gotovo puna, a on se ukočio od straha. Ležao je mirno, i bojao se pomaknuti, promatrajući golemu stijenu nad sobom, kao da će se na nj sručiti učini li i najmanji pokret. Gotovo se bojao i disati.

Ne! Ni pedlja dalje! Nijednu vreću više! Čak nijedno zrno! Samo da se živ izvuče iz te zlatne stupice! Spustit će se, pobjeći, niz planinu, a da se nijednom neće osvrnuti, ni zastati. Nje ga čekaju žena i sin, koji će mu radosno potrčati u susret, pa zar da ovdje ostane pokopan, zbog svoje lakomosti?

S tom odlukom spokojstvo nadvlada paniku i on se priba. Duboko je udahnuo, a potom se smirio. Okrenuo se na bok, pokupio svjetiljku, vreću i budak. Dosta je, pomisli. Pobijedio sam. Pobijedio sam, napokon, stijenu i svoju gramzljivost. Počeo je puzati prema izlazu bez onog opreza kojim se ranije kretao prokopom. I tako je slijepo, pun samopouzdanja, upro nogom o kamen, na komad kvarca što je virio iz zida stijene.

Udarac o kamen bijaše odveć slab, odveć mlitav da prouzroči ono što se potom dogodilo. Zemlja pod njim za-

trepta kao uhvaćena ptica; čudno podrhtavanje potreslo je cijelu drvenu stijenu, a zatim začu duboko, potmulo škrgutanje i stenjanje.

Zar je pretjerao?

Zar će ovdje ostati živ zakopan?

Zar je preduboko potkopao stijenu i sebi iskopao užasan grob?

Ukočio se od straha. Strava mu popila snagu, a mrtvački znoj obilo čelo, dok mu je cijelo tijelo treperilo, skvrčivši se u tijesnu prostoru, spremno na najgore.

S naporom je pokušavao pristiti mišići na pokret, unatoč sablasnoj škripi kamenite stijene, prema izlazu. Udarilo ga je nekoliko oblutaka što padoše na nj, a potom zavlada grobna tišina.

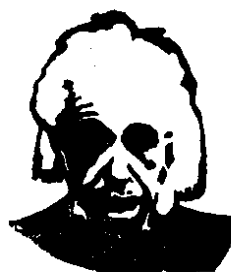
Tišina mu se učini užasnijom od škrguta kamenja. Polagano i oprezno puzao je prema izlazu, u strahu da ga zlato zauvijek ne uhvati u svoju stupicu. Ne znajući ni sam kako, nesvjesno, ispuza na svjetlost dana. Napokon, na sigurnom, pokuša se podići na noge, ali pade na drhtava koljena. Osvrnuo se i pogledao gore, prema stijeni. Čuo se prigušen tutanj, poput mukle grmljavine iz dubine planine. Odjednom, dok je još u nju gledao, cijela se kamenita stijena zanjihala. Sve se zbilo u hipu: visoka stijena i njegov prokop u nalazište nestadoše pod njom u oblaku prašine.

Zlatna se stupica napokon zatvorila, ali prazna.

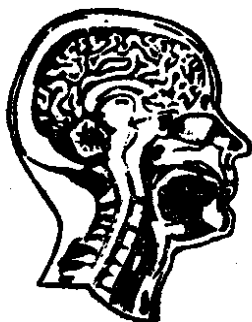
Kad je smogao snage da ustane, Wetherston pokupi posljednju vreću s rudom i prebaci je preko ramena. I dok je žurno silazio nizbrdicom niz planinu, gazeći stazom koju je sam prokopao, vjetar mu je hladio zajapurenno lice, a on nije više imao srca da se još jednom osvrne.

**o svemu
što
uzbuđuje**

fokus

DOSAD IZAŠLI ROMANI NOVE SERIJE »LASO«

- 142. Robert Ullman: SMRT PROKLETNICIMA
- 143. Louis L'Amour: ZACARANI KRUG
- 144. H. S. Sharon: SIN OČAJNIKA
- 145. Louis L'Amour: ŽIVOT ZA ZLATO
- 146. Rey Haves: GRINGOSI UMIRU U GIZMAMA
- 147. Louis L'Amour: STAZA KIOWA
- 148. H. S. Sharon: USAMLJENI OSVETNIK
- 149. Louis L'Amour: KILRONE
- 150. Frederick H. Christian: SUDDEN VRAĆA UDARAC
- 151. H. S. Sharon: PRERIJSKI VUCI
- 152. Matt Chisholm: BORBA ZA ŽIVOT
- 153. G. F. Unger: CRNE SJENE
- 154. Matt Chisholm: POTJERA KROZ PUSTINJU
- 155. H. S. Sharon: ZLATO U KLANCU SMRTI
- 156. Louis L'Amour: PUTOVANJE NA ZAPAD
- 157. Matt Chisholm: McALISTEROVA OSVETA
- 158. Louis L'Amour: OSVETNIK
- 159. U. H. Wilken: KORACI U SMRT
- 160. Matt Chisholm: BORAC ZA MIR
- 161. G. F. Unger: PROGNAICI
- 162. Peter Dawson: ZAMKA SE ZATVARA
- 163. G. F. Unger: BRZI REVOLVERAŠI
- 164. G. F. Unger: »TIGRICA«
- 165. Louis L'Amour: POTJERA KROZ PUSTINJU
- 166. G. F. Unger: KLOPKA NA TOPOLINOM POTOKU
- 167. Louis L'Amour: KILLOE
- 168. G. F. Unger: POSLJEDNJI OBRACUN
- 169. G. F. Unger: ČOVJEK ZA DESET DOLARA
- 170. Frank Gruber: KUDRAVI VUK
- 171. G. F. Unger: TAJNA ZELENOG SLAPA
- 172. Louis L'Amour: IZ KLOPKE U ZASJEDU
- 173. G. F. Unger: VIŠE OD REVOLVERAŠA
- 174. Louis L'Amour: VATRENO KRŠTENJE
- 175. G. F. Unger: STUPICA ZA VUKOVE
- 176. G. F. Unger: ODMETNIK IZ DAKOTE
- 177. Scott F. Scott: BORI SE ZA SVOJ ŽIVOT, ČOVJEČE!
- 178. G. F. Unger: RIDOKOSA KARTASICA
- 179. Louis L'Amour: BITKA ZA VISORAVAN
- 180. G. F. Unger: DVONOŽNI TIGAR
- 181. Louis L'Amour: KAZNA STIŽE
- 182. H. S. Sharon: OLUJA U PRERIJI
- 183. Frank Striker: OSAMLJENI JAHAC
- 184. H. S. Sharon: TRI NITKOVA
- 185. Peter Dawson: KRV ZA ZEMLJU
- 186. Louis L'Amour: BROD ZA DIVLJI ZAPAD
- 187. F. G. Unger: SLATERLEE JOS JASE

U PRIPREMI:

- 188. Louis L'Amour: HONDO

JESTE LI NABAVILI

cijena 20 dinara

LJETO

MAGAZIN

144 stranice

Ljubavne pripovijetke:

Alberto Moravia: LJUBOMORA
Brigitte Rielaw: RUŽE ZA PATTY
Ann Duffin: MOJ DJEVER CHARLES
Ana Žube: JEDNOG SUNČANOG
JUTRA

Kriminalističke pripovijetke:

Albert Avellano: RUTINSKA ISTRAGA
Neil Forsyth: UBOJSTVO U ZRCALU
Ivo Košutić: SJENKA PROŠLOSTI
Dorothy B. Bennett: RAZLOG ZA
RASTAVU
Timothy Tatcher: NADNICA ZA
HRABROST

Vestern pripovijetka:

Louis L'Amour: UDOVICA IZ DOLINE
SANTA ANA

SF pripovijetke:

Isaac Asimov: ZAJAMCENO
ZADOVOLJSTVO
Isaac Asimov: MAMU TREBA SLUŠATI

Stripovi:

Modesty Blaise: OPAKI PATULJCI
(kompletan kriminalistički strip)
Alan Ford: PONOVO BABY KATE
(kompletna neobjavljena epizoda)
Šerif Matt Dillon u kompletnoj vestern
epizodi: OSVETA MALE SOVE
Pink Panter: DOSADNA SLOBODA,
PUT DO SREĆE (kompletne epizode)
Tom i Jerry: RASTEZLJIVA RUKA
(kompletna epizoda)
Popaj (četiri kompletne epizode)

**VATROMET PRIPOVIJEDAKA I
STRIPA!**